

**T. C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GAZETE TASARIM ETKİNLİKLERİYLE
YAPILAN ÖĞRETİM UYGULAMALARININ AKADEMİK BAŞARIYA
ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MECNUN BAYRAM

MALATYA – 2023

**T. C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GAZETE TASARIM ETKİNLİKLERİYLE
YAPILAN ÖĞRETİM UYGULAMALARININ AKADEMİK BAŞARIYA
ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MECNUN BAYRAM

Danışman: Doç. Dr. Şule EGÜZ

MALATYA – 2023

	KABUL ONAY FORMU	Doküman No	İNÜ-KYS-FRM-142
		Yayın Tarihi	19.08.2019
Revizyon No			
Revizyon Tarihi			
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ			

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GAZETE TASARIM ETKİNLİKLERİYLE
YAPILAN ÖĞRETİM UYGULAMALARININ AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. ŞULE EGÜZ

HAZIRLAYAN
MECNUN BAYRAM

Jürimiz tarafından 21./...08/2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda bu tez **oybirliği /oyçokluğu** ile başarılı bulunarak TÜRKÇE VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvanı Adı Soyadı

İmza

1.Doç. Dr. Şule EGÜZ

.....

2.DOÇ. DR. EROL KOÇOĞLU

.....

3.DOÇ. SDR. TURGAY ÖNTAŞ

.....

O N A Y

Bu tez, İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun .../.../20... tarih ve 20.../..... sayılı Kararıyla da uygun görülmüştür.

DOÇ. DR. EYÜP İZCİ

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Şule EGÜZ'ün danışmanlığında hazırladığım “Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Tasarım Etkinlikleriyle Yapılan Öğretim Uygulamalarının Akademik Başarıya Etkisi” başlıklı yüksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım bütün çalışmaların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Mecnun BAYRAM

ÖN SÖZ

İlkokul ve ortaokul düzeyindeki öğrenciler öğrenme ortamlarında somut yaşantılara çok fazla ihtiyaç duyarlar. Bundan dolayı özellikle yeni bir konunun veya yeni bir kavramın öğrenilmesi söz konusu olduğunda öğrencilere gerçek yaşamla bağlantı kurabilecekleri somut yaşantılar edinmelerine yardımcı olabilecek öğretim materyalleri tasarlanması gerekmektedir. Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinlikleriyle yapılan öğretim uygulamalarının akademik başarıya etkisini belirlemeye yönelik hazırlanan bu çalışmada, yapılandırmacı yaklaşım temelinde gazete tasarım etkinliklerinin akademik başarıya etkisi değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırmada temel amaç Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarımları yaparak, görsel ve deneysel beceriler ile öğrencilerin aktif katılımını ve kalıcı öğrenmelerini sağlayacak gazete tasarım destekli öğrenme araçları geliştirmektir. Bu tez çalışmasında, Adıyaman ili, merkez ilçede bir devlet okulunda eğitim gören 6. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinlikleriyle yapılan öğretim uygulamalarının akademik başarılarına etkilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Öncelikle yüksek lisans eğitimim boyunca, tez döneminin sonuna kadar yaptığım çalışmaların her aşamasında ve sonuçlandırılmasında sabırlı ve özverili tavrıyla her zaman bana yol gösteren her sorumda elinden gelen tüm desteği sağlayan, değerli zamanını, yakın ilgisini, bilgi ve tecrübesini esirgemeyip bilimsel öneri ve katkıları ile beni yönlendiren, değerli danışman hocam sayın Doç. Dr. Şule EGÜZ'e, sonsuz saygılarımı ve şükranlarımı sunarım.

Yine yüksek lisans eğitimim sürecinde bilgi ve tecrübelerini esirgemeyen hocalarıma ayrıca teşekkür ederim.

Emek ve katkılarıyla eğitim hayatım boyunca beni her an ve her şartta destekleyen değerli aileme ve farklı bilim dallarında ufuk açıcı sorularla motivasyon sağlayan değerli yeğenim Emir Osman DÖNMEZ'e sonsuz teşekkür ederim.

Mecnun BAYRAM

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GAZETE TASARIM ETKİNLİKLERİYLE YAPILAN ÖĞRETİM UYGULAMALARININ AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ

BAYRAM, Mecnun

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı

Tez danışmanı: Doç. Dr. Şule EGÜZ
Temmuz – 2023, XII + 138 sayfa

Sosyal Bilgiler dersi ağırlıklı olarak soyut konular barındırdığından, öğrencilerin konuları kavramakta zorluklar çektiği ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığının oldukça kısa olduğu söylenebilir. Bu da Sosyal Bilgiler derslerinde farklı materyallerin kullanımını zorunlu kılmaktadır. Bu materyallerden biri de günlük hayatta önemli bir yere sahip olan gazetelerdir. Araştırmada Sosyal Bilgiler dersi kültür ve miras öğrenme alanında gazete tasarım etkinliklerinin akademik başarıya, bilginin kalıcılığına, öğrencilerin derse karşı tutumlarına etkisi incelenmiştir.

Araştırmanın evreni Adıyaman ili, örnekleme merkez ilçede bir devlet okulunda 6. sınıfa devam eden 72 öğrenci oluşturmaktadır. Deney grubu öğrencilerine gazete tasarım etkinlikleri kullanılarak eğitim-öğretim durumları düzenlenmiş, kontrol grubu öğrencilerine ise mevcut öğretim programı uygulanmıştır. Araştırmada karma araştırma yöntemi kullanılmış, araştırmanın nicel boyutu ön test- son test kontrol gruplu yarı deneysel desene göre düzenlenmiştir. Araştırmanın nicel verileri, akademik başarı testi ile öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumları ise tutum ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu kullanılmıştır. Form aracılığıyla öğrencilerin bu araştırmada kullanılan öğretim uygulamaları hakkındaki görüşleri ortaya çıkarılmıştır. Araştırma sonunda gazete tasarım etkinlikleriyle yapılan eğitim-öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarılarını, öğrenilenlerin kalıcılığını ve derse karşı tutumunu artırmada etkili olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sosyal Bilgiler öğretimi, gazete tasarımı, etkinlik, ortaokul, yaşayarak öğrenme.

ABSTRACT

THE IMPACT OF TEACHING APPLICATIONS CONDUCTED WITH NEWSPAPER DESIGN ACTIVITIES IN SOCIAL STUDIES COURSE ON ACADEMIC SUCCESS

BAYRAM, Mecnun

Master's Degree, Inonu University Institute of Educational Sciences
Department of Turkish and Social Sciences Education
Field of Social Sciences Education

Thesis Advisor: Assoc. Doç. Dr. Şule EGÜZ

July – 2023, XII + 138 pages

Since the Social Studies course predominantly includes abstract topics, it can be said that students have difficulties in understanding the topics and the permanence of the learned information is shorter. This necessitates the use of different materials in Social Studies classes. One of these materials is newspapers, which have an important place in daily life. The research examines the effect of newspaper design activities in the culture and heritage learning area of the Social Studies course on academic success, the permanence of knowledge, and students' attitudes towards the course.

The universe of the research is the city of Adıyaman, and the sample consists of 72 students attending the 6th grade in a state school in the central district. For the experimental group of students, teaching was organized using newspaper design activities, while for the control group of students, the existing curriculum was applied. Mixed research method was used in the research, and the quantitative dimension of the research was arranged according to the quasi-experimental design with pre-test-post-test control group. In the study, an achievement test measuring academic success, and an attitude scale measuring students' attitudes towards the Social Studies course were applied to collect data. In the qualitative dimension of the research, a standardized open-ended interview form was used. Through the form, the views of the students about the teaching practices of newspaper design activities in Social Studies education used in this research were revealed. At the end of the research, it was determined that the educational applications made with newspaper design activities were effective in increasing the academic success of the students, the permanence of the learned and their attitude towards the lesson.

Keywords: Social Studies teaching, newspaper design, activity, secondary school, learning by living.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	i
ÖN SÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5. Varsayımlar	5
1.6. Tanımlar	5

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar	8
2.1.1. Sosyal Bilgilerde birinci elden kaynak ve kanıt kullanımı.....	10
2.1.2. Sosyal Bilgilerde proje tabanlı öğrenme	12
2.1.3. Sosyal Bilgiler eğitiminde bilgi görselleştirme ve web 2.0 araçları.....	15
2.1.4. Sosyal Bilgiler öğretiminde sokratik yöntem/sorgulayıcı öğrenme	16
2.1.5. Sosyal Bilgilerde çok kültürlü ve küresel eğitim	19
2.2. Gazete.....	22
2.2.1. Gazete ve eğitim	23
2.2.2. Eğitimde etkinlik planlama ve gazete tasarım uygulamaları.....	26
2.3. İlgili Araştırmalar.....	31

2.3.1. Türkiye’de yapılan araştırmalar	31
2.3.2. Yurtdışında yapılan araştırmalar	35

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	39
3.2. Evren / Örneklem ve Çalışma Grubu	40
3.2.1. Çalışma grubunun demografik özellikleri	41
3.3. Etkinlik Materyallerinin Hazırlanması	44
3.3.1. Gazete tasarımı öncesi hazırlık süreci	46
3.3.2. Gazete tasarım süreci	46
3.4. Verilerin Toplanma Süreci	49
3.4.1 Öğrenci tanıma formu	50
3.4.2 Yapı bilgisi başarı testi	50
3.4.3 Sosyal bilgiler tutum ölçeği	51
3.4.4 Görüşme formu	52
3.4.5 Kültür ve miras öğrenme alanına yönelik gazete tasarımı süreci	52
3.5. Verilerin Analizi	53

BÖLÜM IV

BULGU ve YORUMLAR

4.1. Yapı Bilgisi Başarı Testinden Elde Edilen Bulgular Yorumlar	56
4.1.1. Deney ve kontrol gruplarının ön test sonuçlarına ilişkin bulgular	56
4.1.2. Deney ve kontrol gruplarının son test sonuçlarına ilişkin bulgular	57
4.1.3. Deney ve kontrol gruplarının kalıcılık test sonuçlarına ilişkin bulgular	58
4.1.4. Deney grubunun ön test, son test ve kalıcılık test sonuçlarına ilişkin bulgular	59
4.1.5. Kontrol grubunun ön test, son test ve kalıcılık test sonuçlarına ilişkin bulgular	59
4.2. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumları	60
4.3. Öğretim Uygulamalarına Yönelik Nitel Bulgular ve Yorumlar	64

4.3.1. “Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur” kazanımına ilişkin gazete tasarım ürünü.....	64
4.3.2. “İslamiyet’in ortaya çıkışını ve beraberinde meydana getirdiği değişimleri yorumlar” kazanımına ilişkin gazete tasarım ürünü	66
4.3.3. “Türklerin İslamiyet’i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder” kazanımına ilişkin gazete tasarım ürünü	67
4.3.4. “Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur” kazanımına ilişkin gazete spor sayfası tasarım ürünü.....	68
4.3.5. Kültür ve miras öğrenme alanına ait gazete etkinlik sayfası tasarım ürünü..	69
4.3.6. Gazete sunum ürünleri.....	70
4.4. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Öğrenci Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular ve Yorumlar	73

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç.....	90
5.2. Tartışma.....	93
5.3. Öneriler	95
KAYNAKÇA.....	98
EKLER	112
Ek 1. Sosyal Bilgiler Başarı Testi	112
Ek 2. Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği	117
Ek 3. Görüşme Formu	119
Ek 4. Öğrenci Tanıma Formu.....	121
Ek 5. Ölçek Kullanım İzni	122
Ek 6. Etik Kurulu Kararı	123
Ek 7. Valilik İzin Dilekçesi	124
Ek 8. Valilik Uygula İzni	125
Ek 9. Ölçek Kullanım İzni	126
Ek 10. Çalışma ile İlgili Görseller.....	137

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. <i>Deney Grubu ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları</i>	41
Tablo 2. <i>Çalışma Grubunun Cinsiyet Dağılımı</i>	42
Tablo 3. <i>Çalışma Grubunun 5. Sınıftaki Sosyal Bilgiler Dersi Notları</i>	42
Tablo 4. <i>Çalışma Grubunun Baba Eğitim Durumu</i>	43
Tablo 5. <i>Çalışma Grubunun Anne Eğitim Durumu</i>	43
Tablo 6. <i>Çalışma Grubunun Aile Aylık Gelir Durumu</i>	44
Tablo 7. <i>Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testinde Yer Alan Maddelerin Güçlük Düzeyleri</i>	50
Tablo 8. <i>Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Maddelerin Ayırt Edicilik Düzeyleri</i>	51
Tablo 9. <i>Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Başarı Testine İlişkin Güvenilirlik (α) Analizi ile Normal Dağılıma İlişkin Shapiro-Wilk (S-W) Testi ve One Sample Kolmogorov-Smirnov (K-S) Sonuçları</i>	54
Tablo 10. <i>Deney Grubunun ve Kontrol Grubunun Başarı Testi Puanlarının Ön Testte Gruplar Arasında Karşılaştırılması</i>	57
Tablo 11. <i>Deney ve Kontrol Grupları Son Test Başarı Puanlarının Karşılaştırılması</i> ..	57
Tablo 12. <i>Deney ve Kontrol Grupları Kalıcılık Testi Başarı Puanlarının Karşılaştırılması</i>	58
Tablo 13. <i>Deney Grubunun Başarı Testi Puanlarının Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Test Arasında Karşılaştırılması</i>	59
Tablo 14. <i>Kontrol Grubunun Başarı Testi Puanlarının Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Test Arasında Karşılaştırılması</i>	59
Tablo 15. <i>Deney Grubunun Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Ön Test ve Son Test Arasında Karşılaştırılması</i>	60
Tablo 16. <i>Kontrol Grubunun Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Ön Test ve Son Test Arasında Karşılaştırılması</i>	61
Tablo 17. <i>Deney Grubunun ve Kontrol Grubunun Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Ön Testte Gruplar Arasında Karşılaştırılması</i> ...	62
Tablo 18. <i>Deney Grubunun ve Kontrol Grubunun Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Son Testte Gruplar Arasında Karşılaştırılması</i> ..	63
Tablo 19. <i>Çalışma Gruplarının Kitap Okuma Sıklığı Durumları</i>	73

Tablo 20. <i>Çalışma Gruplarının Gazete Okuma Sıklığı Durumları</i>	74
Tablo 21. <i>Deney Grubundaki Öğrencilerin Gazete Okuma Görüşlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler</i>	74
Tablo 22. <i>Deney Grubundaki Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler</i>	75
Tablo 23. <i>Deney grubundaki öğrencilerin “Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarımı etkinliklerinin konuyu anlamaya katkısı olduğuna inanıyor musunuz? görüşlerine yönelik istatistiksel veriler</i>	75
Tablo 24. <i>Deney Grubundaki Öğrencilerin Gazetede En Sevdikleri Bölümlere İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımlar</i>	76
Tablo 25. <i>Deney Grubundaki Öğrencilerin Gazetede En Sevdikleri Özelliklere İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımlar</i>	78
Tablo 26. <i>Deney Grubundaki Öğrencilerin Gazetede Tasarım Etkinliğinin Hoşlarına Gitme Durumlarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımlar</i>	80
Tablo 27. <i>Deney Grubundaki Öğrencilerin Gazetede Tasarım Etkinliğinin Akademik Başarılarına Etkileri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımlar</i>	83
Tablo 28. <i>Deney Grubundaki Öğrencilerin Gazetede Tasarım Etkinliğinin Diğer Derslerde Uygulanması Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımlar</i>	85
Tablo 29. <i>Deney Grubundaki Öğrencilerin Gazete Tasarım Etkinliklerinde Olmasını İstedikleri Özelliklere İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımlar</i>	87

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Gazete tasarımı etkinlik süreci	45
Şekil 2. Verilerin Toplanma süreci	49
Şekil 3. Gazete tasarımı öncesi işlem süreci.....	53
Şekil 4. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumları Arasındaki Fark	64

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Ana sayfa unsurlarını içeren	47
Resim 2. Kültür ve Miras” öğrenme alanı 1. kazanıma ait gazete sayfası	65
Resim 3. İlk Türk devletlerinin coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerini içeren gazete sayfası.....	66
Resim 4. İslamiyet’in ortaya çıkışı ve meydana getirdiği değişimleri içeren gazete sayfası.....	67
Resim 5. Türklerin İslamiyet’i kabulleri ve meydana gelen değişimler içeren gazete sayfası.....	68
Resim 6. İlk Türk devletlerinin coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerini içeren gazete spor sayfası.....	69
Resim 7. Kültür ve Miras” öğrenme alanına ilişkin gazete bulmaca ve eğlence sayfası.....	70
Resim 8. Gazete tasarım etkinliği haber sunumuna ilişkin görsel.....	71
Resim 9. Gazete tasarım etkinliği haber sunumuna ilişkin görsel.....	71
Resim 10. Gazete tasarım etkinliği haber sunumuna ilişkin görsel.....	71
Resim 11. Gazete tasarım etkinliği haber sunumuna ilişkin görsel.....	72
Resim 12. Gazete tasarım etkinliği haber sunumuna ilişkin görsel.....	72

KISALTMALAR LİSTESİ

ANOVA	: Analysis of Variance (Varyans Analizi)
Ed.	: Editör
f	: Frekans
LSD	: Least Significant Difference (En Az Anlamlı Fark Sınaması)
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
n	: Sayı
Ö	: Öğrenci
p	: Anlamlılık Düzeyi
ss	: Standart Sapma
SSPS	: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi)
TÖ	: Tutum Ön Test
TS	: Tutum Son Test
TTKB	: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
vd.	: Ve Diğerler
$\bar{X}$	: Aritmetik Ortalama
Yay.	: Yayınevi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, problem durumuna, araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, araştırmanın sınırlıklarına, varsayımlara ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İstendik davranış kazandırmanın yanında, kalıcı izli bir öğrenme sağlamayı amaçlayan eğitimde, bilginin kalıcılığını sağlayan önemli unsurlar arasında somutlaştırarak ve yaşayarak öğrenmeyi sayabiliriz. İçeriğinde ağırlıklı olarak soyut konular barındıran Sosyal Bilgiler dersi, yaşayarak öğrenmenin ve somutlaştırmanın sağlanması için zengin materyal kullanımını zorunlu kılmaktadır. Öğrencilere istendik yönde kalıcı izli davranış kazandırılabilmesi, konuya uygun öğrenme, öğretme, strateji, yöntem ve teknikleri yanında, konuya uygun araç ve gereçlerin kullanılmasına bağlıdır. Öğretmenin farklı yöntemler uygulayıp, öğrencilerde çeşitli becerileri geliştirici etkinlikler oluşturması, derslerin günlük yaşamdan kopuk bir şekilde işlenmemesini, öğrenilen konuların teorik düzeyde kalmamasını ve öğrenmelerin daha anlamlı olabilmesini sağlamaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda geliştirilen yöntem, teknik ve stratejiler, öğrenmeyi kolaylaştırma ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırma amacını taşımaktadır (Yel vd., 2008).

Bireylerin tanıklık ederek öğrenmeleri, bilişsel düzeyde kalıcı izli öğrenmelerin sağlanabildiği etkili yöntemlerden biri olarak sayılabilir. Bu denli etkin, kalıcı öğrenmeler sağlamanın nedeni olarak bireyin yaparak/yaşayarak öğrenmesi gösterilebilir. Bu anlamda eğitim etkinliklerinin gerçek yaşamda olduğu gibi gözükmesi, hissedilmesi ve yapılması önemlidir (Schank, 1995). Yaparak yaşayarak öğrenme etkinliklerinde daha fazla duyu organının öğretim sürecine katılımı sağlanabilmektedir. Öğrenim sürecine daha fazla duyu organının katılımı eğitim-öğretim sürecini olumlu anlamda etkilemekte ve öğrenilenlerin daha kalıcı olmasını sağlamaktadır (Arslan, 2007). Yaparak yaşayarak öğrenme, öğrenme sürecini kolaylaştıran yollardan biridir. Eğitim sürecinde etkinliklerin mümkün olduğunca yaşama dönük olarak tasarlanması ve öğrencilere yaparak-yaşayarak öğrenme

imkânının sunulması öğrencilerin öğrenmekten zevk almalarını ve öğrenme sorumluluğu almalarını sağlamaktadır (Schank, 1995).

Farklı öğretim kademelerinde, çeşitli sınıf düzeylerinde, kitle iletişim araçlarının bir öğretim aracı olarak kullanımında son yıllarda önemli bir artış görülmektedir. Bu araçlar içinde köklü ve yaygın kullanım alanlarına sahip olanlardan biri de gazetelerdir. Gerçek dünyayı bireylerin önüne getirmesi açısından güncel bir kaynak özelliği taşıyan gazeteler çok boyutlu, dinamik bir öğretim aracı olarak kullanılabilir (Yaşar ve Gültekin, 2007). Gazeteler ayrıca öğrencileri değişen dünyaya katkıda bulunan üyeler olarak hazırlamaya yardımcı olur (Street, 2002). Gazeteler farklı içerikte konular, haberler, zengin görsel unsurlar barındırabilmesi ve her okul düzeyinde bilgileri içerebilmesinden dolayı her derste kullanılacak bir araç özelliğini taşımaktadır (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB], 2009). Gazeteler nitelik itibari ile güncel bilgiler taşıdığı, zengin görsel unsurlar, her seviyeye uygun haberler ve içerikler barındırabildiği için bir açıdan gazetelerin bireylere olaya tanıklık etme fırsatı tanıdığı söylenebilir. Gazetelerin Türkiye'de bir eğitim aracı olarak kullanılması 20. yüzyılın başlarına kadar gitmektedir. Ancak gazetelerin öğretim aracı olarak kullanımı günümüzde istenilen düzeyde değildir (Uyanık, 2007; Yahşi ve Keleş, 2013).

Farklı konulardaki haberleri, zengin görsel öğeleri ve içeriklerinde her düzeyde bilgi barındırabilmesinden dolayı farklı derslerde kullanılabilen gazeteler, hem derslerden ve ders kitaplarından edinilen bilgilerin pekiştirilmesinde hem de hedeflenen becerilerin kazandırılmasında yararlı olmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2008). Sosyal Bilgiler dersinde gazete örneklerinin kullanılması ile öğrencilerin sosyal dünya yönelik problemlerle karşı karşıya getirilmesi sağlanabilir. Gazeteler ile öğrenciler, gözlem yapma, soru sorma, olaylardaki düşünceleri açıklayabilme, fikirleri tartışarak kendilerini geliştirme ve değiştirme fırsatı bulabilmektedirler. Nitekim bu yolla sunulan problemleri çözmek için öğrencilerin araştırma yapmaları kolay hale gelebilmektedir (Deveci, 2005).

Çalışma sırasında öğrencilerin yaşayarak, tanıklık ederek öğrenmelerinin sağlanması amacı ile öğrencilerden konuların içeriğine göre olay örgüsü kurgulamaları ve bu kurguları çarpıcı başlıklar ve ilgi çekici haber içerikleri ile haberleştirip çeşitli görseller (fotoğraflar, resimler, haritalar, karikatürler, grafik ve şemalar) ile destekleyerek hazırlamalarının sağlanması, özgün öğretim kaynaklarının geliştirilmesi noktasında önem taşımaktadır. Somut ve somut olmayan kültürel unsurlarla ilgili

bütüncül bir koruma bilincinin geliştirilmesi, bu değerlerin yaşatılması ve yaşanması için bu tür etkinlik ve öğretim çalışmaları düzenlemesi gerekmektedir. Nitekim gazeteler bazen ders kitapları, müfredat ve eğitimdeki güncel olaylar arasında bağlantılar sağlayan bir ara yüz işlevi görmektedir. Ucuz ve kolay ulaşılabilir bir kaynak olmasına rağmen gazetelerin bir öğretim aracı olarak günümüzde istenilen düzeyde olmaması bu araştırma ile mevcut eksikliklerin giderilmesinde ve öğretim sürecinde karşılaşılan bazı sorunların anlaşılmasında yapılan etkinliklerin ne ölçüde etkili olduğunun ortaya çıkarılmasına yardımcı olacaktır.

Bu bağlamda araştırmanın problemi “*Gazete tasarım etkinlikleri ile yapılan öğretim uygulamalarının ortaokul 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersindeki ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanıyla ilgili kazanımların öğretime, öğrencilerin akademik başarısına ve öğrenilenlerin kalıcılığına etkisi nelerdir? Öğrencilerin gazete tasarım etkinliklerinin kullanıldığı öğretim yöntemine bakış açıları nasıldır?*” cümleleriyle ifade edilebilir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinlikleri yapılan öğretim uygulamalarının, öğrenme süreçlerine, akademik başarıya, bilginin kalıcılığına, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisini belirleyip, yapılacak analizler sonucunda Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinlikleri ile ilgili elde edilen bulgular ışığında yeni öneriler sunmaktır. Araştırmanın temel soruları şunlardır:

1. Deney grubu ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin uygulama öncesinde ön test akademik başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Deney grubu ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin uygulama sonrasında son test akademik başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney grubu öğrencilerin uygulama öncesi ve uygulama sonrasında akademik başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Kontrol grubu öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerin uygulama sonrasında Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

6. Öğrencilerin gazete tasarım etkinliklerinin kullanıldığı öğretim yöntemine bakış açıları nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Öğrencilerin dersi severek öğrenmelerine yardımcı olan noktalardan biri de derse karşı geliştirdikleri olumlu tutumlardır. Bu anlamda öğrencilerden Sosyal Bilgiler dersine yönelik olarak olumlu bir tutum geliştirmeleri beklenen bir durumdur. Sosyal bilgiler dersi soyut içerikli konular barındırdığından bu derste geleneksel anlatım yöntemlerin dışında, yeni yöntem ve tekniklerin de uygulanması istenilen bir durumdur. Bu kapsamda Sosyal Bilgiler derslerinde durağanlığı önlemek ve bu ders kapsamında içeriğe somut bir nitelik kazandırılması için verilecek olan kavramların ve olguların görselleştirilmesi oldukça önemli bir yer tutar. Bu anlamda bilginin hayatla bütünleştirilip anlamlı bir hale getirildiği öğrenme-öğretme ortamlarını sağlamak, öğrencilerde Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu bir tutum oluşturabilir. (Kan, 2006).

Sosyal Bilgiler derslerinde amaçlanan bilgilerin, becerilerin, tutum ve alışkanlıkların daha kolay edinilmesi, bu alanda meydana gelebilecek problemlerin giderilmesi ve derslerin öğrencileri merkeze alan, onları aktif kılan etkinliklerle yürütülmesi ile sağlayabilir (Koçoğlu, 2012). Eğitim-öğretim sürecini zenginleştirmek için, herhangi bir olayı anlatan veya canlı cansız varlıkların resimlerini içeren gazete sayfaları eğitim öğretim amaçlarına yönelik önemli bir kaynak olarak kullanılabilir (Egüz, 2017). Bu anlamda görsellik, somutluk ve güncellik çerçevesinde, hayata dönük ve zengin bir içeriğe sahip olan gazetelerin öğretim sürecinde aktif bir şekilde kullanılması ile öğretilmesi zor kavramların öğrencilere kolay bir şekilde aktarılması sağlanabilir (Egüz, 2017). Görselliğin ön planda olduğu gazete tasarımlarının etkili bir şekilde kullanımı ile öğrenilmesi zor olan konular ve kavramların öğrencilere rahatlıkla öğretilmesi sağlanabilir. İçerik oluşturmada konuya dair her türlü bilgiyi, yorumu, görsel materyalleri çeşitli yollarla (haber, karikatür, bulmaca, köşe yazısı, spor, özlü söz, edebiyat, şema, grafik, resim, fotoğraf, harita vb.) sunabilmesi, esneklik ve zenginlik sağlaması açısından gazete tasarım etkinlikleri önemli bir boşluğu doldurabilir. Bu anlamda araştırmanın günümüzde gittikçe artan yaşayarak öğrenme, bilgilerin günlük hayat ile ilişkilendirilmesi, kalıcı öğrenmelerin sağlanması, problem çözme becerilerinin geliştirilmesi çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Adıyaman ili Merkez ilçesinde bir devlet okulunda deney ve kontrol gruplarını oluşturan 6. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.
- Araştırma, 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi müfredatında yer alan “Kültür ve Miras” öğrenme alanının kapsadığı kazanımlar ile sınırlıdır.
- Araştırmada kullanılan ölçme araçları, 6. sınıf öğrencilerine uygulanan görüşme formu, başarı testi (ön test-son test-kalıcılık testi) ve tutum ölçeğiyle sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir;

- Araştırmanın örneklemini evreni temsil edici niteliktedir.
- Çalışmada kullanılacak ölçme araçlarına çalışma grubunun içtenlikle cevap vereceği, soruları samimi bir şekilde cevaplayacağı,
- Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin öğrenme düzeylerinin birbirlerine yakın olduğu,
- Bu çalışmanın öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinlikleri kullanılarak yapılan öğretim uygulamalarının akademik başarıya ve bilginin kalıcılığına etkisini ortaya çıkarabilecek nitelikte olduğu varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Sosyal bilimlerin (tarih, coğrafya, arkeoloji, antropoloji, hukuk, ekonomi, sosyoloji, psikoloji, felsefe) ürettiği birey, toplum ve çevreyi kapsayan bilgilerin eğitim ilkeleri doğrultusunda düzeye uygun hale getirilip ilkökul ve ortaokulun farklı sınıf kademelerinde öğrencilere verildiği bir derstir (Kabapınar, 2014). İnsan yaşamını ve faaliyetlerini sosyal bilimler kapsamında disiplinler arası bir bakış açısıyla ele alan Sosyal Bilgilerin öğrenme alanları, ilkökul 4. Sınıftan başlayıp, ortaokul 7. sınıfa kadar sarmal/spiral bir biçimde genişleyerek devam etmektedir. Bu

kapsamda içerik düzenlenmesinde “genişleyen çevre yaklaşımı” kabul edilmiştir. İçerikler ‘Öğrenme Alanları’ başlıkları şeklinde sıralanmıştır (Hanaylı vd., 2020).

Eğitim: “Eğitim” kavramının tanımına yönelik farklı birçok tanım yapılmıştır. Bu farklılığın nedeni, hem eğitim konusunun çok boyutlu olması hem de tanımlayan kişilerin bakış açılarıdır (Kıranatlıoğlu, 2019). Eğitim, kapsam alanı çok geniş bir kavram olmakla birlikte kapsamının genişliğinden dolayı anlamı da belirsizdir (Tosun, 2012). Kapsamı geniş ve anlamı belirsiz olan kavramların tanımlanması da zordur (Kıranatlıoğlu, 2019). Bu nedenle Brezinka (1981) eğitimin tanımlanamayacağını ancak açıklanabileceğini ifade etmiştir. Yaygın kullanım olarak Eğitim, bireyin kendi yaşantıları ve deneyimleri yoluyla, bilinçli olarak istedik değişiklikleri oluşturma süreci olarak tanımlanır (Ertürk 2016).

Öğrenme: Bireyde çeşitli durumlardaki etkileşimler sonucunda meydana gelen kalıcı davranış değişimlerine öğrenme denir (Fidan, 1985). Öğrenme, bireyin deneyimlerinden ortaya çıkan sonuçların davranışlarda meydana getirildiği kalıcı değişikliklere denir (Ünlü, 1995)

Öğretim: Öğretim kavramı öğretmen sözcüğüne de kaynaklık eden öğretim fiili, eğitimin en önemli kavramlarından biridir (Karadağ, 2005). İnsanların davranışlarında kalıcı izli değişiklik meydana getirme sürecine öğretim denir (Can, 2005).

Yapılandırıcılık: Yapılandırıcı kuram, bilginin nasıl iletilip kaydedildiğini açıklamaktan çok, bilgiyi yapılandırmayı amaçlayan bir öğrenme kuramıdır. Bu kuramda bilginin yapılandırılmasından kastedilen, öğrenilen bilgiler arasında ilişkiler kurmak ve elde edilen her yeni bilgiyi önceki bilgilerle bütünleştirip zihinsel süreçlerden geçirip yeniden yapılandırmaktır (Yılmaz, 2009).

Gazete: Gazeteler, kültür, ekonomi, politika gibi birçok konuda haber ve bilgi vermek amacı ile yorumlu ya da yorumsuz, günlük veya belirli zaman aralıklarında çıkarılan yayınlar şeklinde ifade edilebilir (Çakır, 2012).

Etkinlik: Yeni eğitim yaklaşımlarıyla beraber gündeme gelen kavramalardan biri etkinliktir. Eğitim terminolojisinde, çocukların, kendi gereksinim ve amaçlarına uygun olduğu için gönüllü olarak katıldıkları her türlü öğrenme durumuna etkinlik denir. Felsefe terminolojisinde ise aksiyon gücü, tesir gücü, etkide bulunmak için gerçekleştirilen hamleler şeklinde tanımlanmaktadır. Tanımlardan da görülebileceği üzere etkinlik kavramın, faal olma, etkinlik, istekle öğrenme durumu şeklinde

tanımlanabilmektedir. Etkinliğin temel amacı olarak öğrencilerin istekli ve etkin bir şekilde keşfedip öğrenmesini sağlamaktır. Etkinliklerin öğrencilere sunduğu katkılar arasında, güdülenme, öğrenme süreçlerini kolaylaştırma, etkili ve kalıcı öğrenmeler sağlama, yaratıcılıklarını artırma gibi katkılar sayılabilir (Güneş, 2017a).

Etkinlikleri temelle alan yapılandırmacı yaklaşım, çoklu zekâ, etkinlik ve beceri yaklaşımı gibi öğrenci merkezli yeni eğitim yaklaşımlarının temel öğrenme aracıdır. Yapılandırmacı eğitim yaklaşımında eğitim faaliyetleri üç ana prensibe dayalı olarak gerçekleştirilir. Bu prensipler şu şekilde sıralanmaktadır:

- Eğitim öğretim sürecinde bilgiler öğrencinin kendisi tarafından yapılandırılır. Öğrenci dışarıdan aktarılan bilgileri aynen alıp depolamaz.
- Öğrenme sorumluluk gerektiren bir durumdur. Öğrenci çeşitli kişi ve materyallerle etkileşim sonucunda edindiği bilgileri zihinde aktif bir şekilde yapılandırır.
- Öğrenme durumlarında, öğrenme ortamı belirleyici bir roledir. Öğrenme süreçlerinde çeşitli niteliklere sahip etkinliklerin kullanımı öğrencilerin dil becerilerini, zihinsel, bilişsel, duygusal, toplumsal ve devinişsel işlemlerle becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır (Deschênes vd.,1996).

Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımın temsilcilerinden olan Piaget, öğrenmenin, öğrencinin çevresiyle etkileşimi sonucunda meydana gelen bir durum olarak gerçekleştiğini ifade eder. Öğrenci öğrenme sürecinde bilgileri olduğu gibi pasif bir şekilde alıp zihnine yerleştirmemektedir. Aksine öğrenci, bilgileri araştırma, sorgulama, sorun çözme gibi farklı etkinlikler yoluyla aktif bir şekilde alıp, bu bilgileri işleyip, ön bilgileriyle bağ kurup, kendi yorumlarını katıp zihnine yerleştirmektedir.

Etkinlikler yoluyla öğrenciler etkin ve bağımsız bir şekilde öğrenme, kendi kendini motive etme, yönlendirme, yaratıcılığını artırma fırsatı elde ederler. Etkinliklerin nitelikli, ilgi çekici olması, öğretici rolünün üst seviyede olması, somut olması ve gerçek yaşamdan alınması öğrenim süreçlerini kolaylaştırmaktadır. Bu şekilde gerçekleştirilen etkinlikler yoluyla öğrencilerin bağımsız öğrenme becerileri gelişmekle beraber, aynı zamanda onların yeni yöntem ve yolları keşfetmeleri de sağlanmaktadır. Öte yandan öğrencilerin etkinlikleri başarıyla gerçekleştirmeleri, onların kendilerine güvenlerini artırmakta, yeni amaçlara yönelmelerini sağlamakta, sorumluluk almalarına katkı sağlamaktadır (Güneş, 2017b).

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar

Eğitim ve öğretim etkinliklerinin en temel fonksiyonu bireyi yaşama hazırlıktır. İlgi ve yeteneklerinin farkında, hak ve sorumluluklarının bilincinde, kendini insanlığın bir parçası olarak görüp, yerel, bölgesel ve küresel boyuttaki olaylara duyarlılık gösteren, yapılan hatalardan ders çıkarabilen, geleceğe yön verebilen bireylerin yetişmesinde Sosyal Bilgiler dersi çok önemli bir yere sahiptir (Yesari, 2018). Karmaşıklaşan dünyayı bir bütün olarak ele alıp kavrama gereksinimi Sosyal Bilgiler dersini ortaya çıkarmıştır. Günlük yaşamın içinde iç içe geçmiş birçok sorun ve durum Sosyal Bilgiler dersi ile birlikte gerçeğe oldukça yakın bir şekilde öğretilmektedir (Öztürk, 2012). Sosyal bilimleri meydana getiren disiplinlerinden elde edilmiş bilgilere dayalı olarak Sosyal Bilgiler, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgilerin, becerilerin, tutumların ve değerlerin kazandırılıp iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Erden, 2000). Sosyal Bilgiler dersi ile hayatlarını daha kolay ve etkili hale getirebilmeleri için gerekli olan birçok bilgi ve beceri öğrencilere kazandırılmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi 4, 5, 6. ve 7. sınıflarda yer almakla birlikte, bu ders doğrultusunda gelişmiş olan bir çalışma alanıdır. Sosyal Bilgiler dersinde, sosyal bilimlerin insan, toplum ve çevre ile ilgili bilgileri pedagojik ilkeler doğrultusunda düzenlenerek öğrencilere sunulmaktadır (Kabapınar, 2014). Sosyal Bilgilerin bu genel amaçları dışında her ülkenin belirlediği kendine özel amaçları da bulunmaktadır. Bu derse yönelik farklı ülkelerde hazırlanan öğretim programlarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirme vurgusu ön plana çıkmaktadır (Öztürk ve Deveci, 2011). Türkiye’de ise Sosyal Bilgiler dersinin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen genel amacı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının etkili ve sorumlu bireyler olarak yetiştirilmesidir (İnan, 2014).

Türkiye’deki Sosyal Bilgiler programı da ihtiyaçlar doğrultusunda yenilenmiştir. Buna göre ezber dayalı öğretim programı terk edilerek, yerine eğitim bilimlerinde ortaya çıkan gelişmelerin uygulamalara aktararak, uluslararası alanda öğrenci başarısının artırılması, etkili iletişim kurabilen, düşüncelerini ifade edebilen, girişimcilik

özelliklerine sahip bireyler yetiştirme yenilenen programda ön plana alınmıştır (Yazıcı ve Koca, 2008). Sosyal Bilgiler dersinde etkili bir öğretim için, öğretmenlerin geleneksel yöntemler dışında yenilikçi yöntemler kullanmaları arzu edilmektedir (Kan, 2006). Sosyal Bilgiler dersinde günümüzde birçok öğretim yöntemi kullanılmaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin analiz yapma becerilerini geliştirecek, sosyalleşmelerine katkı sunacak, araştırma ve inceleme yapmalarına olanak sağlayacak yöntemlerin bir arada kullanılması gerekmektedir. Bu doğrultuda Sosyal Bilgiler dersinin işlenmesi aşamasında, dünyada meydana gelen teknolojik gelişmelerin takip edilmesi, kullanılması ve teknoloji okuryazarlığına sahip bireylerin yetiştirilmesi için, öğrenilenlerin kalıcılığı ve etkililiği için, tüm duyu organlarına hitap eden çoklu eğitim ortamlarının oluşturulması önemlidir (Egüz, 2017).

Öğretim teknolojilerinin hedefledikleri duyular göz önüne alındığında, öğretim ortamları görsel, işitsel ve hem görsel hem işitsel ortamlar olarak 3 şekilde sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırmayla ilişkili olarak görsel ortamlar içinde kitapları, resimleri, yazı tahtalarını, şemalar, grafikler ve somut eşyalar gibi unsurlar gösterilebilir. Görsel ve işitsel ortamlar olarak da film makineleri, animasyonlar (hareketli filmler), televizyonlar ve videolar meydana getirir. Bu tür ortamların temel özelliği birden çok duyuya ve hitap etmesidir. Dolayısı ile bu tür eğitim ortamları birden fazla veri türünü kapsayan eğitim ortamları olarak ön plana çıkmakta ve “çoklu ortamlar” olarak adlandırılmaktadır (Akkoyunlu ve Yılmaz, 2005). Eğitim ortamının niteliği, eğitim ve öğretimin kalitesini etkilediği için fiziki ortamın yanında çeşitli öğretim materyallerinin kullanılması önemli bir yer tutar. Yapılan araştırma sonuçlarına göre, zaman faktörü sabit kalmak koşu ile insanlar;

- Okuduklarının %10’nu,
- İşittiklerinin %20’sini,
- Gördüklerinin %30’unu,
- Hem görüp hem işittiklerinin %50’sini,
- Söylediklerinin %70’ini,
- Yapıp söylediklerinin de %90’ı kadarını hatırlayabilmektedirler (Kaya, 2000).

Dersin ve konunun özelliğine göre öğretim ortamını zenginleştirmek ve öğrenme sürecini soyuttan somuta dönüştürmek için farklı araçlar kullanımı ile öğretim uygulamaları gerçekleştirilebilmektedir (Altınışik ve Orhan, 2002). Bu durum da daha kalıcı öğrenmeler sağlanabilir.

2.1.1. Sosyal Bilgilerde birinci elden kaynak ve kanıt kullanımı

21.yüzyılın teknolojik ve eğitimsel gereksinimleri göz önüne alındığında eleştirel düşünme becerisi temel beceri olarak ön plana çıkmaktadır. Ancak bu beceriyi eğitimsiz bireylere doğal yollardan kolay bir şekilde edindirmek zor görünmektedir (Craver; 1994). Daha çok ikinci elden bir kaynağa bağlı kalan öğrencilere bakıldığındaki uygulamada ikinci el kaynak genellikle ders kitabı olmaktadır, sorgulama ve eleştirme becerileri gibi düşünme becerilerini kullanıp geliştirme ihtiyacı duymazlar. Ders kitaplarında genellikle bir kanıt kullanma, o kanıtı değerlendirme, açıklama veya o kanıttan çıkarımda bulunma özellikleri sistematik bir biçimde yer alamamaktadır. Tarih derslerinde birinci elden tarihsel kaynak kullanmak öğrencilerde eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi öğrenme ve geliştirme becerilerinin gelişimi için ortam oluşturur. Bu beceriyi de okuma, yazma, konuşma ve grup etkileşimleri yoluyla kazanabilirler (Köksal, 2004). Öğrencilerin anlatılan konuların farklılık göstermesinin nedenlerini kavrayabilmeleri için, gizli kalmış birinci elden kaynaklar ile ikincil elden kaynakları fark edip keşfetmeleri için onlara imkânların sunulması önemlidir (Wineburg, 2001). Tarihi bilgiler özellikleri gereği, ona yönelen herkesin tarihi bilginin ana kaynaklarıyla yüzleştirilmesini gerektirmektedir (Coolingwood, 1990). Birinci elden kaynakların kullanıldığı tarih derslerinde, aktif öğrenme, eleştirel düşünme becerileri gelişir. Yine birinci elden kaynakların kullanımı sorgulama ve problem çözme becerilerinin de kazandırılmasında yararlı olmaktadır (Craver, 1999). Birinci elden kaynaklarla çalışan öğrenciler bilgiyi ezberlemek yerine onu analiz edip, değerlendirmeyi, içindeki zıtlıkların, önyarguların farkına varmayı ve kaynaklar tarafından sunulan kanıtların önemini de değerlendirmeyi öğrenirler (Michael, 2006).

Birçok tarihçi ve tarih öğretmeni, kanıtı, “disiplinin temeli” olarak nitelemektedir. Onlara göre tarih becerilerinin geliştirilmesinde kanıtların kullanımı, geçmişi anlayıp bilgi toplamak için gerekli olan bir ön koşuldur (Husbands, 1996). Kanıta dayalı olarak tarih öğretimi benimseyen öğretmenler, ders işlerken şu noktaları göz önünde bulundurmaktadırlar;

- Öğrencilere tarihçilerin yaptığı çalışmalarını anlamayı öğretmek,
- Öğrencilere tarihçilerin yaptığı çalışmaların bir kısmını veya tamamını yaptırmak.
- Öğrencilere karşı kendi çalışmalarını yapabilecek geleceğin tarihçileri gibi davranmak (Nichol, 1996).

Birincil kaynaklar ile kaynak malzemelerini kullanıp kanıt problemleriyle uğraşmak, öğrencide gerçeklik hissi uyandırmaktadır. İkincil kaynaklar bu hissi nadiren verebilmektedir. İyi bir şekilde kullanıldığı takdirde birincil kaynaklar duygularımızı ve hayal gücümüzü de genişletmektedir (Fines, 1996). Tarih derslerinde görsel nitelikteki birincil kaynak kullanımı öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olmaktadır (Akbaba, 2005).

Öğrencileri tarihi dokümanlarla uğraşmalarını sağlamadaki amaç, onların tarihçi olmalarını sağlamak değildir. Çünkü, belki de aralarından birkaç öğrenci sadece tarihçilik mesleğine yönelecektir. Burada amaç, öğrencilerin yazılı dokümanları okuyup değerlendirirken uyguladıkları eleştirel okuma yeteneklerini gündelik hayatlarında da kullanabilecekleri iyi ve etkin vatandaşlar olarak yetiştirilmeleridir (Keleş vd., 2006). Eleştirel düşünmeye katkı sağlamak için birinci elden kaynaklar kullanılarak aşağıda verilen etkinlikler uygulanabilir:

- Verilen metinler içerisindeki kültürel ve psikolojik farklılık ve karmaşıkları belirleyip farklı anlamlarının da olabileceği ihtimalini açıklamak,
- Geçmişte kullanılıp günümüzde kullanılmayan kelimeleri ve metin içindeki belirsizlikleri tanıyıp anlamak,
- İncelenen kaynağın bakış açısını ve düşünce bağının önemini anlayıp bu düşünce bağını açıklayabilmek için eldeki kanıtın iç ve dış analizi yöntemi kullanılarak geçerliliğini açıklamak,
- Yazarın düşüncesi, deneyimi, bilgi ile kaynak arasındaki bağlantıyı kurmak,
- Birincil kaynaklardaki kalıp ve temaların farkına varmak,
- Sözlü ve yazılı iletişim ile kişinin açık ve ikna edici düşüncelerini sunmak (Clever, 1999).

Yeni Sosyal Bilgiler programı öğrencilerin birincil kaynakları kullanmalarını, elde ettikleri kanıtları değerlendirerek sebep-sonuç ilişkisi kurmalarını ve bu kanıtlara dayalı bir şekilde akıl yürütebilmelerini öngörmektedir. Böylelikle öğrencilerin

kanıtların sınırlılıklarını ve tarihin çeşitli yorumlarının farkındalığını kazanmaları amaçlanmaktadır (TTKB, 2004).

Öğretmenler, öğrencilerin erken dönemlerden itibaren bireysel veya grup olarak birinci elden ve ikinci elden kaynaklar üzerinde çalışmasını sağlayarak, sosyal ve kültürel bağlam içinde kendi anlayışlarını meydana getirmelerine yardımcı olmalıdırlar. Sosyal Bilgiler dersinin özellikle 6. ve 7. sınıf ders kazanımları içinde yere alan aşağıdaki iki kazanım birinci elden kaynak kullanımını açısından oldukça uygundur.

- “Farklı dönemlere ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak, insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.”
- “Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşmada, bilgiyi kullanmada ve üretmede bilimsel ahlaki gözetir.” (TTKB, 2004).

Yeni Sosyal Bilgiler ders programına uygun olarak yazılmış olan ders kitaplarına bakıldığında, işlenen konuların çoklukla birinci elden ve ikinci elden kaynaklardan oluşturulduğu dikkat çekmektedir (Doğan, 2006).

Müzelerin, kütüphanelerin ve arşivlerin artması ile birlikte birincil kaynaklara ulaşımında ve bu kaynakların öğretim uygulamalarında kullanımında artış görülmektedir (Tally ve Goldenberg, 2005). Birinci elden dokümanları kullanmaları, öğrencilerde gelişimin hem karmaşıklık hem de gerçeklik hissini uyandırmaktadır. Birincil kaynakların modüler, kendine has ve farklı nitelikte olmaları öğrencilerin bu kaynakların doğasını anlamalarına yardımcı olabileceği gibi onların ön yargılarını değiştirecek, eleştirel bir bakış açısı kazanmalarını sağlayacak potansiyele de sahiptir. Ayrıca çoğu dijital arşivlerin görsel, işitsel ve yazılı biçimlerini birleştiren multimedyanın özelliği, öğrencilere farklı öğrenme yöntemleri ile tarihi ve kültürel sorunlar ile ilgili düşünmek için birçok yol sunmaktadır. Diğer taraftan, çoğu dijital arşivlerde bulunan araştırma dokümanları, öğrencilerin geleneksel yöntemlerin dışında farklı bir yolla dokümanların doğruluğunu sorgulamalarına imkân tanıyarak onların bir uzman gibi eleştirel düşünme becerileri kazanmalarına fayda sağlar (Bass, 2003).

2.1.2. Sosyal Bilgilerde proje tabanlı öğrenme

Proje tabanlı öğrenme, eğitim öğretim faaliyetlerinin proje merkezli olarak yürütülmesidir. Belirli bir süre içinde yürütülen proje faaliyetleri, temel olarak öğrenci

merkezli, öğrencinin, etkin olduğu, kendi öğrenmelerini kendisinin meydana getirdiği, sorumluluklar aldığı ve arkadaşlarıyla iş birliğine girdiği bir yapıya dayanmaktadır (Çakmak vd., 2021). Projeler, farklı kavramların veya becerilerin kazandırması amacıyla çeşitli problemlerin çözümüne yönelik olarak, öğrencilerin özgür bir biçimde bireysel veya grup çalışması şeklinde yürüttükleri çalışmalardır (Saracaloğlu vd., 2006). Bir projede asıl özellik ise öğrencinin çözeceği problemin çözümüne yönelik olarak izleyeceği yollara kendisinin özgür bir şekilde bizzat karar verebilmesidir (Kubnova vd., 1998). Proje, bir konu veya kavram hakkında daha çok bilgi edinmek için yapılan detaylı araştırmalara denir. Projeler, bireysel olarak gerçekleştirilebileceği gibi sınıfta oluşturulan öğrenci gruplarıyla veya bütün sınıfın katılımıyla gerçekleştirilebilir. Projenin diğer önemli bir niteliği de, öğrencilerin veya öğretmenlerin, bir konu hakkında merak ettikleri soruları yanıtlayabilmek, zihinsel, eğitsel, toplumsal beceri ve yetkinlikler kazanmak ya da bir konuyla ilgili derinlemesine bilgiler elde etmek için istekli ve bilinçli bir biçimde araştırma yapmalarındadır (Katz, 1994).

Proje tabanlı öğrenme, farklı sorunlara çeşitli çözümler üretebilmek, gelişmiş düşünme becerilerini ve analiz yeteneklerini geliştirmek, gerçek hayatta karşılaşılan zorlukları aşmak, yaşamsal deneyimler oluşturmak ve sonunda bir ürünün ortaya çıkması için derinlemesine araştırmalar yapmaktır (Yıldırım, 2007). Proje, bir konu veya sorun üzerinde bilgi, beceri ve somut ürün elde etmek amacıyla yaparak-yaşayarak deneyimler kazanmak, çeşitli olaylar ve kavramlar ile ilgili ayrıntılı bilgiler elde etmek, dış dünyayı anlamak için doğrudan yaşam tecrübeleri edinmek, nihayetinde yapılan çalışmalar sonucunda somut ürünler elde etmek ve üst düzey beceriler geliştirmek için yapılan her türlü bilimsel faaliyetlerdir (Çakmak vd., 2021).

Proje tabanlı öğrenme yönteminde öğrenciler aktif olarak rol alıp sorular sorarlar, araştırmalar yaparlar, tahminde bulunurlar. Farklı kaynakları tarayarak çeşitli verileri toplayıp, analiz edip, değerlendirme ve yorumlamalar yaparlar. Teknolojiyi etkili ve amacına uygun bir şekilde kullanırlar, çeşitli ürünler geliştirip, farklı düşünce ve fikirler üretirler. Daha sonra bunları paylaşırlar (Krajcik ve Czerniak, 2014). Proje tabanlı öğrenme biçimi sayesinde öğrenciler, problemlere dayalı olarak bağımsız bir şekilde karar verme becerilerini oldukça geliştirmektedirler (Thomas, 2000). Öğrenciler yaptıkları proje çalışmalarını, çeşitli ürünler geliştirerek veya çeşitli tartışmalar yaparak başka kişilerin fikirlerini anlatmaya, sonuçları düzenlemeye, verileri grafik

hâline getirmeye, tahminde bulunmaya ve sorulara yanıt vermeye yönlendirilirler (Blumenfeld vd., 1991).

Proje tabanlı öğrenme disiplinler arası bir anlayışa dayanır. Problemin çözüm yollarına ve yapılacak faaliyetlere bizzat öğrencilerin kendileri karar vermektedirler. Öğrenciler, yeni bilgiler elde etmek için birçok kaynaktan yararlanıp, çeşitli bilgiler toplarlar. Daha sonra elde ettikleri bilgileri sentezleyip analiz ederler ve bunun sonucunda yeni bilgiler ortaya koyarlar. Bütün bu süreç içinde gerçek hayat şartları ile karşılaşmakta olan öğrenciler doğrudan hayat tecrübeleri elde ederler. Burada öğretmenin rolü çok önemlidir. Öğretmen süreç içinde; öğrencilere yol göstererek onları yönlendirir, onlara tavsiyelerde bulunur ve onların etkinliklerini yönetir (Solomon, 2003).

Proje tabanlı öğrenme yönteminde, tek bir disiplin yerine problemle ilişkili olarak birçok farklı disiplinden yararlanılabilmektedir. Öte yandan, öğrenci merkezli olarak yürütülen bu öğrenme yönteminde, küçük gruplar şeklinde öğrencilerin iş birliği içinde birlikte öğrenmeleri sağlanmaktadır. Bu öğrenme yönteminde, öğrencilerin üretkenlikleri geliştirmekte, çeşitli zorluklara karşı etkin çözümler üretebilme ve eleştirel bakış açısıyla düşünebilme, sorgulama, analiz ve sentez becerileri gelişmektedir (Başbay, 2019). Proje tabanlı öğrenme yönteminde öğrenme süreci öğrenci merkezli olarak yürütülmektedir. Süreç boyunca öğrenci pasif bir alıcı rolünden, inceleyip, sorgulayan, araştıran aktif bir role sahip olur. Bu yöntemde öğrencinin çeşitli kaynaklardan bilgiler edinebilen, elde ettiği bilgileri, değerlendirip yorumlayan ve gündelik hayatına yansıtıp problemleri çözebilen etkili kararlar alabilen, esnek bir şekilde düşünebilen birey olarak yetişmesi amaç edinilmektedir (Schmidt ve Fisher, 1992).

Proje tabanlı öğrenme yönteminde, öğrenciler sabit bir plana veya katı bir anlayışa bağlı kalmazlar. Bu yöntemde esnek ve öğrencinin ilgisine dayanan bir anlayış söz konusudur. Bu yöntemde, sadece kitaplardan, öğrenciyi sıkan derslerden ve ikinci elden kaynaklardan öte, orijinal ve birinci elden kaynaklar tercih edilir (Newell, 2003). Yine bu öğrenme yönteminin okul içi ve okul dışı etkinliklerle öğrencilerin iyi ilişkiler geliştirmelerini sağlayacak bir özelliği bulunmaktadır (Erdem ve Akkoyunlu, 2002). Ayrıca önemli olan başka bir nokta da proje tabanlı öğrenme yönteminin sadece bir disipline dayalı olarak değil, aksine, farklı birçok disiplini de kapsayacak şekilde

disiplinler arası bir anlayışla yürütülmesidir. Burada amaç öğrencinin bilgi, becerileri ve yetkinlik düzeyinin geliştirilmesidir (Çakmak vd., 2021).

2.1.3. Sosyal Bilgiler eğitiminde bilgi görselleştirme ve web 2.0 araçları

Teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlediği 2000'li yıllardan itibaren, Eğitim alanında da diğer tüm alanlarda olduğu gibi yeni uygulamalara ortam oluşmuştur. Bu dönemde yeni fikirlerin önemi hızla artmış ve teknolojik gelişmeler kapsamında eğitime teknolojinin entegre edilmesi ile yeni ufuklar açılmaya başlamıştır. Bu bağlamda eğitim-öğretim süreçleri de teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilmek adına yeniden ele alınmıştır (Ersoy ve Çoklar, 2013).

Eğitim sürecinde teknoloji kullanımına yönelik olarak öğretmenler için belirlenen ulusal ve uluslararası standartların temel notası, öğretmenlerin yeni nesil teknolojileri etkin bir şekilde kullanmalarınıdır. Web 2.0 araçları etkileşimli olması ve bilgiyi alternatif yollarla sunup kalıcı duruma getirmesi bakımından eğitim alanında son yıllarda yeni nesil teknolojiler arasında sıkça kullanılmaktadır. İnternet ortamında etkin bir şekilde etkileşim kurmayı sağlayan web 2.0 araçları günümüzün, önemli teknolojilerinden biridir. Bu teknoloji bireylerin veri yönetiminde söz sahibi olabilmesi anlamında önemli bir yere sahiptir (Kırımlı, 2022).

İnternet geçmişte, temelde sadece belirli becerilere sahip olan kişilerin kullanımında olup, sadece okunan ve saklanan bir bilgi deposu niteliğinde hizmet etmekteydi. İnternet kullanıcıları webdeki bilgileri sadece görüntüleyebilmekteydi ancak webde sunulan herhangi bir içeriği düzenleyemezler veya yeni bir içerik ekleyemezlerdi. Fakat son yıllarda meydana gelen gelişmelerle birlikte internet kullanıcıları sadece veri ve bilgileri kullanan basit tüketiciler olmaktan çıkmış artık içerik üreten ana unsur haline dönüşmüşlerdir. Böylelikle internet ortamının, web araçları oluşturma, okuma, yazma, tartışma, iş birliği yapma mekânına dönüştüğü görülmektedir (Faizi vd. 2015).

Web 2.0 kapsayıcı çatı bir kavram özelliği taşımaktadır. Bu kavram birçok uygulama oluşturmaya yardımcı olan araçları içinde barındırmaktadır. Bu web 2.0 araçları sosyal araçlar olarak da ifade edilmektedir (Horzum, 2010). Yapılan yeniliklerle birlikte web sunucuları ve tarayıcılarında çeşitli geliştirmeler yapılmış ve artık yeterli teknik bilgiye sahip olmayan internet kullanıcılarının da web içeriğine katkı sunabilmeleri sağlanmıştır (Şahin, 2013). Meydana gelen değişimle birlikte herhangi bir

teknik bilgiye sahip olmayan kullanıcılar bile web 2.0 araçları sayesinde web sayfalarının içeriğini değiştirebilmektedir. Daha önce sadece web okuru olarak kalan internet kullanıcıları web 2.0 teknolojilerinin sunduğu imkânlar ile birlikte web okuryazarlığına geçiş yapmışlardır. Böylelikle web kullanıcıları web araçları ile birlikte internet ortamında diğer kullanıcılarla iş birliği sağlayıp sözlükler, ansiklopediler, günlükler, gruplar ve sosyal ağlar oluşturma imkânı elde etmişlerdir (Filiz, 2018).

Teknoloji kullanımında seçicilik, etkinlik ve verimlilik, bir öğretmenin sahip olması gereken beceriler arasında gösterilmektedir (Bal, 2019). Bu teknoloji araçlarının kullanılmasıyla birlikte öğretmen, öğrencilerin kavramları, olayları veya problemleri anlama, yapılandırma ve çözme süreçlerini bütüncül bir şekilde inceleyebilir. Böylelikle öğretmen, eksik noktaları kolaylıkla tespit edebilecek, bu eksiklikleri giderebilecek ve düzeltmeler yapabilecektir (Horzum, 2010).

Günümüzde web 2.0. teknolojileri eğitimin farklı alanlarında çeşitli amaçlar için kullanılabilir. Genel bir sınıflama yapılacak olursa web 2.0 teknolojilerinin eğitimde kullanım alanlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Pano Uygulamaları,
- Sunum Uygulamaları,
- İnfografik Uygulamaları,
- Harita Uygulamaları,
- Sınıf ve İçerik Yönetim Uygulamaları,
- Karikatür Uygulamaları,
- Sosyal Ağ Uygulamaları,
- Sanal Gerçeklik Uygulamaları,
- Yabancı Dil Uygulamaları,
- Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları (Kırımlı, 2022).

2.1.4. Sosyal Bilgiler öğretiminde sokratik yöntem/sorgulayıcı öğrenme

Günümüzde toplumların eğitimdeki temel amacı, bilgiye sahip bireylerin yetiştirilmesinden öte, bilgiye ulaşma yollarının farkında olan, kendi bilgisini kendisi üretebilen bireyler yetiştirilmek olarak gösterilebilir (MEB, 2013). Türkiye’de de birçok ülkede olduğu gibi, öğrenme sürecinde öğrenciyi etkin kılan, öğrencinin kendi bilgisini kendisinin inşa ettiği yapılandırmacı model uygulanmaya başlanmıştır. Yapılandırmacı modele geçilmekle beraber süreç içerisinde öğretmen rolü, öğrencinin görevi, öğrenme

ortamlarının niteliği, öğrenme süreci, öğretim yöntem ve teknikleri ile değerlendirme teknikleri tekrar ele alınıp çeşitli güncellemeler yapılmıştır (Aktaş, 2021). Fakat bütün öğretim unsurları tekrar değerlendirilirken, değişmeyen unsurlar olarak öğrenenin etkin katılımı ve bilgiyi keşfedip yapılandırmasının sağlanması gerekliliği önemini korumuştur. Öğrenenin bilgiye ulaşmasına yönelik birçok yöntem kullanılmakla beraber Araştırma sorgulama stratejisinin kullanımı, Türkiye’de 2018 yılında yenilenen öğretim programında önemli bir unsur olarak yer almaktadır (MEB, 2018).

Sokratik yöntem soru cevap yönteminin önemli bir uygulama şekli olup, araştırma ve sorgulama yöntemleri arasında bulunan ve buldurma yöntemi olarak da isimlendirilen buluş yoluyla öğretim stratejisine dayanmaktadır. Öğrencinin zihindeki bilgileri iyi oluşturulmuş sorularla ortaya çıkaran ve öğrenmeyi destekleyen Sokratik sorgulama yöntemi, Sokrates’in öğrencileriyle yaptığı felsefi tartışmaların eğitime uyarlanmasıyla oluşturulmuştur (Aydın, 2001). Sokratik sorgulama yönteminde, öncelikle kişinin yanlış ya da eksik olan önermesini sorgulayan sorularla başlanır, daha sonra bu önermeye karşıt olan örnekler sunan sorular sorulur. Böylece öğrenci yeni bir bilgiye ulaşır ve önceki önermesini reddeder veya yeniden değerlendirir (Türkçapar vd., 2015).

Sokratik yöntemde zekice oluşturulmuş sorular öğrencilerin kendilerini ve dünyayı tanımlarını olanak sağlar (Friedell, 2004). Öğrencinin kendi düşüncelerini test etmesini sağlayan Sokrates’ in bu yöntemi eleştirel düşünmenin günümüz eğitim anlayışındaki en önemli stratejilerinden biri haline gelmiştir (Cihaner, 2007). Sokratik sorgulamada sorular, aynı zamanda öğrencinin düşünme ve tartışma becerilerini harekete geçiren önemli bir öğretim tekniğidir (Sue, 1991).

Sokrates’e göre bilgi insanda doğuştan vardır ve bunların hatırlanmasıyla bilgi elde edilmektedir. İnsanda doğuştan var olan bu bilgiyi açığa çıkarabilmek için özel bir çalışma yapmak gerekir. İşte bu da Sokratik düşünme yöntemini meydana getirmektedir. Sokrates’in yöntemi Alay (Ironie) ve doğurtma (Maeutik) olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır: (Aydın, 2001). Alay bölümünde öğrenciye sorular sorulur ve sorulan sorular yoluyla öğrenci hiçbir bilgisinin olmadığını farkına varır. Doğurtma bölümünde ise, öğrenciye tekrar sorular sorulur ve bu sorular ile birlikte verilen ipuçlarıyla, öğrencinin zihnini çalıştırması ve doğru bilgiye kendisinin ulaşması sağlanır (Sönmez, 2005).

Sokrates'in sorgulayıcı öğretim yöntemi, doğurtucu metodolojiyi içermektedir. Öğretmen bu yöntemde, bilgiyi veren kişi ya da bilginin nedeni değildir, öğretmen burada bir ebe görevi görür ve yalnızca bilginin doğuşu için yardımcı bir araç görevindedir. Ancak ebe görevinin aksine öğretmenin görevi burada bitmez. Öğretmen, öğrencinin kendisinin ürettiği veya elde ettiği bilgiyi sınar ve değerlendirir. Öğretmen burada öğrenciyi sıkı bir deneme ve eleştiri süzgecinden geçirir. Öğretmen ancak, öğrenci bildiklerinin hesabını verdiği ve ortaya koyduğu argümanları savunabilecek hale geldiğinde tatmin olur (Versenyi, 2007). Bu nedenle, Sokrates'in bu metodu öğretmenin öğrenci üzerindeki mutlak otoritesini reddetmektedir. Bu yöntem öğretmenin bilgilerini ve kurallarını öğrencilere aktarması biçiminde uygulanan bir yöntem değildir. Bu yöntem öğretmenin öğrencilerle birlikte belli konularda bilgi kazanması şeklinde uygulanan bir yöntemdir (Demirci, 2007). Eğitimde Sokrates'in sorgulayıcı yöntemine tarihin her döneminde ihtiyaç duyulmuştur. Bununla birlikte, günümüz toplumunda bu ihtiyacın daha da artmış olduğu ifade edilebilir. Çünkü Sokratik eğitim yöntemi, içinde güncelliğini kaybetmeyecek nitelikler barındıran bir yöntem olarak görülmektedir (Demirci, 2007). Ross (1996)'a göre Sokratik eğitim yönteminin artan bir değere sahip olmasında üç ana neden bulunmaktadır:

1. Çocukların, değişmeyen bilişsel bir kapasiteyle doğduğu ve bilgilerle doldurulması gerektiğine inanılan eğitim anlayışı terk edilmeye başlanmış ve bilişsel beceriler, eğitim yoluyla geliştirilebilen bir takım beceriler olarak görülmeye başlanmıştır. Bu yönetime göre bazı çocukların diğer çocuklardan daha kolay öğrenebildiği kabul edilmektedir, fakat eğitimin temel hedefi, her bir çocuğun kapasitesini en üst seviyeye ulaştırmaktır.
2. Toplum, bir taraftan sıradan insanların olduğu, diğer taraftan da uzmanlar ve otoritelerin olduğu karşıtlıklardan uzaklaşmış ve eğitimde öğrenciler artık kendilerine öğretilenleri daha çok sorgulayıp, öğretmenlerden de, öğrencilerin daha etkin bir görevler aldığı, öğrenmeleri kolaylaştırıcı rolde bulunması arzu edilmektedir.
3. Diğer kurumlarda olduğu gibi eğitim kurumundan da, yaygın bir şekilde iyiye katkılar sunması beklenen bir durumdur. Eğitim kurumlarından istenen şey, yükseköğretime gönderilen öğrenci sayıları ya da mezun olan öğrenci sayıları gibi sayısal ölçütlerin yerine, öğrencileri yaşama hazırlamasıdır.

2.1.5. Sosyal Bilgilerde çok kültürlü ve küresel eğitim

Küreselleşme son yıllarda dünyada meydana gelen gelişmeleri açıklamak için kullanılan bir kavram olmuştur. Çok yönlü ve çok kapsamlı olması, ayrıca durağanlıktan çok, değişken bir yapıya sahip olması, küreselleşme kavramına yönelik birçok noktanın tartışılır olmasına neden olmuştur. Küreselleşme sürecinin ne zaman başladığı ve bu süreç içerisinde ne gibi gelişmeler yaşandığı konusu küreselleşme konusunda en çok tartışılan noktalardan biridir (Kaya, 2011).

Tarihi açıdan yeni olmayan küreselleşmenin ilk dönemleri 1492 yılında yapılan coğrafi keşiflere dayandırılmaktadır (Büyükbaykal, 2014). Bunun sebebi coğrafi keşiflerin dünyayı coğrafi olarak bir bütün haline getirip, bir noktada küreselleşmenin mekânsal temelini hazırlamasıdır (Egüz, 2017). Küreselleşmenin ikinci dönemi ise Sanayi Devrimiyle başlayan itici gücünü sanayileşmeden alan dönemdir. Küreselleşmenin üçüncü dönemini Berlin Duvarının yıkılması (1989) ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) parçalanmasıyla (1991) gerçekleşen dönem oluşturmaktadır. Üçüncü dönemin en önemli özelliğini ise iktisadi ve teknolojik alanlarda gerçekleşen gelişmeler ve kitle iletişim araçlarında meydana gelen yenilikler oluşturmaktadır. 2000'li yıllara gelindiğinde, küreselleşme modern toplumun belirleyici kavramlarından biri olmuş ve her geçen gün daha geniş kitlelere hitap edecek hale gelip, dünya boyutunda hızlı bir şekilde yayılma göstermiştir (Scholte, 2005).

Kelime olarak, bütünü kuşatılması, sarılması, bütünleştirilmesi anlamına gelmekte olan küreselleşme kavramını Giddens (1990), sanayi inkılabı sonrasında çoğulcu, dünya boyutunda post modern döneme yönelik bir algılama şekli olarak görmektedir. Bir başka tanıma göre küreselleşme iktisadi, sosyo-kültürel alanlarda yerleşmiş düşüncelerin, kurumsal yapıların ülkeleri aşır dünyaya yayılması ve tüm dünyada benimsenen genel kuralların ortaya çıkış sürecidir (Eşkinat, 1998). Fakat dünyadaki bütün devletlerde sanayileşme ve modernleşme aynı hızda gelişmediği için, bütün ülkeler teknolojik ve ekonomik olarak aynı imkân ve güce sahip olamamaktadır (Büyükbaykal, 2014). Bundan dolayı küreselleşme bir yandan bazı ülkelere yeni imkân ve fırsatlar sunarken öte yandan bazı riskler ve problemler oluşturmaktadır (Knight, 2015). Bütün bu olumsuz gelişmelere rağmen küreselleşme ekonomi ve toplumların ulusal yapılarındaki zayıflamaya bağlı olarak varlığını daha da artırmış ve günümüz dünyasını biçimlendiren çok boyutlu unsurlardan biri olduğu görülmektedir (Knight, 2015).

Son dönemlerde Sosyal Bilgiler eğitimi alanında çok kültürlü küresel eğitim anlayışları önem kazanmaya başlamıştır. Çok kültürlü eğitim anlayışı bir taraftan Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (ABD) azınlık nüfusunun hızla artmasıyla, diğer taraftan son ulusların küresel sorunlarla daha ilgilenmesi ile önem kazanmaya başlamıştır (Açıkalin, 2010). 1960'lı yıllarda ABD'de vatandaşlık hakları eğilimi birlikte çok kültürlü eğitim yaklaşımının önemi artmaya başlamıştır (Kahn, 2008). Bu dönemde, siyahi ABD vatandaşları, beyazlarla aynı okullara gidebilme ve aynı otobüslere binebilme haklarına sahip değillerdi. Böyle bir durumda vatandaşlık hakları reform hareketleri ortaya çıkmış ve siyahi vatandaşlar beyazlarla eşit haklar almaya başlamışlardır (Kahn, 2008). Toplumsal alanda başlayan bu akımlar zamanla eğitim alanında etkilerini göstermeye başlamış ve eğitimde eşitlik ve adalet ilkeleri ön plana çıkmaya başlamıştır. İşte, böyle bir ortamda ortaya çıkmaya başlayan çok kültürlü eğitim anlayışı günümüzde ABD'de azınlık nüfusunun artışı ile birlikte daha çok önem kazanmaya başlamıştır.

Çok kültürlü eğitim anlayışı öncelikle etnik ve kültürel farklılıklara yoğunlaşmış daha sonra kapsamını genişletip bir toplumda farklı kabul edilen herkesin veya her grubun problemleriyle ilgilenir duruma gelmiştir (Ramsey, 2008). Dünyada meydana gelen teknolojik ve siyasi gelişmelerle beraber çok kültürlü eğitim anlayışı da hızla önem kazanmıştır. Bununla beraber günümüzde dünya, ülkelerin birbirleriyle sıkı bir ilişki ve etkileşimde içinde bulunduğu "global bir köy" haline dönüşmüştür (Kirkwood, 2001). Küreselleşmenin sonucunda bir ülkede meydana gelen bir gelişme komşu ülkeleri veya bazen tüm dünyayı etkilemektedir. Günümüzde meydana gelen ve tüm dünyayı etkileyen açlık, çevre kirliliği, terör gibi küresel sorunlar buna örnek olarak gösterilebilir. İşte küresel eğitim yaklaşımı da dünyadaki bu küresel sorunlardan hareketle ortaya çıkmış ve öğrencilere dünya kültürlerinin tanıtılması amaçlamış ve bu amaçların eğitim programlarında yer alması anlayışı ortaya konmuştur. Fakat son dönemlerde küresel sorunlar konusunda yoğun bir şekilde tartışmalar yaşanmış ve "küresel eğitimin" tanımlanması konusunda farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır (Merryfield, 1997).

Çok kültürlü eğitim ve küresel eğitimin ortak noktaları şu şekilde açıklanabilir. Bu iki akımın gelişim aşamalarına bakıldığında çok kültürlü eğitimin çoğunlukla ABD'deki ırkçılık, eşitsizlik ve haksızlıklara karşı olarak ortaya çıktığı, öte yandan küresel eğitimin ise tüm dünyadaki kültürel farklılıklar konusunda yoğunlaştığı

görülmektedir. Çok kültürlü eğitim ile küresel eğitim yaklaşımları arasında net bir çizgi olmamakla beraber, bu yaklaşımların her ikisi de öğrencilerin vatandaşlık bilincini artırmayı ve öğrencilerin, kendi toplumunda ve dünya çapında karşılaştıkları sorunlarla ilgilenip bunlara çözüm bulmalarını sağlamak ve sorunlarla yönelik karar verebilme becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Ukpoduku, 1999).

Küresel eğitim yaklaşımı, öğrencilerde çok kültürlü, uluslararası alanda rekabet edebilme özelliğine sahip bir dünyada söz sahibi olabilen, etkin katılım için temel özellikte bilgi, beceri ve tutumları kazanmalarına yardımcı olur (Merryfield, 1995) ve genel anlamda birkaç kavramı birden kapsamaktadır. Bu kavramlar şunlardır;

- *Dayanışma*: Küresel sistem içerisinde bulunan dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan insanların karşılıklı olarak birbirlerine bağımlılığında kaynaklanan dayanışmayı ifade eder.
- *Bağlantılılık*: Bu kavrama göre dünya birbirine bağlantılı bir sistem şeklindedir. Bundan dolayı insanlığın ortak evrensel özellikleri yönünden, insanlarla ve çevreleriyle, eğitim sistemleriyle, program konularıyla, bilgi alanlarıyla, aralarında öngörülebilir bağlantılar kurulmalıdır.
- *Çoklu Bakış (Perspektif)*: Bu kavrama göre küresel eğitim için küresel bir bakış açısı ihtiyaçtır. Küresel eğitim öğrencilere kendi düşünce ve arzularından yola çıkarak onlara uluslararası bir bakış açısı geliştirmeye olanak tanır (Pike, 2000).

Günümüzde eğitim programlarının yerel ve özgün kültürü öne çıkarması beklenmektedir. Öte yandan evrensel olarak bu programların, bu yerel özellikleri kapsayacak şekilde tasarlanması istenmektedir (Fırıncı Orman, 2015). Bu anlamda öğretim programlanırken öğrencilerin yaşadığı sosyal-kültürel çevre, gelenek ve görenekleri dikkate alınarak program hazırlanmalıdır (Çalışkan ve Karadağ, 2009). Gelişmiş ülkelerin, ulaştıkları sosyal ve iktisadi düzeylerine ulaşmalarındaki önemli etkenler olarak, bilime, teknolojiye açık, sorgulayan, olayları farklı boyutlarıyla ele alabilen, problem çözme yeteneğine sahip, kendine güvenen, üretken, iyi bir iletişim gücüne sahip, etkin bireyler olarak yetişmesini sağlayan bir eğitim anlayışına sahip olmaları gösterilmektedir (Kaymakkı, 2008).

Sosyal Bilgiler dersine yönelik olarak “küreselleşme ve Sosyal Bilgiler eğitimi” başlığı ile ilk defa “Sosyal Bilgiler eğitimin ve küreselleşme olgusu” ele alınıp Sosyal

Bilgiler dersindeki küreselleşme olgusu değerlendirilmeye alınmıştır. Sosyal Bilgiler öğretim programına bakıldığında programda “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı içerisinde, küresel eğitim deneyimlerinin yer aldığı ve diğer üniteleri de kapsamakta olduğu görülmektedir. Program içeriğinde 4. ve 5. sınıfta yer alan “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı kapsamında öğrencilere, küresel bağlantıları oluşturan faktörler, çeşitli toplumları tanıyıp, karşılaştırma, sorgulama, empati kurma, problemlere ortak olup çözüm önerileri getirme ve kendi toplumumuzdaki önemini kavrama konularında bilgi edinmeleri amaçlanmaktadır (Egüz 2017).

2.2. Gazete

İlk çağdan günümüze insanoğlu yaşadığı çağın kendisine sunduğu imkânlar ve kendisinin oluşturduğu bilgi beceri ve teknik olanaklar çerçevesinde dış dünyaya mesaj iletme isteğinde olmuştur. İlk mağara resimlerinden, hiyeroglif yazı ile meydana getirilen tabletlere, yazının gelişimiyle beraber papirüs ve parşömen üzerine yazılan metinler tüm bu sürecin yansımaları olmuştur (Özçağlayan, 2008). İnsanoğlunun haber alma isteğinin bir sonucu olarak ortaya çıkan gazeteler; haber niteliği taşıyan bilgilerin toplanması, yazılması, düzenlenmesi ve dağıtılması aşamalarını içeren bütünsel bir süreçtir (Pelvan, 2010). Gazetenin ortaya çıkışında hiç kuşkusuz insanların haber alma ihtiyaç ve isteklerinin büyük yeri bulunmaktadır (Tokgöz, 2006). Endüstri devrimi ile birlikte çalışma şartlarında meydana gelen düzelleme, eğitim seviyesinin yükselmesi ile birlikte okuryazar oranındaki artış meydana gelmiş ve nüfusun da önemli bir kesiminin yaşam şartlarında iyileşme ve değişimi beraberinde getirmiştir. Endüstri devrimi sonucunda insanların daha fazla boş zamanı ve harcayacağı daha çok parası olmuştur (Özçağlayan, 2008). Bu gelişmeler ile birlikte Avrupa’da insanların refahı artmış. Bununla birlikte hızlı nüfus artışıyla beraber, kentler ve ülkeler kalabalıklaşmaya başlamış, insanlar daha rahat yaşama ve eğitim görme imkânı elde etmişlerdir (İnuğur, 1993). Gazetelerde bu değişime uygun olarak iş modellerini değiştirdiler ve yeni bir format oluşturmaya başladılar, Bu yeni format ile daha geniş bir okuyucu kitlesine hitap edecek şekilde içerik üretimine yöneldiler ve eğlence, spor, karikatür gibi okuyucunun ilgisini çekecek farklı öğelere genişçe yer vermeye başladılar. Yeni dönemde gazeteler görsel öğeleri ön plana çıkararak, farklı ilgi alanlarına yönelik içerikler oluşturup giderek renklendi ve okuyucunun ilgisini canlı tutmaya çalıştılar (Özçağlayan, 2008).

2.2.1. Gazete ve eğitim

Yapılanlandırmacı ve etkinlik temelli öğrenmede materyal kullanımının önemi günümüzde daha çok artmıştır. Gazeteler de her zaman ve her yerde bulunabilmesinden dolayı bir materyal olarak Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilir etkililer araç gereçler arasında bulunur (Ünlüer, 2012). Gerçek dünyayı insanlara yansıtabilmesinde ötürü gazeteler, güncel bir kaynak özelliği taşımaktadır. Bu açıdan eğitime yönelik, çok boyutlu, etkin ve kullanışlı öğretim araçları arasında yer almaktadır (Deveci, 2005). Etkili bir öğretim aracı olarak öğretim sürecinde kullanılabilen gazeteler, Sosyal Bilgiler dersi konularına, öğretim programında yer alan diğer derslere nazaran daha kolay uyarlanabilmektedir (Heitzman, 1975; akt. Deveci, 2005). Oldukça zengin bir değerler içeriğine sahip olan gazeteler, sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerle karakter eğitiminde kullanılabilen, öğrencilerin kişisel, sosyal yönden olumlu değer yargıları kazanması açısından iyi bir kaynak niteliği taşımaktadır (DeRoche, 1999). Gazeteler öğrencilerin dil yeteneklerinin gelişimini sağlamanın yanında onların öz kültürlerini tanımlarında da önemli bir yere sahip olmaktadır (Olivares ve Lisi-Pawlak, 1991).

Sosyal Bilgiler öğretim programında da, haber toplama, gazete çıkarma, gazete haberlerini neden-sonuç ilişkisi ile analiz etme, çıkarılacak gazeteler için reklam tasarlama gibi aktivitelere yer verilebilmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin basılı, görsel kaynaklarda yer alan bilgilere ulaşabilen becerileri ve kanıt kullanma becerilerini geliştirebilmeleri için gazetelerden faydalanılabileceği belirtilmektedir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2008-2009 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya alınan “İlköğretim 4-8. Sınıf Öğretim Programlarının Öğretme-Öğrenme Süreçlerinde Gazete Kupürlerinden Yararlanma” adıyla ek bir program, Millî Eğitim Bakanlığı’nın etkili bir öğretim aracı olarak gazetelere verdiği önemi ortaya koymaktadır. Uygulamaya konulan ek programda, gazetenin, güncel bilgilere ulaşılabilir en kolay kaynaklar arasında yer alması, fotoğraf, resim, grafik, şema, harita gibi zengin görsel unsurlar içermesi, ülke, şehir, dünya, kültür, sanat, spor, eğitim, sağlık, ekonomi, bilişim gibi çeşitli konularda haberler bulunabilmesi, okul öncesi öğretimden, yükseköğretime kadar her düzeyde bilgiler barındırması, çeşitli derslerde kullanılabilen bir araç olması ve süreli olarak yayımlanabilmesi açısından “her gün yenilenen bir kitap görevi görmesi sebebiyle öğretim sürecinde kullanılabilen bir materyal olduğu belirtilmektedir (MEB, 2008).

Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme, öğretme uygulamaları sırasında gazeteden farklı şekillerde faydalanılabilir. Öğretim sürecinde gazetelerden faydalanma şekilleri, dersin kazanım ve konularının özellikleri bakımından farklılık gösterebilir. Bu doğrultuda makaleler, resimler, haritalar, karikatürler, gazete ilânları, gazete reklamları, gazete grafikleri, haber tartışmaları gibi başlıklar altında gazetelerden faydalanılabilir. Nitekim Sosyal Bilgiler dersinde yararlanılabilecek çok sayıdaki araç-gereçlerden biri olarak gazeteler sayılabilmektedir. Birçok yazarın (Dewell 1980, Maheshwari 1980, Lentnek 1997, Demirel 2007) Sosyal Bilgiler dersinde yararlanılabilecek araç-gereçler içerisinde gösterdiği gazetelerin maalesef, derslerde yeteri kadar kullanılmadığı görülmektedir. Bununla beraber Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2008-2009 öğretim yılından itibaren uygulamaya aldığı gazete kullanımıyla ilgili ek program gazete kullanımına verdiği önemi göstermektedir. Çünkü Sosyal Bilgiler dersi; bireyleri toplumsal hayata hazırlayıp, onların vatandaşlık hak ve sorumluluklarının bilicinde yetişmesini sağlayan ve onların içinde bulunduğu toplumun etkin bir üyesi olmasını sağlayan en önemli derslerden biridir (Deveci, 2005).

Sınıfta gazete kullanmayı gerektiren belli başlı sebepler şu şekilde sıralanabilir. Gazeteler:

- Farklı yaş guruplarında bulunan, farklı becerilere sahip olan öğrencilere çeşitli konularda güncel bilgiler sağlayabilir.
- Temel yaşam becerilerinin kazanılmasında birincil ve destek kaynak özelliği göstermektedir.
- Ucuz ve kolay elde edilebilecek bir kaynaktır.
- Ders kitaplarına nazaran gerçek dünyaya dair güncel konular içerdiğinden güdüleyici bir etki gösterebilmektedir.
- Öğrencilerin öğrendiklerini dış dünyada olup bitenlerle ilişkilendirebilmelerine olanak sağlamaktadır.
- Sınıf ve sınıf dışındaki dünya arasında köprü kurulmasını sağlar.
- Her öğrencinin içinde kendine göre bulabileceği edebi bir kaynak özelliği taşımaktadır.
- Öğrencilerin okuma, anlama becerilerini ve kelime dağarcıklarını geliştirici bir özelliktedir.

- Sınıf ortamında kullanıldığında, öğrenciler uygulanan testlerde ve sınavlarda yüksek puanlar elde edip daha başarılı olabilmektedir.
- Öğrencilerin dil becerilerinin gelişmesinde faydalı olur.
- Öğrencilerin medya okuryazarlık düzeylerini artırıp, onların eleştirel düşünebilme becerilerinin gelişmesini sağlar.
- Öğrencilerin güncel olayları okuyup yorumlamalarını sağlayıp onları tartışmaları doğrultusunda güdüler.
- Öğrencilerin hayatları boyunca devam edecek bir okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlar.
- İçinde çok çeşitli materyaller bulundurması sebebiyle öğrencilere bireysel ödevlerin verilmesi olanağını sağlar. Bunun sonucunda öğrencinin kendi gayretine dayalı bir araştırma kültürü kazanmasını sağlar.
- Gazeteler öğrencilerin aileleri ile birlikte üzerinde ortak konuşabilecekleri bir okuma aracı özelliği taşır.
- Öğretim uygulamalarında gazetelerin kullanılması, öğrencilerin yetişkinlerle konuşabilecekleri ortak bir zeminin oluşmasını sağlamakla beraber ailedeki diğer bireylerin öğrencinin okul faaliyetleri ile daha çok ve daha yakından ilgilenmelerine olanak sağlar.
- Gazeteler işlenen konuların güncel olaylarla ilişkilendirilebilmesinde kullanılabilir (Deveci, 2005).

Amerikan Gazete Derneği Vakfı (NAA, 1991-92), “*Eğitim Programlarında Gazete Kullanımı İçin Bir Kılavuz*” yayınında gazetelerin okullar için faydalarını şöyle sıralamıştır:

- Öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirir.
- Öğrencilere gerçek hayata dair çalışma materyalleri sağlayarak onların ilgi ve motivasyonlarını artırır.
- Öğrencileri aktif vatandaşlığa hazırlar.
- Öğretmenlerin yeni öğretim tekniklerine olan ilgisini artırır.
- Okulu, hizmet ettikleri toplulukların yaşamlarına dâhil eder.

- Öğrenci aileleri ile ilişkileri geliştirir.

2.2.2. Eğitimde etkinlik planlama ve gazete tasarım uygulamaları

Öğrenciler gazeteleri inceleyerek geçmişte yaşamış insanların değer yargılarını, olaylara ve dünyaya bakış açılarını, neler hissettiklerini görme şansı elde etmektedirler. Gazeteler toplumun öneme sahip olan Sosyal Bilgiler için değerli veriler sağlar. Öğrenciler bu verileri nasıl değerlendireceklerini ve doğru sonuca ulaşmak için nasıl işlenmesi gerektiğini ancak uygulamalı olarak öğrenebilirler. Gazete tasarımını içeren çalışmalar ile öğrenciler, sınıfta öğrendikleri konuların yanı sıra yaşadıkları günü etkileyen önemli olaylara da ulaşma ve karşılaştırma olanağına sahip olurlar. Gazeteleri bir ders materyali olarak kullanırken öğrencilerin bunu kavrayabilmeleri için öncelikle uygulamalı ve karşılaştırmalı bir eğitimden geçmeleri gerekmektedir. Bu anlamda sınıftaki zamanın en verimli olarak değerlendirilebilmesi için, uygulama sürecindeki etkinliklerinin planlanması önemlidir.

Etkinlikler, düzgün ve doğru şekilde planlanma, çocukların yeteneklerine yönelik olma, verilen emeğin ve harcanan zamanın karşılığının alınma, öğrencilerin dikkatli düşünmelerine olanak tanıma, masraf ve zaman açısından uygun olma, araç ve gereç kullanımına imkân sağlama gibi nitelikler göz önüne alınarak seçilmelidir (Parker, 2018). Nitekim öğretim etkinlikleri, öğrenmede kalıcılığın sağlanması ve verimliliğin artırılması noktasında önemli yer tutmaktadır. Bu bakımdan özellikle etkinlikler planlanırken aşağıdaki eğitsel özellikleri taşımasına dikkat edilmelidir (Doğu, 2010):

- Öğrenci seviyesine uygun,
- Öğrenci merkezli,
- Öğrenciyi etkileştirici,
- Programda belirtilen kazanımlarla uyumlu,
- Öğrenmede kalıcılığı sağlayıcı,
- Konuyu kavratmada öğretmene yardımcı,
- Öğrenilenlerin verimliliğini artırıcı,
- Uygulamaya dönük,
- Ön bilgileri harekete geçirici,

- Çevre şartlarına ve öğrenme ortamına uygun,
- Öğrenmeyi anlamlandırıcı,
- Bağımsız öğrenmeyi sağlayıcı,
- Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik,
- İş birlikçi çalışmaya yönlendirici,
- Çeşitli türlerde,
- Zihinsel ve sosyal becerileri geliştirici,
- Sınıftaki iletişimi artırıcı,
- Araştırmaya yönlendirici,
- Öğrenilenleri farklı alanlara aktarıcı,
- Öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerine fırsat sunucu,
- Bir işe yaradığını ve başarma duygusunu yaşatıcı,
- Bilgi içerikli değil, beceri ağırlıklı olmalıdır.

Bütün bu özellikleri kapsayarak hazırlanan ve sınıf içinde uygulanan etkinlikler, öğrencilerde eleştirel düşüncenin ve farklı bakış açılarının geliştirilmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Nitelikli bir Sosyal Bilgiler öğretimi de öğrenci merkezli etkinlikleri temel alan, öğrencilerin sorgulamasını, araştırarak var olan bilgilerinden yeni bilgiler üretmesine fırsat sunacak şekilde yapılandırılmalıdır. Nitekim Sosyal Bilgiler öğretiminde etkinlikler, öğrencinin merakını uyandırıp önceliklerini sorgulamasına ve sosyal-küresel olayları farklı yönlerden algılamasına olanak sağlar. Ayrıca öğrencilerde problem çözme, araştırma yapma ve iletişim becerilerinin geliştirilmesine imkân sağlayarak, öğrenilenlerin kalıcı ve anlamlı olmasını, öğrencilerin Sosyal Bilgilere olumlu tutum geliştirmelerini sağlamakta ve Sosyal Bilgiler alanında bir mesleğe yönelmelerinde etkili olmaktadır. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersinde slogan bulma, önem sırasına koyma, gazete sayfası tasarlama, kelime ilişkilendirme vb. etkinlikler gazete tasarım etkinlikleri içeriğinde kullanılabilir (Egüz, 2021).

Öğrencilere sunulan etkinlikler Sosyal Bilgiler öğretim programına uygun olarak iyi tasarlanıp doğru ve yerinde uygulanması durumunda öğrenmelerin anlamlı ve daha kalıcı olabileceği söylenebilir. Ancak programın amaçlarına uygun bir biçimde

etkinliklerin planlanmaması ya da planlanan etkinliklerin uygulanmaması durumunda arzu edilen başarı yakalanamayabilir. Alanyazında da öğretim etkinliği planlamasına yönelik farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bunlardan öğretim sürecinde kullanılan etkinlik tasarımına yönelik Özmantar ve Bingölbali'nin (2009) öne çıkardıkları ve Sosyal Bilgilerde de kullanılabilecek etkinlik planlama prensipleri şöyle sıralanabilir:

- *Etkinliğin amacı:* Sosyal Bilgiler kazanımlarına uygun, öğrenilen kavramları pekiştirmeye, zorluk ve yanılgıları aşmaya yönelik olarak etkinliğin amacı belirlenmelidir.
- *Zaman:* Etkinliklere ayrılacak zamanının önceden planlanıp belirlenmesi gerekmektedir. Sınırlı bir zaman diliminde gerçekleştirildiği için etkinliklerde zaman prensibine uyulması gerekmektedir.
- *Öğrencinin ön bilgileri:* Öğrencinin konu veya kavram ile ilgili ön bilgilerinin yeterli olması gerekir. Ayrıca etkinliklerde kullanılacak materyallerle ilgili, öğrencilere ön bilgiler verilmiş olmalıdır. Çünkü ön bilgilerin yeterli olamaması durumunda öğrencinin etkinlikte ilerlemesi mümkün olmayabilir.
- *Öğretmen ve öğrenci rolleri:* Etkinliğin planlandığı biçimde uygulanabilmesi için, öğrenci için planlanan görevlerin öğretmen tarafından önceden belirtilmesi gerekir. (Öğretmen ve öğrenci rolleri; etkinlik yönergelerinin anlaşılır olması, materyallerin uygulanması, öğrencilerin organize edilmesi, yapılacak müdahaleler, öğrenciden kaynaklı zorluklar, ölçme ve değerlendirmenin yapılması kapsamında ele alınmalıdır).
- *Ölçme ve değerlendirme:* Etkinliklerle ulaşılmak istenilen hedeflere hangi derecede ulaşıp ulaşılmadığının tespit edilmesi için ölçme değerlendirme uygulamalarına yer verilmelidir. Etkinliklerin uygulanmasında öğretmenler tarafından öğrencilerin performans ve gelişimlerine dikkat edilerek gerektiği noktada müdahaleler yapılmalıdır.
- *Esneklik:* Etkinlikler uygulanırken beklenmedik durumların ortaya çıkmasına karşı önlemler alınmalıdır. Etkinlikte akış içerisinde yapılan değerlendirmelere göre, uygun görüldüğü takdirde etkinliğin devam edilmemesi, etkinlikte kullanılacak araç, gereç, örnek ve gösterimler

etkinliğin uygulanma zamanı, sınıfın organizasyonu, gibi konularda değişiklik yapılabilir.

- *Etkinlik materyallerinin uygunluğu:* Etkinliğin uygulanması sırasında yararlanılacak olan materyallerin öğretimi-öğrenimi destekleyici ve kolaylaştırıcı olmasına dikkat edilmeli; materyallerin niçin kullanılacağına, kullanım şekillerine, temin edilebilirliğine, sınırlılıklarına ve alternatiflerinin olup olmadığına ve dikkat edilmelidir.
- *Öğrenci zorluk ve yanılgıları:* Öğrencilerin süreç içinde karşılaşılabileceği zorluklar etkinlik öncesinde tahmin edilip gerekli önlemler alınmalı ve yanılgılar düzeltilmelidir (etkinlik yönergeleri anlaşılır olmalı, materyal ve kaynaklar, zaman kullanımı, öğrencinin çalışma biçimi (bireysel, grup şeklinde veya sınıfça) veya öğrenci ön bilgilerindeki eksiklikler tespit edilerek gerekli yönergeler verilmelidir).
- *Kapsayıcılık: Yapılacak etkinlik birden fazla başlangıç seçeneğine sahip olmalı ve bütün öğrencileri kapsamalıdır.* Etkinlik her seviyede öğrencinin katılabileceği biçimde tasarlanmalıdır. Bu bağlamda etkinlikler farklı beceri ve başarı seviyelerine göre hazırlanmalıdır.
- *Etkinlik uygulamasında yönetim:* Etkinliklerde öğretmenler öğrenciler için uygun çalışma koşullarını oluşturarak çalışmalarını bir düzene sokup denetlemelidir.

Etkinlik içerisinde yönlendirici uygulamalar olsa da bir etkinliğin sınıf içinde uygulanabilmesi için, etkinliğin mutlaka öğretmen liderliğinde öğrenciler ile beraber yürütülmesinin gereklidir (Watson ve Mason, (2007). Öğretmenin sınıf yönetimi, etkinliğin uygulanmasında öğrenciye olan yardımı (Horoks ve Robert, 2007; Swan, 2007) uygulama sürecinde yer alan değişkenler konusundaki bilgi ve yaklaşımları da etkinliğin, dolayısıyla öğretim-öğrenim sürecinin olumlu ya da olumsuz şekilde sonuçlanmasına neden olabilmektedir. Bu ölçüde önemli bir role sahip olan öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde uygulayacakları etkinliklerde, dikkate almaları gereken özellikler ve ilkeler şöyle sıralanabilir (Sözer, 1998);

- Çocuğun algı gelişimi için Sosyal Bilgiler dersi önemli bir yere sahiptir. Çocuk, Sosyal Bilgiler dersi ile hem yaşadığı yakın çevresini hem de ve

uzak çevreyi algılar. Bu sebeple, ilk ve ortaokul 4. 5. 6. ve 7. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler dersi bu niteliğe uygun bir şekilde hazırlanmalıdır.

- Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersine kolaylıkla ilgi duyabilirler. Örneğin; bu dersin başlangıç noktası olarak güncel olaylar seçilebilir. Güncel olaylarla derse giriş yapılarak toplumsal olay ve olgulara yönelik akıl yürütmek oldukça yararlı olmaktadır.
- Sosyal Bilgiler dersi bir akıl yürütme, çıkarımda bulunma dersidir. Ağırlıklı olarak sözel becerilere yer verilmesi sebebiyle, ezberlemenin ön plana alınması yanlış olur. Bu dersin amacı toplumsal sorunları ve bu sorunların nedenlerini tartışıp ve öğrenmektir. Ezberleme yolu ile öğrenilen bilgiler kısa sürede unutulur, fakat akıl yürütülüp çıkarımda bulunularak daha kalıcı öğrenmeler gerçekleşir.
- Çevre faktörü Sosyal Bilgiler dersinde önemli bir yere sahiptir. Çevre etkeni dikkate alınırken, “yakından uzağa” ilkesine göre hareket etmek gerekir. Çocukların çevrelerine karşı doğuştan gelen ilgilerinin bu yönde olduğu dikkate alınmalıdır. Bu sebeple, Sosyal Bilgiler dersinin konuları, çocuğun yakın çevresinden konularla başlayarak, giderek topluma, millete ve insanlığa doğru genişler.
- Sosyal Bilgiler dersin günlük yaşamla ilişkili bir ders olduğu için öğretmenlerin bu dersi planlarken fırsat ve imkânlardan, (kutlama günleri ve haftaları, anma günleri, ulusal bayramlar vb) günlük olaylardan ve güncel konulardan olabildiğince faydalanması ve öğretim sürecini buna göre düzenleyip sürdürmesi gerekir.
- Sosyal Bilgiler dersinde olayların zaman içindeki sıralamasını gösteren kronoloji ilkesine özellikle özen gösterilmelidir. Sosyal Bilgiler konularının öğretiminde temel kavram ve becerilerden başlayarak, daha karmaşık ve gelişmiş kavram ve becerilere doğru mantıksal bir sıralama ile gidilmelidir.
- Hayati (yaşamsal) konular Sosyal Bilgiler dersinde öncelikli değere sahip konulardır. Bundan dolayı öğretime, çok kullanılan ve çok önemli olan konulardan başlayıp, daha az kullanılan ve daha az önemli olan konulara doğru ilerlemek gerekir. Yani yaşamsal öneme sahip konulardan başlayarak,

daha az yaşamsal öneme sahip olan konulara doğru bir sıra takip etmek gerekir. Burada, tartışmasız, öneme sahip olan, programlarda, yaşamsal öneme sahip konulara öncelik verilmesidir.

- Çocukların ilgi gelişimleri Sosyal Bilgiler dersinde önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda, çocukların fiziksel ve zihinsel olarak sağlıklı bir şekilde gelişmeleri için aşamalı bir yaklaşım önemlidir. Bu nedenle konular, çocukların basit ve sıradan bilgilerinden başlayarak, onlar büyüdükçe ve geliştikçe, daha geniş ve karmaşık ilgilerine doğru ilerlemelidir.

Etkinlikler amaca götüren araçlardır. Öğrencilerin de etkinlik planlama sürecine katılımlarını sağlamak, onların sadece öğretmenin verdiği görevleri yerine getiriyor olduğu duygusunu ortadan kaldırmaları ve yine kendilerinin öğretmenin hayal edemediği birtakım fikirleri ileri sürmeleri konusunda oldukça faydalı olabilmektedir (Parker, 2018).

Tasarımın çeşitli dalları vardır ve her dalın kendine özgü ilkeleri bulunmaktadır. Bu ilkeler arasında denge, ritim, süreklilik, vurgu, orantı, zıtlık, bütünlük ve görsel hiyerarşi gibi kavramlar yer almaktadır (Kazan ve Yükselen, 2021). Gazete sayfalarının tasarımı, birçok etkene bağlı olarak değişen ve gelişen bir süreçtir. Bu etkenler, gazetenin içeriği, hedef kitlesi, baskı teknolojisi, diğer medya kuruluşlarının getirdiği rekabet, okuyucuların yaşam tarzındaki değişim, gazetecilerin mesleki değerleri ve sanatsal eğilimlerdir Gazete tasarımında, hem estetik hem de işlevsel açıdan okuyucuya en iyi şekilde ulaşmak için bu etkenlerin dikkate alınması gerekmektedir (MEB, 2013).

2.3. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde Türkiye’de ve yurtdışında yapılan araştırmalar olarak iki ana başlık altında yer verilmiştir. Genel olarak gazete ile eğitim konusunda yapılan araştırmalarla birlikte ortaokullarda derslerin işlenişinde gazetelerden yararlanıp yararlanılmadığı, gazetelerin bir eğitim aracı olarak kullanıldığı derslerde öğrencilerin başarılarına olan etkilerini konu edinen araştırmalara yer verilmiştir.

2.3.1. Türkiye’de yapılan araştırmalar

Altuntaş (2023) yaptığı araştırmada Sosyal Bilgiler dersinin vatandaş yetiştirme fonksiyonunu medya okuryazarlığı aracılığıyla kavratılabilmesi için uygulama temelli

bir eylem araştırması deseni kullanmıştır. Yapılan araştırmada çalışma grubu olarak İstanbul ilinin Gaziosmanpaşa ilçesinde bulunan bir devlet okulunun 6, 7 ve 8. sınıflarındaki 10 öğrenci yer almıştır. Çalışmada uygulanan veri toplama araçları, ön ve son tes formları, yurttaş gazeteciliği etkinlikleri, yarı yapılandırılmış mülakat formları ve etkinlik değerlendirme formları içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Çalışmada öğrencilerden çevrelerinde şahit oldukları olayları, durumları haber niteliğinde yorumlayıp açılmış olan sosyal medya hesapları aracılığı ile paylaşımları istenmiştir. Öğrencilerin yurttaş gazeteciliğine yönelik algılarının çalışma öncesi ve sonrası arasında ciddi farkların oluştuğu gözlemlenmiştir.

Topcubaşı (2020) yaptığı araştırmada, Gazete temelli örnek olay yöntemiyle Hayat Bilgisi dersinde öğrenme ortamları oluşturulmuş, öğretim etkinlikleri tasarlanmış ve uygulanmış ve uygulamanın sonuçları değerlendirilmiştir. Araştırmada 2017-2018 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde Bağcılar ilçesinde bulunan bir devlet okulunda okuyan 22'si kız 19'u erkek, toplam 41 birinci sınıf öğrencisi çalışma grubunda yer almıştır. Gazete etkinliği temelli olarak örnek olaylara dayalı Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin süreç içindeki konuşmaları ve yaptıkları çalışma yapraklarının analizi sonucunda; ilkokul 1. sınıf öğrencilerinin çoğunluğunun, ilk kez böyle bir öğretim uygulamasının içinde bulunmalarına rağmen, kendilerine gösterilen örnek olaylardaki kişi ve durumlarla empati yapabilmiş, sunulan olayları ahlaki bakımdan değerlendirebilmiş ve düşünsel bakımdan soyut kavramların ne anlama geldiğini değerlendirebilmişlerdir. Çalışmanın başka bir önemli sonucu da toplumsal olayların değerlendirildiği bu öğrenme durumunda neredeyse bütün öğrencilerin sürece aktif olarak katıldığı ve farklı yanıtların çekinmeden söylendiği demokratik bir ortamın meydana gelmiş olmasıdır.

Ol (2019) yaptığı araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde gazete haberlerinin kullanımının etkililiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, görsel ve yazılı unsurlar açısından zengin gazete haberleriyle öğretim etkinlikleri tasarlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2016-2017 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Avrupa yakasındaki bir devlet okulunun 6. sınıfında öğrenim gören 31 öğrenci oluşturmaktadır. Yapılan çalışmada gazete haberleriyle öğrenilen dersler sayesinde öğrencilerin, olumlu düşünce ve tutum geliştirdiği, öğretilen konuları daha iyi anlamalarını sağladığı, derslere etkin katılım gösterdikleri, öğrenilen bilgileri uzun süre hatırlayıp ve günlük hayata aktardıkları görülmüştür. Bu sonuçlar, çalışmanın

etkililiğini göstermektedir. Ayrıca, Öğrenciler, gazete haberleriyle öğretim yapılan dersler sayesinde, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin daha olumlu bakış geliştirmiş ve farklılıklara, farklı fikirlere saygı göstermiş ve empati tutumlarında olumlu anlamda bir gelişme sağlanmıştır. Bu sonuçlar, gazete haberlerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilirliğini ortaya koymuştur.

Konak (2019) yaptığı araştırmada günlük gazeteleri Sosyal Bilgiler öğretim programındaki değerler açısından incelenmiştir. Çalışmasında 2016 yılında Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında yayınlanan 150 günlük gazete içeriğini Sosyal Bilgiler öğretim programındaki 20 değer açısından doküman analizi yöntemiyle değerlendirmiştir. Gazete içeriği haberler, manşet, görsel, reklam ve köşe yazısı şeklinde beş ana başlık altında incelenmiştir. Bununla birlikte Afyonkarahisar ilinde görev yapmakta olan yirmi dört sınıf öğretmeni ile yüz yüze mülakatlar yapmış ve öğretmenlerin değerlerin eğitimi sırasında gazetelerden faydalanmalarına dair sınıf görüşlerini tespit etmeye çalışmıştır. Çalışma sonunda doküman analizi neticesinde Günlük gazetelerde, Sosyal Bilgiler öğretim programındaki değerlerin tümünün çeşitli oranlarda temsil edildiği saptanmıştır. Bu anlamda hizmet öncesinde sınıf öğretmeni adaylarının eğitim araç gereci olarak gazetelerden faydalanma konusunda çeşitli dersler için farklı yöntemler ve tekniklerle somut çalışmalar gerçekleştirebilecekleri sonucuna varmıştır. Çalışmada değerler eğitiminde bir eğitim materyali olarak kullanılmak üzere, günlük gazetelerle birlikte verilebilecek çocuk eklerinin veya doğrudan çocuk gazetesi şeklinde tasarlanacak gazetelerin kullanılması önerilmiştir.

Yahşi (2011) araştırmasında, tarih dersinde gazete kullanımının öğrencilerin çok perspektifli bakış açısı geliştirmesine nasıl katkıda bulunduğunu araştırmıştır. Çalışmasında nicel veriler için ön test - son test, kontrol gruplu deneme modelini; nitel veriler için ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanmıştır. Araştırmacı, gazete kullanarak Tarih dersin öğretimi yapılan deney grubu ile geleneksel öğretim yapan kontrol grubu arasında bir karşılaştırma yapmıştır. Sonuç olarak, deney grubundaki öğrencilerin perspektifleri ve derse yönelik tutumları kontrol grubundakilerden daha iyi olduğunu bulmuştur. Gazete kullanılarak Tarih dersi öğretim uygulamalarının yapıldığı deney grubu öğrencilerinin Tarih dersinde gazete uygulamalarının yapılmasına yönelik görüşleri genel anlamda olumlu yönde olmuştur. Görüşmeye katılan öğrencilerin hepsi Tarih dersinde gazete uygulamalarının okuyup, anlama becerilerini geliştirdiğini, Öğrencilerin büyük çoğunluğum da öğretim sürecinde gazete uygulamalarının dersi

öğrenmelerini kolaylaştırdığını, günlük yaşamla ilişkilendirdiğini ve araştırma yeteneklerini arttırdığını ifade etmişlerdir. Görüşme yapılan öğrencilerin tümü derslerde gazete uygulamalarıyla dersleri daha çok sevdiklerini, büyük çoğunluğu da derslerde gazete uygulamalarında zorluklarla karşılaşmadıklarını ve bütün derslerde gazete uygulamalarının yapılabileceğini ifade etmişlerdir.

Ünlüer (2017) yaptığı araştırma ile ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanarak öğrenmenin akademik başarılarına ve tutumlarına nasıl yansıdığını incelemiştir. Çalışmasında karma yöntemle başvuran araştırmacı, baskın-daha az baskın modeli esas alarak çalışmayı desenlemiştir. Araştırma 2007-2008 öğretim yılı güz döneminde Eskişehir ilinin bir devlet okulunun 4-A ve 4-C sınıflarında deney ve kontrol grubu olarak seçilen öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. Araştırma, Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımı ile öğretimin yapıldığı deney grubu öğrencileri ile mevcut öğretimin yapıldığı kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı ve ders tutumu açısından karşılaştırılmasında, deney grubunun daha iyi sonuçlar elde ettiği tespit edilmiştir. Gazete kullanılarak Sosyal Bilgiler dersi öğretimi uygulamalarının yapıldığı deney grubu öğrencilerinin, öğretimde gazete kullanımına yönelik görüşlerinin çoğunlukla olumlu olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Sevgi (2016) yaptığı çalışmada, toplumsal ve bilimsel konuların yer aldığı gazete haberlerinin bilimsel tartışma yöntemleriyle tartışılmasının yedinci sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme, karar verme ve bilimsel tartışma yeteneklerine katkısı incelemiştir. Araştırmacı ön test-son test deney kontrol gruplu modeli kullanılarak yarı deneysel bir çalışma yapılmıştır. Araştırmayı 25 deney grubu, 25’de kontrol grubu öğrencisi olmak üzere toplam 50 öğrenci ile yürütmüştür. Araştırmada çalışma grubunun bilimsel tartışma düzeylerindeki değişim gözlemlenmiştir. Araştırma sonucunda toplumsal ve bilimsel konuların gazete haberleri aracılığıyla bilimsel tartışma yöntemiyle işlenmesinin, araştırma sorgulamaya dayalı öğretim yöntemine göre eleştirel düşünme ve karar verme becerilerini daha çok artırdığı sonucuna varılmıştır. Deney grubu öğrencilerinin bilimsel tartışma düzeyleri uygulama öncesine nazaran anlamlı bir şekilde artış göstermiştir. Öğrenciler oluşturdukları iddiaları gazete haberleri ile destekleyebilmişlerdir. Araştırma ayrıca öğrencilerin bilimsel tartışma düzeylerinin gelişiminin konu ve etkinlik seçimine bağlı olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Çar (2018) yaptığı çalışmada, MEB'e bağlı devlet okullarında beşinci ve yedinci sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan gazete ve internet haberlerini nitel olarak doküman analizi yöntemiyle incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda gazete ve internet haberlerinin içeriği, beşinci ve yedinci sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki kazanımlarla uyumlu olduğu araştırma ile ortaya konmuştur. Araştırmada, beşinci ve yedinci sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında bulunan gazete ve internet haberler içeriklerinin, ders kitabındaki kazanımlara uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Öte yandan beşinci sınıf ders kitabına kıyasla yedinci sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki konu, kazanım ve konu alt başlıklarında bulunan gazete ve internet haberlerinin oranının daha düşük olduğunu ortaya koymuştur.

Selanik Ay ve Konak (2019) yaptığı çalışmada Çalışma, günlük gazetelerdeki haberleri Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan değerler açısından değerlendirmiştir. Bu amaçla toplamda 150 günlük gazetede yer alan manşet, reklam, görsel, köşe yazıları ve haberlerden oluşan beş ana başlığı Sosyal Bilgiler öğretim programında bulunan 20 değeri temel alarak doküman analizi yoluyla incelemiştir. Bununla birlikte 24 sınıf öğretmeni ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirip sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde gazetelerden yararlanmaya yönelik görüşlerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmacı yaptığı çalışmanın sonucunda Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında bulunan değerlerin gazetelerde farklı oranlarda kullanıldığını ortaya koymuştur.

2.3.2. Yurtdışında yapılan araştırmalar

Berryman (1971) ortaokul öğrencilerinin okuma becerileri üzerinde günlük gazetelerin nasıl bir rol oynadığını araştırmış ve "Ortaokullarda Gazete: ANPA Kuruluşuna Ait Bir Araştırma Raporu" isimli çalışmada, gazete okumanın öğrencilerin okuma alışkanlıkları ve okuduğunu anlama düzeyleri üzerindeki etkilerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada 5 Sosyal Bilgiler öğretmeni, 3 yerel gazeteden eğitim materyalleri hazırlayıp, 4. ve 5. sınıflar arasında birbirine benzer şekilde ayrılmış öğrenci gruplarına 10 haftalık bir sürede 50'şer dakika süren, Amerikan Gazete Yayıncıları Kurumu'nun Gazete Testi öğretim amaçlarına göre düzenlenmiş dersler vermiştir. Araştırma sonunda okuma başarı testi, ön test, son test ve kalıcılık testi olarak uygulanmış ve gazeteler ile çalışma sonunda öğrencilerin okumada temel becerileri kazandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Leblanc (1980) “Gazete Kullanımının Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Karşı Tutumlarına Etkisi” adı ile yaptığı araştırmada deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırmacı çalışmasında, sınıfta gazete kullanımının öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarına etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada ortaokul yedinci sınıf öğrencileri arasından rastgele seçilen 270 öğrenci, deney ve kontrol grubu olarak iki gruba ayrılmıştır. Deney grubundaki öğrenciler, dört hafta boyunca haftada en az 75 dakika gazete okumuşlardır. Kontrol grubundaki öğrenciler ise gazete okumamışlardır. Çalışmanın sonunda, her iki grubun da okumaya karşı tutumları, bir ölçekle değerlendirilmiş ve istatistiksel analizler yapılmıştır. Elde edilen verilere göre deney grubunda yer alan ve okuma aracı olarak sınıfta gazete okuyan öğrencilerin okumaya karşı tutumlarının, kontrol grubunda yer alan ve gazete okumayan öğrencilere göre okumaya karşı anlamlı düzeyde daha olumlu bir tutum geliştirdikleri tespit edilmiştir.

Dewell (1980) Eğitimde gazete kullanımının önemini vurgulamak amacıyla yaptığı çalışmasında, sınıfta gazete okuyan öğrencilerin okuma tutumlarının, sınıfta gazete okumayan öğrencilere göre nasıl farklılaştığını analiz etmiştir. Araştırmacı çalışmayı deneysel yöntem ile yürütmüştür. Deney gurubu ve kontrol grubu öğrencilerine 53 okuma tutum ölçeği uygulayıp, uygulama sonucunda deney grubu öğrencilerinin kontrol grubundan anlamlı derecede daha iyi sonuçlar aldığı görülmüştür. Araştırma sonucunda gazetenin sınıfta bir öğretim aracı olarak kullanılmasının okumaya karşı motivasyonu artırdığını ve gazetelerin sınıfta kullanılacak ek bir öğretim aracı olabileceği bulgusuna ulaşmıştır.

Maheshwari'nin (1980) “Okuma Yeteneklerinden Kelime Bilgisi ve Okumayı Anlamada İki Türün Etkisi” adıyla yaptığı araştırmasında eğitimde gazete kullanımının okuma becerisi, kelime bilgisi ve okumayı anlamadaki etkisini araştırmıştır. 6. 7. ve 8. sınıflarda okuyan 161 dil öğrencisiyle yürüttüğü çalışmada deneysel yöntemi kullanmıştır. Deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerine kelime bilgisi ile okumayı anlama testlerini ön test ve son test şeklinde gerçekleştirmiştir. Deney grubu öğrencilerine gazete kullanılarak öğretim yapılmış, kontrol grubun öğrencilerine ise mevcut programda belirtilen kitaplarla öğretim uygulanmıştır. Uygulama sonunda gazete kullanılarak öğretim uygulamaları gerçekleştirilen deney grubu öğrencilerinin kontrol grubunda yer alan ve mevcut programdaki kitaplarla öğretim uygulanan öğrencilere oranla kelime bilgilerinde, okuma ve okuduğunu anlamada deney grubu lehine anlamlı düzeyde önemli derece farkın ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Burns (1991) 1986-1989 yılları arasında iki farklı gazete ile işbirliği yapılarak gerçekleştirilmiş olan “Eğitimde Gazete” programını değerlendirmeye almış ve bu programın amaçlarına ulaşip ulaşmadığını “Eğitimde Gazete Programı: Programın Amaçlar Yönünden Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında değerlendirmeye almıştır. Tarama modeli ile gerçekleştirdiği çalışmada “Eğitimde Gazete” programını öğretme-öğrenme süreci, içerik ve kullanılan materyaller boyutunda ele alınmıştır. Çalışma sonucunda, gazetenin bir öğretim aracı olarak etkili bir şekilde kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Lentnek (1997) “Öğretim Materyali Olarak Gazetelere Dönüş: Programda Gazetelerin Tesirine ilişkin Beşinci Sınıf Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma” isimli araştırmasında, eğitim sürecinde gazetelerin kullanılmasıyla yapılan öğretimin ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin güncel olay bilgilerinin, eleştirel düşünebilme becerilerinin ve derse karşı duyguları üzerindeki etkisini araştırılmıştır. Yaptığı çalışmanın sonucunda öğrenci grupları arasında güncel olayları anlamada, eleştirel düşünebilme becerilerinde ve tutumlarında, gazeteye dayalı olarak öğretim uygulamalarının yapıldığı öğrencilerin, gazeteye dayalı olarak öğretim uygulamalarının yapılmadığı öğrencilere oranla olumlu yönde değişim gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

Hicks (2001) Gazetelerin eğitim-öğretim sürecinde nasıl kullanıldığını ve bunun öğrenciler üzerindeki etkisini incelediği çalışmada nitel yöntemle çalışma yürütmüştür. Bu çalışmada İngiltere’de gazeteler ile öğretim uygulamaları yapan 11 okulda gözlem görüşmeler yapmıştır. Yaptığı bu çalışmanın sonucunda, İngiliz Eğitim Programında Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde gazetelerin faydalı bir şekilde uygulandığı sonucuna varılmıştır.

Munck (2006) Yaptığı çalışmada Tarih derslerinde gazeteler ve haber dergilerinin öğretim uygulamalarında kullanımını incelemiştir. Çalışmada gazeteler ve haber dergilerini kullanarak elde ettiği güncel olaylar konulu makaleleri kullanılarak tarih öğretimi gerçekleştirmiştir. Araştırma üç farklı sınıfta bulunan 90 kişiden oluşan 10. sınıf öğrencileri üzerinde on haftalık bir süre zarfında uygulanmıştır. Deneme modeli ile gerçekleştirilen çalışmadan üniteye geçilmeden ön test, ünite bittikten sonra son test uygulanmış, Gerçekleştirilen akademik başarı testi sonuçlarına göre öğrencilerin vatandaşlık hakları konularını, sınıfta gazete ve haber dergileri uygulamalarıyla daha iyi öğrendikleri ve bu araçları okumaya yönelik isteklerinin arttığı bulgusuna ulaşmıştır.

Eğitimde gazete kullanımına yönelik Türkiye’de ve yurtdışına yapılmış olan araştırmalara bakıldığında, gazeteler ile ilgili farklı disiplinlere ve alanlara ilişkin pek çok çalışma yapılmasına rağmen Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarımı etkinlikleri ilgili çalışmanın yok denecek kadar az olduğu söylenbilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinlikleri kullanılarak yapılan öğretim uygulamalarının akademik başarıya ve bilginin kalıcılığına etkisini belirlemeyi amaçlayan araştırmada, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Karma yöntemin ana amacı; nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin güçlü yönlerini bütünleştirerek araştırmayı güçlendirmektir (Punch, 2005).

Karma yöntem üç biçimde gerçekleştirilir (Creswell, (2002);

1. İki aşamalı desen: iki aşamalı desende, nicel ve nitel araştırma yöntemleri aşamalı olarak birbirinin ardından kullanılır.

2. Baskın-daha az baskın desen: Bu desende, nicel veya nitel araştırma yöntemlerinden birinin ana yöntem olarak seçilmekte, araştırmanın belirli bir bölümünde ise diğer araştırma deseni destekleyici olarak kullanılmaktadır.

3. Karma desen: Araştırmanın her aşamasında ve her boyutunda nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin her ikisi birleştirilerek kullanılır.

Nicel araştırma geleneği içinde yaygın bir şekilde kullanılan deneysel desenleri, tek denekli desenler, korelasyonel desenler, tarama desenler ve nedensel karşılaştırmalı desenler olarak sıralayabiliriz (Büyüköztürk, 2007). Bu araştırmada Teddlie ve Tashakkori'nin (2009) ardışık karma tasarım deseni kullanılmıştır. Bu tasarımlarda, nitel ve nicel süreç planlanan kronolojik aşamalar boyunca gerçekleşir ve sonraki diziden gelen prosedürler/sorular bir önceki dizide ortaya çıkar ve onun üzerine inşa edilir; araştırma soruları birbiriyle ilişkilidir. Araştırmanın nicel boyutu ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desene göre, nitel boyutu ise durum çalışması olarak düzenlenmiştir. Durum çalışmaları araştırma ortamında neler olduğunu belirleme noktasında önemli görülmektedir (Davey, 1991).

3.2. Evren / Örneklem ve Çalışma Grubu

Bu araştırmanın deneysel işlem evrenini, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Adıyaman ili, merkez ilçesindeki ortaokullar; örneklemini ise Adıyaman ili merkez ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ortaokulun 6. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada örneklem belirlenmesinde, seçkisiz olmayan amaçsal örneklem yöntemlerinden benzeşik örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yönteminde amaca yönelik olarak bilgi yönünden zengin durumların seçilip detaylı araştırma yapılmasına imkân tanımaktadır. Amaçlı örneklemede belli kriterleri karşılayan veya belirli niteliklere sahip bir ya da daha fazla özel durumlarda araştırma yapılmak istendiğinde tercih edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2017). Amaç, belirli bir alt grubu ayrıntılı olarak incelemek ve bunun derinlemesine bir analizini yapmaktır (Shaheen vd., 2019). Benzeşik örnekleme yönteminde küçük ve homojen bir örneklem ele alınmakta ve bu örneklem üzerinde ayrıntılı olarak çalışılmaktadır (Neuman, 2014) Bu araştırmada benzeşik örnekleme yönteminin kullanılmasının temel sebebi, benzer kültürel ve ekonomik çevrede yer alan öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik hazırlanan içeriğin akademik başarılarına ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına olan etkisini incelemektir.

Araştırmanın denekleri 2022-2023 eğitim-öğretim yılı, Adıyaman ili merkez ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ortaokulda hem kültürel-ekonomik hem de akademik açıdan birbirine denk olduğu belirlenen deney ve kontrol grubu öğrencilerden oluşmuştur. Araştırma, deney grubunda 37, kontrol grubunda ise 35 olmak üzere toplam 72 öğrenci ile yürütülmüştür. Belirlenen gruplardaki öğrencilere araştırma konusuna yönelik kullanılmak üzere belirlenen akademik başarı testi ön test olarak uygulanmıştır. Ön test sonucunda, deney ve kontrol gruplarının puan ortalamaları sonucunda birbirine benzer olduğu tespit edilen şubeler yansız olarak atanmıştır. Araştırma, İnönü Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve İnönü Üniversitesi Rektörlüğü aracılığıyla Adıyaman Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınarak yürütülmüştür. Araştırmaya yönelik alınan uygulama izni ise Ek 7-8'de sunulmuştur.

Araştırmanın nitel boyutunda ise, araştırma grubunun seçilmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örneklem yönteminin temel özelliği, araştırma problemiyle ilgili olan ve belirli kriterleri karşılayan kişi, olay, nesne ya da durumları örnekleme dâhil etmeyi amaçlamasıdır

(Büyüköztürk vd., 2017). Çalışmada gazete tasarım etkinliklerinin uygulandığı deney grubu öğrencileri araştırmanın nitel çalışma grubunu oluşturmuştur. Burada ölçüt gazete tasarım uygulamaları sürecine aktif olarak katılım sağlamış olmaktadır. Araştırma etiği çerçevesinde katılımcıların isimleri doğrudan kullanılmamış, Ö.1, Ö.2... kodları kullanılarak isimlendirilmiştir.

3.2.1. Çalışma grubunun demografik özellikleri.

Araştırmanın çalışma grubunda yer alan deney ve kontrol grubuna ait bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1.
Deney Grubu ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

	Deney		Kontrol		Toplam	
	F	%	f	%	f	%
Cinsiyet						
Kız	18	48,6	17	48,6	35	48,6
Erkek	19	51,4	18	51,4	37	51,4
5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Notu						
2	9	24,3	2	5,7	11	15,3
3	15	40,5	11	31,4	26	36,1
4	5	13,5	11	31,4	16	22,2
5	8	21,6	11	31,4	19	26,4
Babanın Eğitim Durumu						
Okuma yazma bilmiyor	3	8,1	3	8,6	6	8,3
İlkokul	20	54,1	18	51,4	38	52,8
Ortaokul	12	32,4	14	40,0	26	36,1
Lise	2	5,4	-	-		
Annenin Eğitim Durumu						
Okuma yazma bilmiyor	7	18,9	6	17,1	13	18,1
İlkokul	25	67,6	26	74,3	51	70,8
Ortaokul	5	13,5	3	8,6	8	11,1
Aile Aylık Geliri						
0-2000 TL	4	10,8	2	5,7	6	8,3
2001-4000 TL	5	13,5	4	11,4	9	12,5
4001-6000 TL	6	16,2	10	28,6	16	22,2
6001-8000 TL	13	35,1	15	42,9	28	38,9
8001 TL ve üstü	9	24,3	4	11,4	13	18,1

Deney grubundaki öğrencilerin %48,6'sı kız, %51,4'ü erkek, kontrol grubundaki öğrencilerin %48,6'sı kız, %51,4'ü erkeklerden oluşmaktadır. Bun göre deney ve

kontrol grubu oluşturan öğrencilerin dengeli bir şekilde dağılım gösterdikleri ve grupların homojen bir şekilde dağıldıkları ifade edilebilir. Yukarıdaki tabloda verilen deney ve kontrol grubuna ait demografik özellikler tek tek incelendiğinde aşağıdaki tablolardaki gibi detaylandırılmıştır.

Tablo 2.

Çalışma Grubunun Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Deney Grubu		Kontrol Grubu	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Kız	18	48,6	17	48,6
Erkek	19	51,4	18	51,4
Toplam	37	100	35	100

Çalışma grubunun cinsiyet dağılımlarının verildiği Tablo 2 incelendiğinde deney ve kontrol grubunu oluşturan kız ve erkek öğrenci sayılarının bir birine yakın olduğu ifade edilebilir. Bu durum deney ve kontrol gruplarının cinsiyet değişkeni açısından homojenlik yapıda olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.

Çalışma Grubunun 5. Sınıftaki Sosyal Bilgiler Dersi Notları

Karne Notu	Deney Grubu		Kontrol Grubu		
	<i>f</i>	%	Karne Notu	<i>f</i>	%
2	9	24,3	2	2	5,7
3	15	40,5	3	11	31,4
4	5	13,5	4	11	31,4
5	8	21,6	5	11	31,4
Toplam	37	100	Toplam	35	100

Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin 5. sınıf karne notları dağılımının gösterildiği tablo 3'a bakıldığında deney grubundaki öğrencilerin 5.sınıf Sosyal Bilgiler ders notunda %24,3'ünün notu 2, %40,5'inin 3, %13,5'inin 4, %21,6'sının 5 puan, kontrol grubundaki öğrencilerin 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders notunda %5,7'sinin notu 2, %31,4'ünün 3, %31,4'ünün 4, %31,4'ünün 5 puandır. 5. Sınıf karne notları dağılımına bakıldığında kontrol grubu lehinde farklılık gösterdiği ifade edilebilir.

Tablo 4.
Çalışma Grubunun Baba Eğitim Durumu

Deney Grubu			Kontrol Grubu		
Baba Eğitim Durumu	f	%	Baba Eğitim Durumu	f	%
Okuma yazma bilmiyor	3	8,1	Okuma yazma bilmiyor	3	8,6
İlkokul	20	54,1	İlkokul	18	51,4
Ortaokul	12	32,4	Ortaokul	14	40,0
Lise	2	5,4	Lise	-	-
Toplam	37	100	Toplam	35	100

Tablo 4'te deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin baba eğitim durumlarına bakıldığında deney grubundaki öğrencilerin %8,1'inin babası okuma yazma bilmiyor, %54,1'inin ilkokul mezunu, %32,4'ünün ortaokul mezunu, %5,4'ünün lise mezunu. Kontrol grubundaki öğrencilerin %8,6'sının babası okuma yazma bilmiyor, %51,4'ünün ilkokul mezunu, %40'ının ortaokul mezunudur. Tablo incelendiğinde baba eğitim durumlarının çok az farklılık gösterdiği söylenebilir. Fakat Tablonun geneline bakıldığında deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin baba eğitim durumlarının çok yüksek olmadığı ifade edilebilir.

Tablo 5.
Çalışma Grubunun Anne Eğitim Durumu

Deney Grubu			Kontrol Grubu		
Anne Eğitim Durumu	f	%	Anne Eğitim Durumu	f	%
Okuma yazma bilmiyor	7	18,9	Okuma yazma bilmiyor	6	17,1
İlkokul	25	67,6	İlkokul	26	74,3
Ortaokul	5	13,5	Ortaokul	3	8,6
Toplam	37	100	Toplam	35	100

Tablo 5'te deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin anne eğitim durumlarına bakıldığında deney grubundaki öğrencilerin %18,9'unun annesi okuma yazma bilmiyor, %67,6'sının ilkokul mezunu, %13,5'inin ortaokul mezunu, kontrol grubundaki öğrencilerin %17,1'inin annesi okuma yazma bilmiyor, %74,3'ünün ilkokul mezunu, %8,6'sının ortaokul mezunudur. Tablo 5 incelendiğinde anne eğitim durumlarının birbirine yakın değerler gösterdiği söylenebilir. Fakat tablonun geneline bakıldığında deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin anne eğitim durumlarının çok yüksek olmadığı görülmektedir. Ayrıca anne eğitim durumlarının baba eğitim durumundan daha düşük seviyede olduğu ifade edilebilir.

Tablo 6.
Çalışma Grubunun Aile Aylık Gelir Durumu

Deney Grubu			Kontrol Grubu		
Aylık Gelir	f	%	Aylık Gelir	f	%
0-2000 TL	4	10,8	0-2000 TL	2	5,7
2001-4000 TL	5	13,5	2001-4000 TL	4	11,4
4001-6000 TL	6	16,2	4001-6000 TL	10	28,6
6001-8000 TL	13	35,1	6001-8000 TL	15	42,9
8001 TL ve üstü	9	24,3	8001 TL ve üstü	4	11,4
Toplam	37	100	Toplam	35	100

Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin aile aylık gelir durumunu gösteren tablo 8'e bakıldığında, deney grubundaki öğrencilerin %10,8'inin aile aylık geliri 0-2000 TL, %13,5'inin 2001-4000 TL, %16,2'sinin 4001-6000 TL, %35,1'inin 6001-8000 TL, %24,3'ünün 8001 TL ve üstünde olduğu, kontrol grubundaki öğrencilerin ise %5,7'sinin aile aylık geliri 0-2000 TL, %11,4'ünün 2001-4000 TL, %28,6'sının 4001-6000 TL, %42,9'unun 6001-8000 TL, %11,4'ünün 8001 TL ve üstündedir. Tablo incelendiğinde her iki grupta da gelir dağılımındaki farklılık dikkat çekmektedir. Her iki grupta da ailenin aylık gelirin 6001-8000 TL arasında olan öğrencilerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Ailelerin aylık gelir seçeneklerinin dağılımına bakıldığında seçenek dağılımlarının birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

3.3. Etkinlik Materyallerinin Hazırlanması

Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinliklerinin kullanımının önemini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışma "Kültür ve Miras" öğrenme alanı kazanımları ile gerçekleştirilmiştir. Öğrenme alanında yer alan kazanımların öğrencilere kazandırılmasında kazanımlara uygun olarak gazete tasarlanıp çıkarılmıştır. Gazetelerin hazırlanması sürecinde araştırmacı, yönlendirici rol üstlenip öğrencilere rehberlik etmiştir. Gazete tasarım etkinliklerinin yapılması süreci şu şekilde yürütülmüştür:

Gazete tasarımı ile öğrenim-öğretim etkinlik süreci;

- Mevcut gazetelerin incelenmesi
- Ders kazanım konularının öğrencilere dağıtılması
- Hazırlanan konuların toplanması
- Gazetenin tasarlanması

- Hazırlanan gazetenin sınıf içi ve sınıf dışı ders materyali olarak kullanımı
- Değerlendirme süreci (Şekil 1).

Şekil 1. Gazete tasarımı etkinlik süreci

Uygulama için Sosyal Bilgiler dersi “Kültür ve Miras” öğrenme alanı seçilmiştir. 6 haftalık 18 saat süren uygulamanın 4 saati ön test, son test, kalıcılık testi, tutum ölçeği ve görüşme formu uygulama çalışmalarına ayrılmıştır.

3.3.1. Gazete tasarımı öncesi hazırlık süreci

Gazete tasarımı etkinlikleri öncesinde okulda bulunan 4 tane 6. sınıf şubesine öncelikle ön test uygulaması yapılmıştır. Başarı durumlarına göre sınıf düzeylerinin benzerlik göstereceği biçimde sınıflar deney ve kontrol grubu olarak ikiye ayrılmıştır. Öğretmen faktörünün sınıf başarı düzeyleri arasında değişkenlik göstermemesi için her iki grupta da dersler araştırmacı tarafından bizzat yürütülmüştür.

Deney grubundaki öğrencilerinin dersleri gazete tasarım etkinliklerine dayalı olarak işlenirken, kontrol grubundaki öğrencilerin dersleri mevcut programa dayalı öğretime göre işlemiştir. Gazete tasarım etkinliklerinin yürütüldüğü deney grubunda Öğrenim-öğretim etkinlikleri “Kültür ve Miras” öğrenme alanı üzerinde yer alan kazanımlara dayalı olarak yürütülmüş. Öncelikle bütün deney grubu öğrencilerine, tasarım öncesi “araştırmacı” ve “gazeteci yazar” kimliği verilmiştir. Gazeteci kimliğini alan öğrencilere çeşitli türde gazeteleri incelemeleri ve bu gazetelerde yer alan “haberler, bölümler, başlıklar, resimler, fotoğraflar, yazı türleri” gibi unsurlar hakkında bilgi toplamaları istenmiştir. Daha sonra “Kültür ve Miras” öğrenme alanı başlığı altında yer alan kazanımlara dayalı olarak konu başlıkları ve sorular hazırlanmıştır. Öğrencilerden bu konu başlıklarını ve soruları incelemeleri ve daha önce analiz ettikleri gazete bölümlerini ve haberlerini de göz önüne alarak hem bu sorulara cevap aramaları hem de bu soru ve konu başlıklarından gazete haberi veya bölümü oluşturmaları istenmektedir. Oluşturulan gazete haberi veya bölümü, el yazısı ile veya dijital ortamda öğretmen tarafından toplanıp değerlendirilmeye alınmıştır.

3.3.2. Gazete tasarım süreci

Bu aşamada öğrencilerin araştırmaları sonucunda toplanıp derlenen gazete haber veya bölümleri, uygulayıcı tarafından kazanım ve konu içeriğine göre sınıflandırılıp gazete sayfa düzeni (mizanpaj) formatına göre düzenlenmiştir. Bu kapsamda önemli olan nokta okuyucunun dikkatini ve ilgisini çekecek şekilde tasarlamaktır. Tasarlamak bir şeyin kedisini yapmak değildir, gösterimini yapmak demektir. Tasarım yapmak genel anlamda herhangi bir şeyin yeniden şekillendirilmesi olarak ifade edilebilir

(Yükselen ve Kazan, 2021). Genel olarak soru ve cevaplara sunulan aşamadır (Parlak, 2011). Tasarımın kendine has farklı ilkeleri bulunmaktadır. Bu ilkeler denge, ritim, orantı, süreklilik, görsel hiyerarşi, vurgu, zıtlık ve bütünlük gibi kavramlardan meydana gelmektedir (Tunalı, 2012). Herhangi bir tasarım üzerinde çalışılırken, tasarımın sade ve net bir şekilde yorumlanabilir niteliklere sahip olması gerekmektedir. Ana sayfa unsurlarını içeren ilk sayfa gazete örneği aşağıda gösterilmiştir (Resim 1).

Resim 1. Ana sayfa unsurlarını içeren

Gazetenin ana sayfası, o gazetenin kimliği ve vitrini niteliğindedir. Ana sayfa tasarımı gazetenin farklılığını yansıtmaktadır. Gazete tasarımlarında ilk sayfa o gazetenin içeriği ile ilgili kısa bilgiler verip okurları görüntüsüyle etkileyebilen bir yansıtmadır. Kısacası gazetenin aynasıdır denilebilir (Candemir, 2011). Gazeteyi elimize aldığımızda karşı karşıya geldiğimiz birincil nokta ana sayfa yani ilk sayfadır.

Yapılan tasarımın sadeliği ve algıdaki etkisi önemli bir noktadır. Algıyı çok fazla etkileyen önemli noktalardan biri de vurgudur. Vurgu herhangi bir çalışma veya tasarımda tercih edilen noktanın veya bölümün kalan diğer tasarım öğelerine renk,

biçim, boyut veya yapı bakımından ön plana çıkarılması şeklinde ifade edilebilir. (Yükselen ve Kazan, 2021).

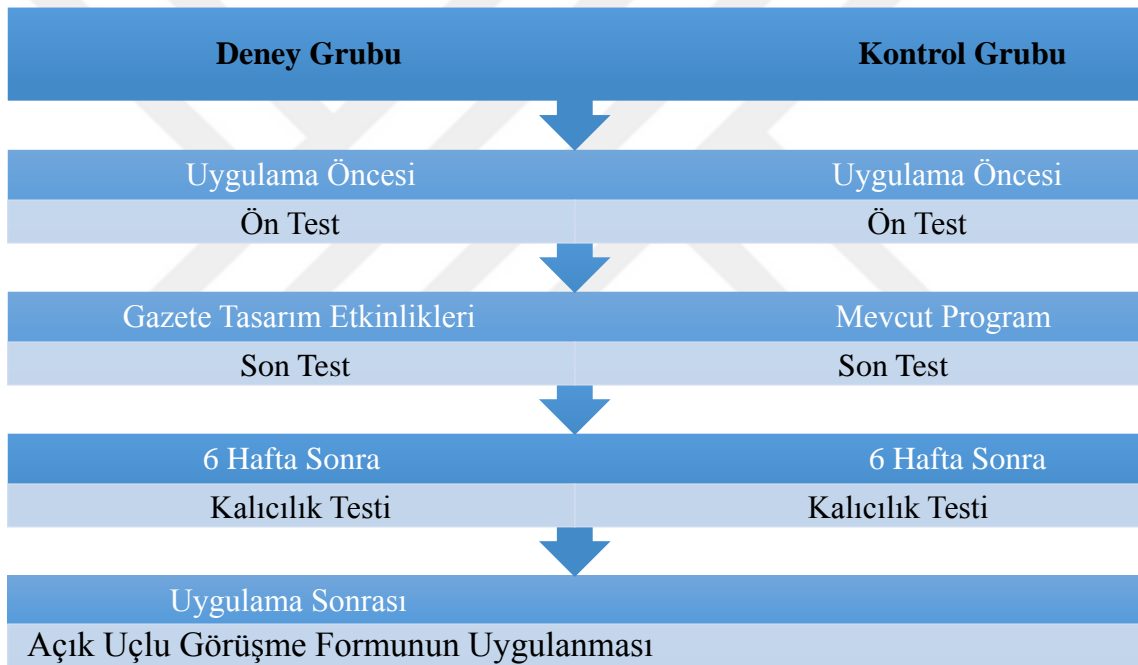
Ana sayfa tasarımında öğrencinin konuya odaklanması, öğrencide etki uyandırabilmesi için dikkat edilen noktalar şu şekilde ifade edilebilir.

- ✓ Haber başlığı öğrencinin zihninde soru işareti oluşturacak ve öğrencide merak uyandıracak şekilde sunulmuştur.
- ✓ Ana başlık ve diğer haber başlıklarında fontun büyük ve kalın (bold) kullanımı ile vurgu sağlanmıştır.
- ✓ Yazı ve görsellerin belirli bir çizgide ilerlemesi ile simetrik denge sağlanıp haberlerin gözü yormayacak bir düzende sunulmasına çalışılmıştır.
- ✓ Haber başlıklarını tamamlayan haber içeriğine uygun görsellerle, verilen bilgilerin pekiştirilmesi ve öğrencide dikkati canlı tutma amaçlanmıştır.
- ✓ Haber ve görseller sade bir şekilde sunulacak oluşabilecek zihin karmaşasının önüne geçilmeye çalışılmıştır.
- ✓ Metnin yapısı, kullanılan görsel, vurgu yapılan balık ve yazı içeriğinin dengesini sağlayan bütünlük ile tasarımın kontrastı sağlanmaya çalışılmıştır.
- ✓ Kullanılan metin başlıklarının, metin alt yazılarının ve metne eklenen görsellerin mesafe oranı ile sayfa kompozisyonunda orantı sağlanmaya çalışılmıştır.
- ✓ Verilen haberin içeriği öğrenci yaş grubuna uygun bir üslup ile verilip bilginin algılanma düzeyi artırılmaya çalışılmıştır.
- ✓ Gazete ismi ve logosu sınıfa özel bir şekilde belirlenip tasarlanmış ve böylelikle öğrencinin aidiyet duygusu ile gazeteyi sahiplenmesi istenmiştir.

Gazete haber ve bölümleri hazırlanırken Sosyal Bilgiler dersi “kültür ve miras” öğrenme alanı içerisindeki kazanımlara uygun olarak, haberler belli bir hiyerarşi içinde sunulmaktadır. Böylelikle öğrenci zihninde konular arası sebep sonuç ilişkisi kurulabilmektedir.

3.4. Verilerin Toplanma Süreci

Araştırmada veri toplama araçları olarak öğrencilerin başarı düzeylerini ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığını ölçmek için, araştırmada kullanılmak için e posta yoluyla kullanım izini alınan Şahin (2021) tarafından geliştirilen “*Başarı Testi*”, kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumlarını ölçmek için Demir ve Akengin (2010) tarafından geliştirilen ‘*Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği*’ ve gazete tasarım etkinlikleri ile ilgili öğrenci görüşlerini almak için araştırmacı tarafından hazırlanan ‘*Standartlaştırılmış Açık Uçlu Görüşme Formu*’ kullanılmıştır. Akademik başarı testi, Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği, Standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formunun uygulanma sürecine ilişkin akış şeması aşağıda verilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Verilerin Toplanma süreci

Şekil 2’de görüldüğü üzere uygulama öncesinde ve sonrasında deney ve kontrol grubu öğrencilerine akademik başarı testi ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği, ön test ve son test olarak uygulanmış olup uygulama bittikten 6 hafta sonra kalıcılık testi uygulanmıştır. Ayrıca deney grubu öğrencilerinin Gazete tasarım etkinliklerine ilişkin görüşlerinin alınmasına yönelik olarak standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına yönelik detaylar aşağıda yer almaktadır:

3.4.1. Öğrenci tanıma formu

Deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerini tanımak için 7 sorudan oluşan bir öğrenci tanıma formu uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Öğrenci tanıma formunun temel amacı öğrencilerin kişisel bilgilerini elde toplayıp araştırmanın katılımcılarını bazı bağımsız değişkenler açısından değerlendirmektir. Öğrencilerin Kişisel özellikleri yönünden deney grubu ve kontrol grubu arasında bir fark olup olmadığını anlamak için ki-kare analizleri yapılmıştır.

3.4.2. Yapı bilgisi başarı testi

6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Kültür ve Miras” öğrenme alanı Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinlikleriyle yapılan öğretim uygulamalarının akademik başarıya etkisini belirlemek amacıyla Şahin (2021) tarafından geliştirilmiş olan 25 soruluk çoktan seçmeli akademik başarı testi kullanılmıştır (EK-1). Sınavlarda en çok tercih edilen sınavlardan biri olan çoktan seçmeli testlerde doğru cevap diğer şıklar arasında bulunmaktadır. Sınavın oluşacağı şık sayısı uygulayıcı tarafından sınıf derecesine göre belirlenebilir. Kazanım ölçme potansiyeli çok daha fazla olduğu için çoktan seçmeli testlerin güvenilirliği de yüksek olmaktadır (Başol, 2016).

Şahin (2021) tarafından hazırlanan 40 soruluk başarı testinde üniteye yer alan beş kazanıma yönelik sorulara yer verilmiştir. Başarı testi ön testi öncelikle, 400 kişilik bir öğrenci grubuna pilot olarak uygulanmıştır. Elde edilen sonuçların madde analizleri yapılmış ve testte yer alan soruların zorluk ve ayırt edicilik özelliklerine bakılarak ayırt edicilik seviyesi 0,30’un altında olan 15 soru testten çıkarılmıştır. Yapılan madde analizleri sonucunda 40 soruluk başarı testi 25 soruya düşürülmüştür. Testin zorluk ve ayırt edicilik özellikleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 7.

Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testinde Yer Alan Maddelerin Güçlük Düzeyleri

Düzeyleri	Zor	Orta Zorlukta	Kolay
	0-0,35	0,35-0,75	0,75-1,00
	1,4,13,14,15,17,18,19,	2,3,5,6,7,8,9,10,11,12,16	
Madde	20,24,25	21,23	

Tablo 8.
Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Maddelerin Ayırt Edicilik Düzeyleri

Düzeyleri	Çok İyi	Oldukça İyi	Orta	D0,30-
	≥0,40	0,30-0,39	0,20-0,29	≤ 0,19üşük
	2,5,10,16,18	4,7,8,9,12,13,20	1,6,11,14,15,17	3,19
Madde		21,25	22,23,24	

Sonuç olarak 6. sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanına yönelik olarak hazırlanmış “Akademik Başarı Testi” son haliyle (EK-1) 25 sorudan meydana gelmektedir.

3.4.3. Sosyal bilgiler tutum ölçeği

Çalışma grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumlarını belirlemek için, Demir ve Akengin (2010) tarafından geliştirilmiş olan ve 26 soruluk bir ölçek kullanılmıştır (EK-2). Beşi likert şeklinde hazırlanan ölçekte 11 tane olumlu ifade ve 15 tane olumsuz ifade bulunmaktadır. Ölçeğin güvenilirliği ve geçerliliği önceden araştırmacı tarafından belirlenmiştir. Ölçek 640 öğrenci üzerinde test edilmiş ve Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,93 olarak bulunmuştur.

Tutumlar, birçok psikolojik durumda olduğu gibi doğrudan ölçülemeyen fakat davranışlardan var olduğu anlaşılabilir etkilerdir. Davranışların tutumları kapsadığı fikri, bireylerin sahip olduğu tutumların tespitinin önemini göstermektedir (Dönmez, 2021). Ölçekte, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumlarını belirlemek için beşli likert tipi sorular yer almaktadır. Öğrencilerden, her soru için beş seçenektan birini işaretleyerek düşüncelerini ifade etmeleri istenmiştir. Öğrencilerden her sorunun karşısında yer alan “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum”, “hiç katılmıyorum”, şeklinde verilen beş seçeneklerden yalnızca biri seçmeleri istenmiştir. Bu şekilde olumlu tutum sahip ifadeler ile, olumsuz tutuma sahip ifadeler için “tamamen katılıyorum (5)”, “katılıyorum (4)”, “kararsızım (3)”, “katılmıyorum (2)”, “hiç katılmıyorum (1)” şeklinde puanlama yapılmıştır. İstatistiksel analizler dikkate alınarak olumlu cümleler tamamen katılıyorum dan itibaren 5, 4, 3, 2, 1; olumsuz cümlelerde tamamen katılıyorum dan itibaren 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde puanlanarak SPSS programında analiz edilmiştir.

3.4.4. Görüşme formu

Görüşmedeki temel amaç, bireyin iç dünyasına girebilmek ve bireyi onun bakış açısıyla anlayabilmektir (Patton, 1990). Görüşme formları, araştırma problemleri ile ilgili tüm yönlerin ve soruların kapsamasını güvence altına almak için geliştirilmiş bir veri toplama yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Görüşme formunun geliştirilmesi aşamasında öncelikle Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilen, görsel okumaya ve sunuya dayalı olan araştırmalardan gazete tasarım materyali ile ilgili yapılmış olan yerli ve yabancı çalışmalar araştırılmıştır. İncelenen kaynaklardan da faydalanılarak araştırmanın alt problemleri dikkate alınarak görüşme soruları oluşturulmuştur. Özellikle Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarından büyük oranda faydalanılmıştır (MEB, 2006).

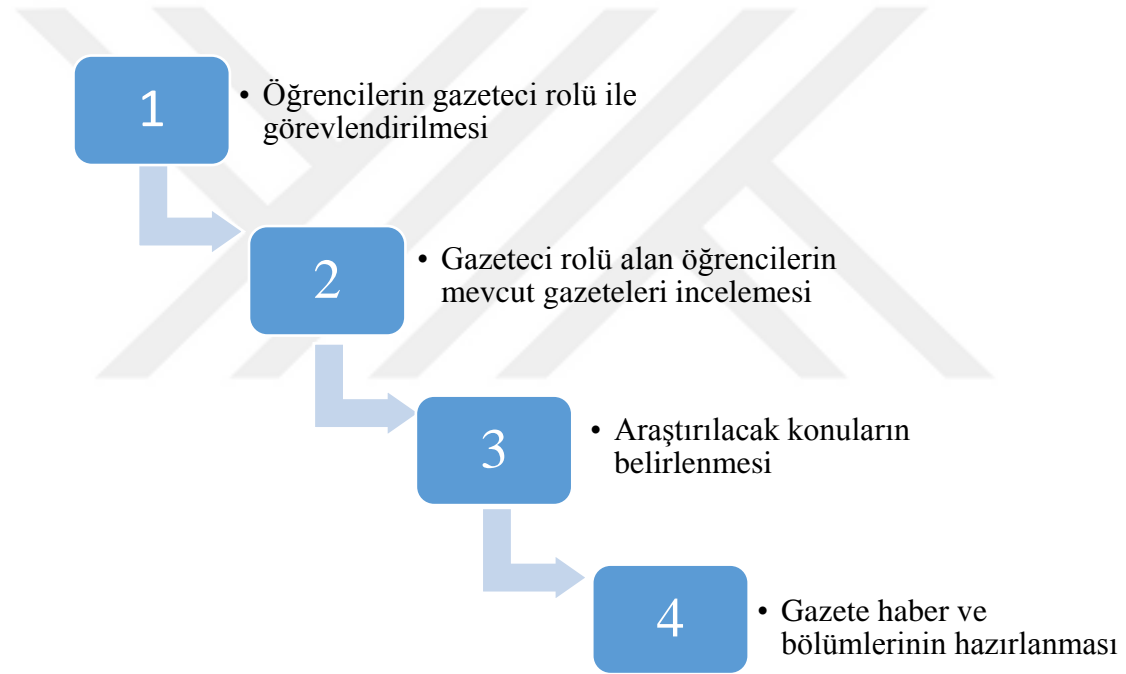
Çalışmada, görüşme tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu görüşme tekniğinde araştırmacı tarafından hazırlanan sorular üzerinde katılımcı kısmen düzeltme veya düzenleme yapabilme hakkına sahiptir. Sorgulayan ve cevaplayanlar, bazı soruları birlikte tekrar düzenleyebilirler. Böylelikle bu teknik genellikle nitel araştırmalarda kullanılabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2011).

3.4.5. Kültür ve miras öğrenme alanına yönelik gazete tasarımı süreci

Araştırmada deney grubu öğrencilerine gazete tasarımı etkinlikleri uygulanmıştır. Kontrol grubu öğrencilerinin dersleri mevcut programa dayalı öğretime göre devam etmiştir. Gazete tasarım etkinliklerinin yürütüldüğü deney grubunda öğretim etkinlikleri “Kültür ve Miras” öğrenme alanı üzerinde yer alan kazanımlara dayalı olarak yürütülmüştür. Deney grubu öğrencilerine, yaparak yaşayarak öğrenme ortamlarının oluşturulması için gazete tasarımları öncesinde “araştırmacı”, “gazeteci yazar”, “haber muhabiri” gibi roller görev olarak verilmiştir. Gazeteci rollerini alan öğrencilere çeşitli türde gazeteleri incelemeleri ve bu gazetelerde yer alan “haberler, bölümler, başlıklar, resimler, fotoğraflar, yazı türleri” gibi unsurlar hakkında bilgi toplamaları istenmiştir. Böylelikle mevcut gazetelerin tasarımlarının, sayfa düzenlerinin (mizanpaj) nasıl olduğu, haberlerin ve bilgi notlarının nasıl verildiği, gazetelerde bulunan bölümlerin neler olduğunu fark etmeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

Daha sonra “Kültür ve Miras” öğrenme alanı başlığı altında yer alan kazanımlara dayalı olarak konu başlıkları ve sorular hazırlanmıştır. Öğrencilerden bu konu başlıklarını ve soruları incelemeleri ve daha önce analiz ettikleri gazete

bölümlerini ve haberlerini de göz önüne alarak hem bu sorulara cevap aramaları hem de bu soru ve konu başlıklarından gazete haberi veya bölümü oluşturmaları istenmiştir. Öğrencilere oluşturdukları gazete haber veya bölümlerini, el yazısı kâğıt üzerinde verilebilecekleri gibi bilgisayar ortamında ya da telefon mesaj uygulamaları üzerinden de verebilecekleri/gönderebilecekleri direktifi verilmiştir. Hazırlanan gazete tasarım taslakları öğretmen tarafından toplanılıp değerlendirilmeye alınmıştır. Değerlendirilen tasarım taslakları dijital ortama aktarılıp nihai olarak web 2 araçları kullanılarak gazete tasarımlarının son hali oluşturulmuştur. Dijital ortamda hazırlanan gazete tasarımlarının kâğıt üzerine basımı yapılarak öğrencilere dağıtılmıştır. Şekil 3'te sürece dayalı şema yer almaktadır.

Şekil 3. Gazete tasarımı öncesi işlem süreci

3.5. Verilerin Analizi

Çalışmada veri toplama araçlarının uygulanması ile elde edilen verilerin analizi sırasında, frekans tablolarından, grafiklerden, betimleyici istatistiklerden, güvenilirlik analizinden, Anova, bağımlı ve bağımsız örneklem t-testinden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan ölçek verileri ve başarı testi verilerinin analiz işlemleri SPSS 25.0 programında yapılmıştır. Analizlerin ilk aşamasında verilerin güvenilirlik düzeyi ve normal dağılıma uygunluk düzeyi incelenmiştir (Tablo 7).

Tablo 9.

Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve Başarı Testine İlişkin Güvenilirlik (α) Analizi ile Normal Dağılıma İlişkin Shapiro-Wilk (S-W) Testi ve One Sample Kolmogorov-Smirnov (K-S) Sonuçları

		Deney			Kontrol		
		α	S-W (p)	K-S (p)	α	S-W (p)	K-S (p)
Öğrenme isteği	Ön test	,737	,370	,204	,737	,370	,131
	Son test	,837	,003	,006	,693	,003	,022
Sosyal bilgiler dersinden hoşlanma	Ön test	,791	,220	,318	,864	,220	,206
	Son test	,848	,000	,000	,751	,000	,000
Öğretmenlerden kaynaklanan tutumlar	Ön test	,835	,132	,233	,900	,132	,149
	Son test	,610	,000	,000	,823	,000	,001
Sosyal bilgiler sevgisi	Ön test	,793	,203	,124	,776	,203	,233
	Son test	,780	,000	,000	,768	,000	,015
Toplam tutum	Ön test	,911	,774	,216	,937	,774	,208
	Son test	,914	,004	,042	,914	,004	,020
Başarı testi	Ön test	,728	,057	,083	,758	,057	,179
	Son test	,715	,110	,204	,712	,110	,145
	kalicılık	,800	,268	,133	,799	,268	,323

Tablo 9 incelendiğinde, ölçek ve başarı testine ilişkin verilerin her testte analiz için yeterli düzeyde güvenilir olduğu ($\alpha > 0,60$), normal dağılıma ilişkin Shapiro-Wilk testi ve One Sample Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları incelendiğinde, Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinde ön test puanlarının normal dağılıma uygun olduğu ($p > 0,05$), son test puanlarının normal dağılıma uygun olmadığı ($p < 0,05$), başarı testi puanlarının ise ön test, son test ve kalıcılık testte normal dağılıma uygun olduğu görülmektedir.

Normal dağılıma uygun olan verilerin analiz işlemlerinde parametrik testler kullanılırken, normal dağılıma uygun olmayan verilerin analiz işlemlerinde non-parametrik analizler kullanılmıştır. Tutum ölçeği verilerinin ön testte gruplar arasında karşılaştırılmasında Independent Samples T test kullanılırken, son testte gruplar arasında karşılaştırmada Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Başarı testinde ise gruplar arasında ön-test, son-test ve kalıcılık test puanlarının karşılaştırılmasında Independent Samples T test kullanılmıştır. Tutum ölçeği verilerinin ön-test, son-test grup içi

karşılaştırılmasında Wilcoxon test kullanılırken, başarı testi puanlarının grup içinde ön test, son test ve kalıcılık testi arasında karşılaştırılmasında ilişkili ölçümlerin ortalamalarını karşılaştırmak için Tekrarlı Ölçümler ANOVA analizi kullanılmıştır. Bu teknik, aynı deneklerin farklı zamanlarda veya koşullarda ölçülen değişkenler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test eder (Büyüköztürk, 2010).

Nitel verilerin analiz işlemlerinde elde edilen yanıtlar ilk olarak araştırmacı tarafından değerlendirilmiş ve hangi temalar ile kodların oluşabileceği tespit edilmiştir. İkinci aşamada öğrencilerin yanıtları ilgili tema ve kodlara atanmış ve her kod için kaç öğrencinin yanıt verdiği sayılmıştır. Son aşamada ise her kod için öğrencilerden örnek alıntılar yapılmış olup, alıntılar yatay (italik), alıntıda kod ile ilgili kısımlar ise koyu (bold) yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGU ve YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, belirtilen yöntemlerle verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara ve bu bulgular doğrultusunda yapılan yorumlara yer verilmiştir. Karma desen ile yürütülen araştırmada öncelikle nicel veriler daha sonra nitel veriler toplanmıştır. Daha sonra bu veriler bütüncül bir şekilde değerlendirmeye alınmıştır. Bu bulgu ve yorumlara dört ana başlık altında yer verilmiştir.

- Yapı bilgisi başarı testinden elde edilen bulgular ve yorumlar.
- Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeğinden elde edilen bulgular ve yorumlar.
- Öğretim uygulamalarına yönelik nitel bulgular ve yorumlar.
- Sosyal Bilgiler dersine yönelik öğrenci görüşlerine ilişkin nitel bulgular ve yorumlar.

4.1. Yapı Bilgisi Başarı Testinden Elde Edilen Bulgular Yorumlar

Çalışmanın bu başlığı altında deney ve kontrol gruplarının ön test, son test, kalıcılık testi puanlarına ilişkin istatistiki verilere ve bu verilere yönelik yorumlara yer verilmiştir. Çalışma gruplarında yer alan öğrencilerin aldığı puanların farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ilişkisiz örneklem t testi (Independent t) kullanılmıştır.

4.1.1. Deney ve kontrol gruplarının ön test sonuçlarına ilişkin bulgular

Gazete tasarım etkinlikleriyle öğretim-öğrenim programının uygulandığı deney grubu öğrencileri ile mevcut öğretim-öğrenim programının uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin deneysel işlem öncesindeki akademik puanlarının tespiti için yapı bilgisi başarı testi ön test olarak uygulanmıştır. Uygulanan testler bağımsız gruplar t testi ile değerlendirilerek test sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10.

Deney Grubunun ve Kontrol Grubunun Başarı Testi Puanlarının Ön Testte Gruplar Arasında Karşılaştırılması

Ölçek	Grup	N	X	SS	t	P
Başarı testi (ön test)	Deney	37	9,49	4,369	-,407	,685
	Kontrol	35	9,86	3,237		

Başarı testinde gruplar arasında ön test, son test ve kalıcılık test puanlarının karşılaştırılmasında Independent Samples T test kullanılmıştır. Analiz sonuçlarının verildiği Tablo 10 incelendiğinde, deney grubunda yer alan öğrencilerin ön test başarı puan ortalamasının 9,46, kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ön test başarı puan ortalamasının 9,86 olduğu görülmektedir. Yapılan ilişkisiz örneklem t testi sonucunda deney grubu ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin ön test başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı ($p < 0,05$), tespit edilmiştir.

Tablo 10’da bulunan verilere bakıldığında deney ve kontrol grupları arasında başarı yönünden anlamlı bir farkın olmadığı görülebilmektedir. Gruplar arasında anlamlı bir farkın olmaması, grupların başarı seviyeleri yönünden homojen bir yapıda olduğunun göstergesidir. Yapılacak olan deneysel çalışmalarda anlamlı sonuçların elde edilebilmesi için deney ve kontrol gruplarına uygulanacak olan ön test başarı puanlarının benzer olması önemli etkenlerden biridir.

4.1.2. Deney ve kontrol gruplarının son test sonuçlarına ilişkin bulgular

Deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin son test puanlarının karşılaştırılmasında Independent Samples T test kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11.

Deney ve Kontrol Grupları Son Test Başarı Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Grup	N	X	SS	t	P
Başarı testi (son test)	Deney	37	19,08	3,715	2,061	,043
	Kontrol	35	17,46	2,894		

Tablo 11 incelendiğinde gazete tasarım etkinlikleri ile yapılan öğretim-öğrenim faaliyetleri sonrasında uygulanan son testte, deney grubu öğrencilerinin puan

ortalamasının 19,08, kontrol grubunda yer alan öğrencilerin puan ortalamasının 17,46 olduğu tespit edilmiştir. Deney grubu ve kontrol grubu arasındaki puan farkının anlamlı olup olmadığına t testi ile bakılmış son testte deney grubunda yer alan öğrencilerin başarı testi puanlarının kontrol grubundaki öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Bu durum, Ortaokul 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde, Gazete tasarım etkinlikleri destekli öğretim-öğrenim faaliyetlerinin akademik başarı üzerinde etkili olduğunun göstergesidir.

4.1.3. Deney ve kontrol gruplarının kalıcılık test sonuçlarına ilişkin bulgular

Deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin kalıcılık puanlarının karşılaştırılmasında Independent Samples T test kullanılmıştır. Yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12.

Deney ve Kontrol Grupları Kalıcılık Testi Başarı Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Grup	N	X	SS	t	P
Başarı testi (kalıcılık test)	Deney	37	17,05	4,720	2,154	,035
	Kontrol	35	14,97	3,321		

Tablo 12’ye bakıldığında gazete tasarım etkinlikleri ile öğretim-öğrenim faaliyetleri uygulandıktan 6 hafta sonra uygulanan kalıcılık testi sonucunda, deney grubu ve kontrol grubu arasında son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına t testi ile bakılmış olup kalıcılık testinde deney grubunda yer alan öğrencilerin başarı testi puanlarının kontrol grubundaki öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ($p<0,05$) ve deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu durum gazete tasarım etkinlikleri ile yapılan öğretim-öğrenim faaliyetlerinin öğrenilen bilginin kalıcılığı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Elde edilen bulgulara göre, deney grubunun son testte ve kalıcılık testinde kontrol grubundan daha yüksek puan alması, deney grubuna uygulanan gazete tasarım etkinlikleriyle yapılan öğretim uygulamalarının öğrencilerin bilgileri zihinde yapılandırmasını ve öğrenilen bilgilerin tekrarlanmasını kolaylaştırdığı şeklinde açıklanabilir.

4.1.4. Deney grubunun ön test, son test ve kalıcılık test sonuçlarına ilişkin bulgular

Deney grubu başarı testi puanlarının grup içinde ön test, son test ve kalıcılık testi arasında karşılaştırılmasında tekrarlı ölçümler “ANOVA” analizi kullanılmıştır. Bu analizlerden elde edilen veriler Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13.

Deney Grubunun Başarı Testi Puanlarının Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Test Arasında Karşılaştırılması

Ölçek	Test	N	X	SS	F	p
Başarı testi	Ön test	37	9,49	4,369	123,192	,000
	Son test	37	19,08	3,715		
	Kalıcılık	37	17,05	4,720		

Analiz sonuçlarının verildiği Tablo 13 incelendiğinde, deney grubunda bulunan öğrencilerin ön test ve son test arasında başarı testi puanlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artış olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Testle arasında ikili karşılaştırmalar yapıldığında, ön test ve son test arasında, ön test ve kalıcılık test arasında anlamlı düzeyde artış olduğu ($p<0,05$), son test ile kalıcılık test arasında ise anlamlı düzeyde azalma olduğu ($p<0,05$) tespit edilmiştir.

4.1.5. Kontrol grubunun ön test, son test ve kalıcılık test sonuçlarına ilişkin bulgular

Kontrol grubu başarı testi puanlarının ön test, son test ve kalıcılık testi arasında karşılaştırılmasında tekrarlı ölçümler “ANOVA” analizi kullanılmıştır edilen istatistiksel sonuçlar Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14.

Kontrol Grubunun Başarı Testi Puanlarının Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Test Arasında Karşılaştırılması

Ölçek	Test	N	X	SS	F	p
Başarı testi	Ön test	37	9,86	3,237	114,705	,000
	Son test	37	17,46	2,894		
	Kalıcılık	37	14,97	3,321		

Tablo 14 incelendiğinde, kontrol grubunda bulunan öğrencilerin ön test ve son test arasında başarı testi puanlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artış olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Testle arasında ikili karşılaştırmalar yapıldığında, ön test ve son test arasında, ön test ve kalıcılık test arasında anlamlı düzeyde artış olduğu ($p<0,05$), son test ile kalıcılık test arasında ise anlamlı düzeyde azalma olduğu ($p<0,05$) tespit edilmiştir.

4.2. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumları

Araştırmanın bu bölümünde gazete tasarım etkinlikleri ile öğretim-öğrenim faaliyetlerinin yapıldığı deney grubu öğrencileri ile mevcut programın uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve uygulama sonrasında Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına ilişkin istatistiki verilere ve bu verilere yönelik yorumlara yer verilmiştir.

Gazete tasarım etkinlikleri ile öğretim-öğrenim faaliyetlerinin yapıldığı deney grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve uygulama sonrası Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına ilişkin değişimler Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15.
Deney Grubunun Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Ön Test ve Son Test Arasında Karşılaştırılması

Ölçek	Test	N	X	SS	z	p
Öğrenme isteği	Ön test	37	4,11	,446	-5,110	,000
	Son test	37	4,53	,385		
Sosyal bilgiler dersinden hoşlanma	Ön test	37	4,06	,456	-5,322	,000
	Son test	37	4,55	,396		
Öğretmenden kaynaklanan tutumlar	Ön test	37	4,21	,488	-4,882	,000
	Son test	37	4,74	,274		
Sosyal bilgiler sevgisi	Ön test	37	4,14	,480	-4,997	,000
	Son test	37	4,75	,335		
Toplam tutum	Ön test	37	4,12	,384	-5,306	,000
	Son test	37	4,63	,293		

Deney grubunun Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği verilerinin ön test ve son test arasında karşılaştırılmasında Wilcoxon test kullanılmıştır. Karşılaştırma sonuçlarının verildiği Tablo 15 incelendiğinde, deney grubunda bulunan öğrencilerin ön-test ve son-test arasında Sosyal Bilgiler dersine yönelik öğrenme isteği, Sosyal Bilgiler dersinden hoşlanma, öğretmenden kaynaklanan tutumlar, sosyal bilgiler sevgisi ve toplam tutum düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artış olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Mevcut öğretim programı ile öğretim-öğrenim faaliyetlerinin yapıldığı kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve uygulama sonrası Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına ilişkin değişimler Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16.
Kontrol Grubunun Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Ön Test ve Son Test Arasında Karşılaştırılması

Ölçek	Test	N	X	SS	z	p
Öğrenme isteği	Ön test	35	4,27	,425	-4,711	,000
	Son test	35	4,49	,316		
Sosyal bilgiler dersinden hoşlanma	Ön test	35	4,08	,547	-4,812	,000
	Son test	35	4,36	,429		
Öğretmenden kaynaklanan tutumlar	Ön test	35	4,37	,498	-3,744	,000
	Son test	35	4,65	,372		
Sosyal bilgiler sevgisi	Ön test	35	4,28	,536	-4,083	,000
	Son test	35	4,49	,451		
Toplam tutum	Ön test	35	4,24	,439	-5,019	,000
	Son test	35	4,49	,341		

Kontrol grubunun Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği verilerinin ön test ve son test arasında karşılaştırılmasında Wilcoxon test kullanılmıştır. Tablo 16 incelendiğinde, kontrol grubunda bulunan öğrencilerin ön test ve son test arasında Sosyal Bilgiler dersine yönelik öğrenme isteği, Sosyal Bilgiler dersinden hoşlanma, öğretmenden kaynaklanan tutumlar, sosyal bilgiler sevgisi ve toplam tutum düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artış olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Gazete tasarım etkinlikleri ile öğretim-öğrenim faaliyetlerinin yapıldığı deney grubu öğrencileri ile mevcut programın uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesinde Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına yönelik istatistiki veriler Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17.

Deney Grubunun ve Kontrol Grubunun Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Ön Testte Gruplar Arasında Karşılaştırılması

Ölçek	Grup	N	X	SS	t	p																																									
Öğrenme isteği	Deney	37	4,11	,446	-1,568	,121																																									
	Kontrol	35	4,27	,425			Sosyal bilgiler dersinden hoşlanma	Deney	37	4,06	,456	-,150	,881	Kontrol	35	4,08	,547	Öğretmenden kaynaklanan tutumlar	Deney	37	4,21	,488	-1,372	,174	Kontrol	35	4,37	,498	Sosyal bilgiler sevgisi	Deney	37	4,14	,480	-1,164	,249	Kontrol	35	4,28	,536	Toplam tutum	Deney	37	4,12	,384	-1,159	,251	Kontrol
Sosyal bilgiler dersinden hoşlanma	Deney	37	4,06	,456	-,150	,881																																									
	Kontrol	35	4,08	,547			Öğretmenden kaynaklanan tutumlar	Deney	37	4,21	,488	-1,372	,174	Kontrol	35	4,37	,498	Sosyal bilgiler sevgisi	Deney	37	4,14	,480	-1,164	,249	Kontrol	35	4,28	,536	Toplam tutum	Deney	37	4,12	,384	-1,159	,251	Kontrol	35	4,24	,439								
Öğretmenden kaynaklanan tutumlar	Deney	37	4,21	,488	-1,372	,174																																									
	Kontrol	35	4,37	,498			Sosyal bilgiler sevgisi	Deney	37	4,14	,480	-1,164	,249	Kontrol	35	4,28	,536	Toplam tutum	Deney	37	4,12	,384	-1,159	,251	Kontrol	35	4,24	,439																			
Sosyal bilgiler sevgisi	Deney	37	4,14	,480	-1,164	,249																																									
	Kontrol	35	4,28	,536			Toplam tutum	Deney	37	4,12	,384	-1,159	,251	Kontrol	35	4,24	,439																														
Toplam tutum	Deney	37	4,12	,384	-1,159	,251																																									
	Kontrol	35	4,24	,439																																											

Deney ve Kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği verilerinin ön testte gruplar arasında karşılaştırılmasında Independent Samples T testi kullanılmıştır. Tablo 17 incelendiğinde, deney grubunda ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin ön testte Sosyal Bilgiler dersine yönelik öğrenme isteği, sosyal bilgiler dersinden hoşlanma, öğretmenden kaynaklanan tutumlar, Sosyal Bilgiler sevgisi ve toplam tutum düzeylerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Deney grubu ve kontrol grubu puanları incelendiğinde her iki grubun puan ortalamalarının birbirine oldukça yakın olduğu gözlemlenmektedir.

Gazete tasarım etkinlikleri ile öğretim-öğrenim faaliyetlerinin yapıldığı deney grubu öğrencileri ile mevcut programı ile öğretim-öğrenim faaliyetlerinin yürütüldüğü

kontrol grubu öğrencilerinin uygulama sonrasında Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına yönelik istatistiki veriler Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18.

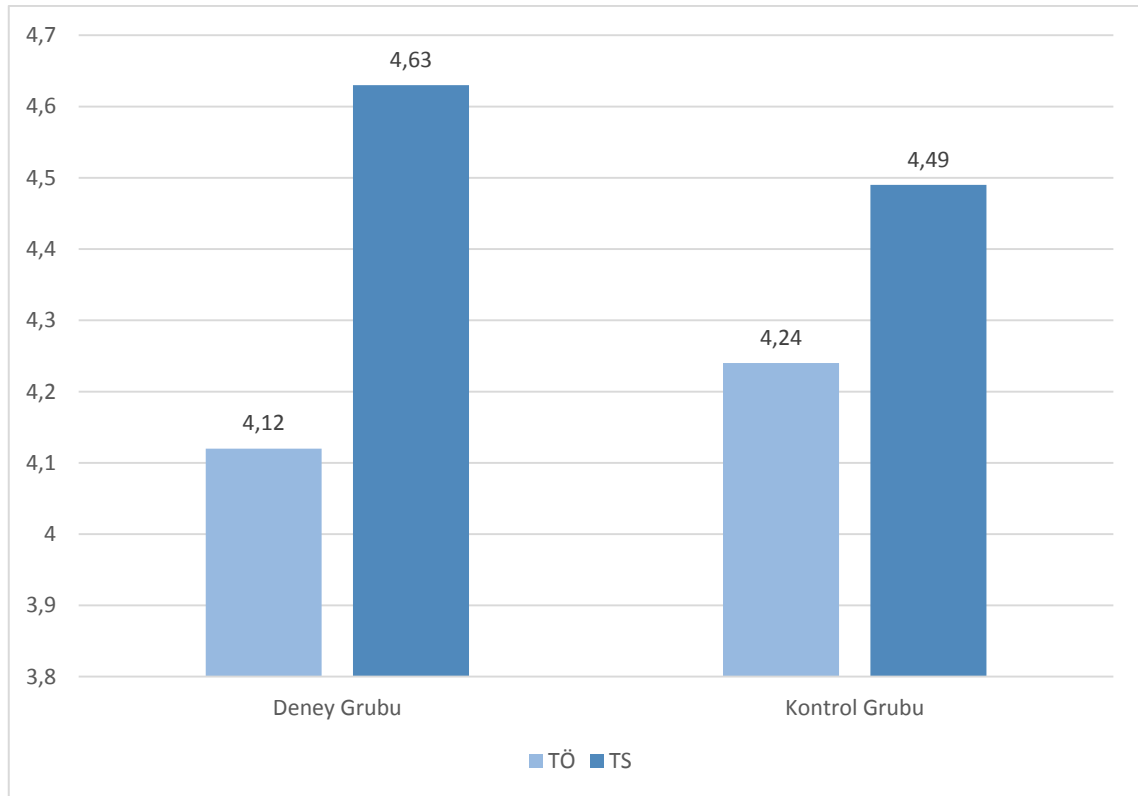
Deney Grubunun ve Kontrol Grubunun Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Son Testte Gruplar Arasında Karşılaştırılması

Ölçek	Grup	N	X	SS	U	p
Öğrenme isteği	Deney	37	4,53	,385	,423	,673
	Kontrol	35	4,49	,316		
Sosyal bilgiler dersinden hoşlanma	Deney	37	4,55	,396	1,991	,051
	Kontrol	35	4,36	,429		
Öğretmenden kaynaklanan tutumlar	Deney	37	4,74	,274	1,247	,217
	Kontrol	35	4,65	,372		
Sosyal bilgiler sevgisi	Deney	37	4,75	,335	2,728	,008
	Kontrol	35	4,49	,451		
Toplam tutum	Deney	37	4,63	,293	1,871	,066
	Kontrol	35	4,49	,341		

Deney ve Kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği verilerinin son testte gruplar arasında karşılaştırmada Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Tablo 18 incelendiğinde, deney grubunda ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin son testte Sosyal Bilgiler dersine yönelik öğrenme isteği, sosyal bilgiler dersinden hoşlanma, öğretmenden kaynaklanan tutumlar ve toplam tutum düzeylerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı ($p>0,05$), ancak deney grubunda bulunan öğrencilerin sosyal bilgiler sevgi düzeylerinin kontrol grubundan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ($p<0,05$) görülmektedir. Elde edilen verilere bağlı olarak gazete tasarımı etkinlikleri ile yapılan Sosyal Bilgiler dersi “kültür ve miras” öğrenme alanında yer alan kazanımlara yönelik konuların ve kavramların öğretiminin Sosyal Bilgiler dersine yönelik öğrenci tutumlarını olumlu yönde etkilediği ifade edilebilir.

Deney grubu ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının ölçümünde yapılan ön uygulamada deney ve kontrol grubu öğrencilerinin birbirine yakın puanlar aldığı, fakat Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeğinin yapılan son uygulamasında deney grubunun kontrol grubundan daha yüksek puanlar aldığı görülmektedir. Bu durum gazete tasarımı etkinliklerinin öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları yönelik etkisi olarak açıklanabilir.

Deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ön test ve son test uygulamalarının sonuçları aşağıda şekil 4'te gösterilmektedir.

Şekil 4. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumları Arasındaki Fark

4.3. Öğretim Uygulamalarına Yönelik Nitel Bulgular ve Yorumlar

Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinlikleri sürecinde öğrenci merkezli olarak çeşitli etkinlikler yürütülmüştür. Yapılan etkinlikler sonucunda çeşitli gazete tasarım ürünleri geliştirilmiştir. Tasarım ürünlerinin geliştirilmesi sürecinde “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait kazanımlar arası anlam ilişkisi ve hiyerarşik yapı gözetilerek sayfa ve bölümler oluşturulmuştur. Gazete tasarım uygulamaları sonucunda “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait kazanımların konu alındığı gazete tasarım ürünler aşağıda verilmiştir.

4.3.1. “Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur” kazanımına ilişkin gazete tasarım ürünü

Bu gazete sayfasında öğrenci; Orta Asya’nın (Türkistan’ın) neresi olduğu, Orta Asya’nın ikliminin Türkleri nasıl etkilediği, tarihte kurulan ilk Türk devletlerinin

Resim 3. İlk Türk devletlerinin coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerini içeren gazete sayfası

4.3.2. “İslamiyet’in ortaya çıkışını ve beraberinde meydana getirdiği değişimleri yorumlar” kazanımına ilişkin gazete tasarımı ürünü

İslamiyet’in ortaya çıkışını ve beraberinde meydana getirdiği değişimlerinin yer aldığı kazanım konularına yönelik olarak tasarlanmış olan gazete sayfasında; İslamiyet’ten önce Arap yarımadasını toplumsal hayatın nasıl olduğu, Hz. Muhammed’in (S.A.V) hayatı ve İslamiyet’in doğuş süreci, İslamiyet ile birlikte Arap yarımadasında meydana gelen toplumsal değişimin neler olduğu, dört halife döneminde meydana gelen siyasi ve sosyal gelişmelerin neler olduğu gibi konu başlıklarında gazete haber içerikleri hazırlanmış ve uygulama sürecinde kullanılmıştır. İslamiyet’in ortaya çıkışını ve meydana getirdiği değişimleri içeren gazete tasarımı aşağıda gösterilmiştir (Resim 4).

Resim 5. Türklerin İslamiyet’i kabulleri ve meydana gelen değişimler içeren gazete sayfası

4.3.4. “Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur” kazanımına ilişkin gazete spor sayfası tasarım ürünü

Gazete tasarım etkinlikleri yapılırken konunun içeriğine göre haberlerin verilmiş formatı değişebilir ve öğrenci ilgisini çekecek şekilde zengin bir içerik ile sunulabilir. Bu çalışmada da ilk Türk devletlerine ait sosyal yaşamdan bazı kesit ve bilgiler “Spor” başlığı altında sunulmuş ve konunun güncel hayat ile ilişkisi sağlanmaya çalışılmıştır. İlk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin gazete spor sayfası aşağıda gösterilmiştir (Resim 6).

Resim 6. İlk Türk devletlerinin coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerini içeren gazete spor sayfası

4.3.5. Kültür ve miras öğrenme alanına ait gazete etkinlik sayfası tasarımı ürünü

Bu tasarımda “Kültür ve Miras” öğrenme alanında bulunan, İlk Türk devletlerinin kültürel özelliklerine ilişkin özellikler, dönemin şartları göz önüne alınarak güncel bir formatla “Bulmaca ve Eğlence” sayfası olarak verilmeye çalışılmıştır. Böylelikle öğrencilerin hem eğlenmeleri hem de eğlenirken öğrenmeleri sağlanabilmektedir. “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ilişkin gazete Bulmaca ve Eğlence sayfası aşağıda gösterilmiştir (Resim 7).

Resim 8. Gazete tasarımı etkinliği haber sunumuna ilişkin görsel

Resim 9. Gazete tasarımı etkinliği haber sunumuna ilişkin görsel

Resim 10. Gazete tasarımı etkinliği haber sunumuna ilişkin görsel

Resim 11. Gazete tasarımı etkinliği haber sunumuna ilişkin görsel

Resim 12. Gazete tasarımı etkinliği haber sunumuna ilişkin görsel

Yapılan gazete sunum çalışmaları öncesinde öğrenciler çeşitli haber programlarını inceleyip mevcut haber programlarının özellikleri ile ilgili notlar tutmuşlardır. İncelenen haber programlarında izleyicinin ilgisini çekici çarpıcı noktaların neler olduğu belirlenmiş ve bu noktalara dikkat edilip haber sunumları gerçekleştirilmiştir. Sınıf içinde oluşturulan stüdyo ortamında sunulan gazete haberleri daha sonra öğrenciler ile paylaşılmıştır.

Çalışmalar sonucunda öğrenilmesi zor konu ve kavramlar, gündelik yaşam ile ilişkilendirilip öğrencinin yaşayarak öğrenmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Ekinliler süresinde öğrencilerin derse aktif olarak katıldığı, öğrenilmesi zor konu ve kavramların öğrenilmesinde istekli oldukları gözlemlenmiştir.

4.4. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Öğrenci Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın bu bölümünde araştırmacı tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular öğrencilere yöneltilmiş ve öğrencilerin verdikleri yanıtlara ve bu yanıtlara ait yüzde-frekans değerlerine yer verilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan benzer olanlardan tema grupları oluşturmuştur. Ayrıca öğrencilerin görüşme formlarına vermiş olduğu cevaplardan doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Araştırmada çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin kitap okuma sıklığına dair istatistiksel veriler Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19.

Çalışma Gruplarının Kitap Okuma Sıklığı Durumları

Deney Grubu			Kontrol Grubu		
Kitap Okuma Sıklığı	f	%	Kitap Okuma Sıklığı	f	%
Her Gün	16	43,2	Her Gün	19	54,3
Haftada Bir	20	54,1	Haftada Bir	16	45,7
Ayda Bir	1	2,7	Ayda Bir	-	
Toplam	35	100	Toplam	35	100

Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin kitap okuma sıklığını gösteren tablo 19 incelendiğinde, deney grubundaki öğrencilerin %43,2’si her gün kitap okurken, %54,1’i haftada bir, %2,7’si ayda bir kitap okumaktadır, Kontrol grubundaki öğrencilerin ise %54,3’ü her gün kitap okurken, %45,7’si haftada bir kitap okumaktadır. Kitap okuma sıklığı her iki grupta da farklılık göstermektedir. Bu farklılık deney grubunda kitap okuma sıklığı “haftada bir” seçeneğinde yoğunlaşmış olduğu görülürken, kontrol grubunda ise “her gün” seçeneğinde yoğunlaşmış olduğu görülmektedir.

Araştırmada çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin kitap okuma sıklığına dair istatistiksel veriler Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20.
Çalışma Gruplarının Gazete Okuma Sıklığı Durumları

Gazete Sıklığı	Deney Grubu			Kontrol Grubu			
	Okuma	f	%	Gazete Sıklığı	Okuma	f	%
Her Gün		3	8,1	Her Gün		2	6,9
Haftada Bir		10	27,0	Haftada Bir		9	26,4
Ayda Bir		16	43,2	Ayda Bir		13	40,3
Hiç		8	21,6	Hiç		11	26,4
Toplam		35	100	Toplam		35	100

Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin gazete okuma sıklığını gösteren Tablo 20'e bakıldığında, Deney grubundaki öğrencilerin %8,1'i her gün gazete okurken, %27'si haftada bir, %43,2'si ayda bir okumakta, %21,6'sı hiç gazete okumamakta, kontrol grubundaki öğrencilerin %5,7'si her gün gazete okurken, %25,7'si haftada bir, %37,1'i ayda bir okumakta, %31,4'ü ise hiç gazete okumamaktadır. Tablo 20 incelendiğinde gazete okuma sıklığının her iki grupta da benzerlik gösterdiği söylenebilir. Her iki grupta da gazete okuma sıklığının "ayda bir" seçeneğinde yoğunlaşmış olduğu gözlemlenirken, "her gün" gazete okuyorum seçeneği en az orana sahip olan seçenek olarak gözlemlenmektedir.

"Deney grubu öğrencilerinin "gazete okumayı sever misin?" sorusuna ilişkin görüşleri ve bu görüşlere yönelik istatistiksel veriler Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21.
Deney Grubundaki Öğrencilerin Gazete Okuma Görüşlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	Yanıt	f	%
Gazete okumayı sevme durumu	Evet	27	73,0
	Hayır	10	27,0
Toplam		37	100

Tablo 21 incelendiğinde, deney grubundaki öğrencilere yöneltilen görüşme formunun "gazete okumayı sever misin?" şeklindeki sorusuna 27 öğrenci "evet" yanıtı verirken 10 öğrenci ise "hayır" yanıtı vermiştir. Öğrencilerin %73'ünün olumlu görüş bildirmesi genel olarak öğrencilerin günlük hayatta gazete okumaya yönelik olumlu bir tavrı sergilediklerinin göstergesidir.

“Deney grubundaki öğrencilerin “daha önce Sosyal Bilgiler dersinde gazeteler ile hiç karşılaştınız mı?” sorusuna ilişkin görüşleri ve bu görüşlere yönelik istatistiksel veriler Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22.

Deney Grubundaki Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	Yanıt	f	%
Daha önceden sosyal bilgiler dersinde gazete ile karşılaşma durumu	Evet	0	0
	Hayır	37	100
Toplam		37	100

Tablo 22’ye bakıldığında deney grubundaki öğrencilere yöneltilen görüşme formunun “Daha önce Sosyal Bilgiler dersinde gazeteler ile hiç karşılaştınız mı?” şeklindeki sorusuna 37 öğrenci “hayır” yanıtı verirken hiçbir öğrenci “evet” yanıtı vermemiştir. Görüşme formundaki öğrencilerin %100’ü Sosyal Bilgiler dersinde gazeteler ile karşılaşmadıklarını ifade etmiştir. Bu durum Sosyal Bilgiler dersinde gazetelere yeterince yer verilmediğinin göstergesidir.

“Deney grubundaki öğrencilerin “Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarımı etkinliklerinin konuyu anlamana katkısı olduğuna inanıyor musunuz?” şeklindeki sorusuna ilişkin görüşleri ve bu görüşlere yönelik istatistiksel veriler Tablo 23’te verilmiştir.

Tablo 23.

Deney grubundaki öğrencilerin “Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarımı etkinliklerinin konuyu anlamana katkısı olduğuna inanıyor musunuz?” görüşlerine yönelik istatistiksel veriler

	Yanıt	f	%
Sosyal bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarım etkinliğinin konuyu anlamaya katkısına inanma durumu	Evet	37	100
	Hayır	0	0
Toplam		37	100

Tablo 23 incelendiğinde görüşme formu uygulanan deney grubu öğrencilerinin “Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarımı etkinliklerinin konuyu anlamana

katkısı olduğuna inanıyor musunuz?” şeklindeki soruya 37 öğrencinin tamamının evet yanıtı verdiği görülmektedir. Bu durum Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinliklerinin kullanımının öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarına katkı sağladığının önemli göstergelerinden biridir.

“Deney grubun yer alan öğrencilerin “Bir gazetede en sevdiğiniz bölüm hangisidir?” şeklindeki sorusuna ilişkin görüşleri ve bu görüşlere yönelik istatistiksel veriler Tablo 24’te verilmiştir.

Tablo 24.

Deney Grubundaki Öğrencilerin Gazetede En Sevdikleri Bölümlere İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Tema / Kod	f	%
Tema 1: Eğlence		
Bulmaca	13	26,53
Karikatür	8	16,33
Spor	6	12,24
Hikâye	4	8,16
Bilmece	2	4,8
Magazin	2	4,8
Resim	1	2,4
Tema 2: Haber		
Manşet	7	14,29
İlginç / eğlenceli haber	5	10,20
Tarih	1	2,4

Tablo 24 incelendiğinde, deney grubundaki öğrencilerin gazetede sevdikleri bölümlerin 2 tema altında yer aldığı görülmektedir. Bu temalardan eğlence temasında bulmaca, karikatür, spor, hikâye, bilmece, magazin ve resim kategorileri yer almaktadır. Haber temasında manşet, ilginç / eğlenceli haber ve tarih kategorileri yer almaktadır.

Deney grubundaki öğrencilerin görüşme formunda yer alan “Bir gazetede en sevdiğiniz bölüm hangisidir?” şeklindeki soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, en sevdikleri bölümlere ilişkin “eğlence” temasında değerlendirilen, bulmaca çözme, karikatür okuma, spor sayfaları ve hikâye bölümlerini okuma, bilmece çözümü,

magazin ve resim sayfalarını inceleme gibi bölümler yer almaktadır verdikleri yanıtlar şu şekilde örneklendirilmiştir:

“Spor bölümünü, bulmaca bölümünü, karikatür bölümünü, eğlenceli bilgi bölümünü çok severim.” (Ö.1)

“En çok bulmaca bölümünü severim. Yemekte, çay, kahve içerken bulmaca çözmek hoşuma gidiyor. Hele de çözdüğüm bulmacalar dersime fayda sağlayınca daha fazla hoşuma gitti.” (Ö.2)

“En sevdiğim bölümler komik ve eğlenceli bölümleri, karikatür, bulmaca bilmece bölümlerini severim.” (Ö.6)

“Maç gazetelerini severim.” (Ö.5)

“Spor bölümünü en sevdiğim bölüm.” (Ö.17)

“En sevdiğim bölüm bulmaca, eğlence ve spor bölümü. Bu bölümleri okumayı daha çok seviyorum.” (Ö.16)

“Resimler ve eğlence bölümünü çok severim.” (Ö.30)

“Magazin bölümünü severim.” (Ö.31)

“İlginç hikâyeler ve yazılar bölümünü severim.” (Ö.33)

Verilen ifadelerle bakılarak çalışma grubuna dâhil edilen deney grubu öğrencilerinin gazetelerde eğlenceye yönelik bulmaca, bilmece, karikatür, hikâye, magazin, spor bölümlerini ve resim içeren bölümleri sevdikleri söylenebilir.

Deney grubundaki öğrencilerin gazetelerde en sevdikleri bölümlere ilişkin olarak öğrencilerin bir bölümü gazetelerin haber ile ilgili gazete bölümlerini sevdiklerini belirtmektedir. Haber bölümlerini sevdiğini belirten öğrenciler genellikle haberlerin gazete manşetlerinde yazım şekli ve içeriklerinin ilginç / eğlenceli olması nedeniyle bu bölümleri sevdiklerini belirtmektedir. Görüşme formunda yer alan “Bir gazetede en sevdiğiniz bölüm hangisidir?” şeklindeki soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, en sevdikleri bölümlere ilişkin “haber” temasında değerlendirilen yanıtlar şu şekilde örneklendirilmiştir:

“İlk sayfasını ve büyük yazılı başlıklarını severim.” (Ö.10)

“İlk sayfası ve büyük manşet bölümünü seviyorum.” (Ö.34)

“Ben ilginç ve dikkat çekici manşetlerini seviyorum.” (Ö.21)

“Bilgilendirici bölümler ve bulmaca bölümü en sevdiğim bölüm” (Ö.25)

“Arka sayfadaki ilginç olaylar bölümünü severim.” (Ö.37)

Verilen ifadeler değerlendirildiğinde çalışma grubundaki deney grubu öğrencilerinin gazetelerde “haber” temasına ait, ilginç olayları içeren bölümleri, gazete manşetlerini ilgi çekici olayları, bilgilendirici bölümleri, dikkat çekici manşetleri sevdikleri söylenebilir.

“Deney grubunda yer alan öğrencilerin “Bir gazetede en sevdiğiniz özellik nedir?” şeklindeki sorusuna ilişkin görüşleri ve bu görüşlere yönelik istatistiksel veriler Tablo 25’de verilmiştir.

Tablo 25.

Deney Grubundaki Öğrencilerin Gazetede En Sevdikleri Özelliklere İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Tema / Kod	f	%
Tema 1: Görünüm		
Görseller	16	22,54
Görünümü	14	19,72
Tema 2: İçerik		
Yazıların ilgi çekiciliği	18	25,35
Eğlenceli olması	17	23,94
Haber	3	4,23
Güncel olması	1	1,41
Tema 3: Yapı		
Basılı olması	2	2,82

Tablo 25 incelendiğinde, deney grubundaki öğrencilerin gazetede en sevdikleri özelliklerin 3 tema altında yer aldığı görülmektedir. Bu temalardan görünüm temasında görsel ve görünüm kategorileri yer alırken, içerik temasında yazıların ilgi çekiciliği, eğlenceli olması, haber ve güncel olma kategorileri yer almakta, yapı temasında görünüm ve basılı olması kategorileri yer almaktadır.

Deney grubundaki öğrencilerin gazetelerde en sevdikleri özelliklere ilişkin olarak öğrencilerin bir bölümü gazetelerin yayınladıkları görseller ve genel olarak

gazetenin görünümünü en sevdikleri özellikler olarak belirtmektedir. “Bir gazetede en sevdiğiniz özellik nedir?” şeklindeki soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, öğrencilerin en sevdikleri özelliklere ilişkin “görünüm” temasında değerlendirilen yanıtlar şu şekilde örneklendirilmiştir:

“Manşetlerini çok severim. Büyük yazılarla haber verilmesi ve resimlerin olmasını severim.” (Ö.6)

“Bol görselli olması, ilginç haberler vermesi, başlığının farklı ve dikkat çekici olması.” (Ö.14)

“Resimlerini ve büyük başlıklarla haberlerin verilmesi en sevdiğim özelliklerinden.” (Ö.15)

“Resimli haber şeklinde olması ve büyük manşetli olması en sevdiğim özellik.” (Ö.26)

“Resimli ve büyük yazılı manşetlerinin olması.” (Ö.30)

Deney grubu öğrencilerinin verdiği yanıtlar değerlendirildiğinde, öğrencilerin gazetelerde yer alan görselleri, manşetlerde büyük yazıların yer almasını, büyük yazılarla haberlerin verilmesini, gazetelerin görünümünün ilgi çekici olmasını, sevdikleri görülmektedir.

Deney grubundaki öğrencilerin gazetelerde en sevdikleri özelliklere ilişkin olarak öğrencilerin bir bölümü gazetelerin yayınladıkları görseller, yazılarının ilgi çekici olması, eğlenceli olması, haber sunmaları ve güncel olması özelliklerini belirtmektedir. “Bir gazetede en sevdiğiniz özellik nedir?” şeklindeki soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, öğrencilerin en sevdikleri özelliklere ilişkin “içerik” temasında değerlendirilen yanıtlar şu şekilde örneklendirilmiştir:

“Yazılarının dikkat çekici olmasını sevdim. Çok ilgi ve merak uyandırıyor. Okurken insan sıkılmıyor.” (Ö.2)

“Bol görselli olması, ilginç haberler vermesi, başlığının farklı ve dikkat çekici olması.” (Ö.14)

“Bulmaca, resim ve eğlenceli olmasını severim” ve Ö16 “Eğlendirmesi, bulmaca etkinliklerinin olması, resimli haberlerin olması.” (Ö.10)

“Gazetelerdeki komik yazılar ve komik resimler hoşuma gidiyor.” (Ö.11)

“*Spor ve maçlarla ilgili haberler vermelerini severim.*” (Ö.5)

“*Gazetelerde en sevdiğim özellik haber vermesi çünkü haber okumayı çok severim. Çünkü neler olup bittiğini öğrenmek isterim.*” (Ö13)

Öğrencilerin verdiği yanıtlar değerlendirildiğinde, öğrencilerin gazetelerde en sevdikleri özellikler olarak, gazetelerin haber içermeleri, gazetelerde yer alan yazıların ilgi çekici olmasını, gazetelerin komik yazılar ve resimler içermesini, eğlence amaçlı içerikler sunmasını, sevdikleri ifade edilebilir.

Deney grubundaki öğrencilerin gazetelerde en sevdikleri özelliklere ilişkin gazetelerin kapsamı dışında gazetelerin yapılarını sevdiklerini de belirtmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin bir bölümü gazetelerin yapılarına ilişkin olarak gazetelerin görünümü ve basılı materyal olmasını sevdiklerini belirtmektedir. “Bir gazetede en sevdiğiniz özellik nedir?” şeklindeki soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, öğrencilerin en sevdikleri özelliklere ilişkin “yapı” temasında yer alan yanıtlar şu şekilde örneklendirilmiştir:

“*Kâğıtta basılı olmasını severim. Televizyon ve internet haberlerine göre daha güzel geliyor. Dokunarak bir şeyler okumayı seviyorum.*” (Ö.1)

Verilen ifadeye göre televizyon ve internet araçlarından farklı olarak gazetelerin kâğıtta basılı olmasının sevildiği görülmektedir.

“Deney grubu öğrencilerinin “Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarım etkinlikleri hoşunuza gitti mi? Neden?” şeklindeki sorusuna ilişkin görüşleri ve bu görüşlere yönelik istatistiksel veriler Tablo 26’te verilmiştir.

Tablo 26.

Deney Grubundaki Öğrencilerin Gazetede Tasarım Etkinliğinin Hoşlarına Gitme Durumlarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Tema / Kod	f	%
Tema 1: İçerik		
Eğlenerek öğrenme	27	51,92
İlgi çekicilik	9	17,31
Tema 2: Akademik başarıya etki		
Konunun anlaşılabilirliğini artırma	9	17,31
Kalıcılık	4	7,69

Tablo 26 incelendiğinde, deney grubundaki öğrencilerin gazete tasarım etkinliğinin hoşuna gitme durumuna ilişkin görüşlerinin 2 tema altında yer aldığı görülmektedir. Bu temalardan içerik temasında eğlenerek öğrenme ile ilgi çekicilik kategorileri yer almaktadır. Akademik başarıya etki temasında görünüm ve basılı olması kategorileri yer almaktadır.

Deney grubundaki öğrencilerin bir bölümü gazete tasarım etkinliklerinin hoşlarına gitme nedeni olarak etkinliğin içeriğine ilişkin görüşler belirtmiştir. Bu görüşler etkinliğin eğlenerek öğrenmeye katkı sağlaması ve ilgi çekicilik olarak değerlendirilmiştir. “Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarım etkinlikleri hoşunuza gitti mi? Neden?” şeklindeki soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, öğrencilerin gazete tasarım etkinliklerinin hoşlarına gitme durumuna ilişkin “içerik” teması altında yer alan yanıtları şu şekilde örneklendirilmiştir:

“Çok hoşuma gitti hem gazetelerin hazırlanmasında hem de sunulmasında çok eğlendim. Kendimi gazeteci ve haberci gibi hissettim. Eski tarihlerde yaşamış bir gazeteci gibi hissettim. Eski dönemlerin haberini yapmak çok eğlenceli ve çok hoş bir duygu.” (Ö.8)

“Hem gazetenin kendisi çok güzel çok eğlenceli hazırlanmış. Hem de gazeteyi okuyup haber sunan arkadaşlarımız çok eğlenceli okuyorlar. Bu şekilde dersler çok güzel geçti.” (Ö.11)

“Hoşuma gitti, çok ilginç, çok güzel bir fikir ve öğrencinin motive olmasını sağlıyor bence.” (Ö.3)

“Hoşuma gitti çünkü ilk defa böyle bir etkinlik ile karşılaştım. Çok ilgimi çekti ve çok eğlendiriciydi.” (Ö.36)

Öğrencilerin verdiği ifadeler değerlendirildiğinde öğrencilerin gazete tasarım etkinliklerinin hoşlarına gitme sebebi olarak, etkinliğin ilgi çekici olması, eğlenceli olması, derslerin daha güzel geçmesi, motivasyonlarını artırması şeklinde ifade edilebilir.

Deney grubundaki öğrencilerin bir bölümü gazete tasarım etkinliklerinin hoşlarına gitme nedeni olarak yapılan etkinliklerin akademik başarıya etkisi olduğunu belirtmiştir. Bu görüşler ders konularının anlaşılabilirliğini artırma ve öğrenmenin kalıcılığı üzerinedir. “Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarım etkinlikleri hoşunuza gitti mi? Neden?” şeklindeki soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde,

öğrencilerin gazete tasarım etkinliklerinin hoşlarına gitme durumuna ilişkin “Akademik Başarıya Etki” teması altında yer alan yanıtları şu şekilde örneklendirilmiştir:

“Konuların haber şeklinde sunulması çok hoşuma gitti. Hem eğlenceli hem de yararlı bir etkinlik oldu.” (Ö.9)

“Hoşuma gitti. Konuları çok farklı bir tarzda anlatması hoşuma gitti. Hem eğlenceli hem de faydalı bir gazete oldu.” (Ö.10)

“Hoşuma gitti. Çünkü dersi böylece daha iyi anladım. Bu sayede sınavım çok iyi geçti. İyi ki gazete yapmışız, bu çok iyi, çok eğlenceli oldu.” (Ö.19)

“Çok hoşuma gitti. Hem gazeteci olup haber sunduk, hem eğlendik hem de derslerimizi daha iyi anladık. Gazeteci olup kendi gazetemizi yapmak çok güzel bir duygu gazete okumak da çok güzel bir duygu oldu” (Ö.20)

“Evet, çok hoşuma gitti. Gazetenin görselleri hoşuma gitti. Böylece konular daha çok akılda kalıcı oldu.” (Ö.2)

“Özellikle tarih konuları çok zor oluyordu aklımda kalmıyordu. Gazete haberleri şeklinde hem ilginç hem eğlenceli oluyor. Bu şekilde konuları işleyince daha kalıcı oluyor.” (Ö.7)

Öğrencilerin verilen örnek ifadeleri değerlendirildiğinde öğrencilerin gazete tasarım etkinliklerinin hoşlarına gitme sebebi olarak, gazete tasarım etkinliği sayesinde derslerini daha iyi anlamaları, sınavlarda başarılarının artması, gazete tasarım etkinliği sayesinde ders konularının daha anlaşılır olması, konuların daha kalıcı olarak anlaşılması olarak gösterilebilir.

“Deney grubu öğrencilerinin “Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarım etkinliklerinin başarınızı etkilediğini düşünüyor musunuz? Neden?” şeklindeki soruya ilişkin görüşleri ve bu görüşlere yönelik istatistiksel veriler Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27.

Deney Grubundaki Öğrencilerin Gazetede Tasarım Etkinliğinin Akademik Başarılarına Etkileri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Tema / Kod	f	%
Tema 1: Doğrudan etki		
Konunun anlaşılabilirliğini artırma	23	46,94
Kalıcılığı artırma	9	18,37
Tema 2: Dolaylı etki		
Motivasyonu artırma	10	20,41
İlgi çekicilik	7	14,29

Tablo 27 incelendiğinde, deney grubundaki öğrencilerin gazete tasarım etkinliğinin akademik başarılarına etkilerine ilişkin görüşlerinin 2 tema altında yer aldığı görülmektedir. Bu temalardan doğrudan etki temasında konunun anlaşılabilirliğini artırma ve kalıcılığı artırma kategorileri yer almaktadır. Dolaylı etki temasında motivasyonu artırma ile ilgi çekicilik kategorileri yer almaktadır.

Gazete tasarım etkinliğinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisine ilişkin öğrenci görüşleri doğrudan etkiyi kapsayan kalıcılığı artırma ve konunun anlaşılabilirliğini artırma gibi etkiler bulunmaktadır. “Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarım etkinliklerinin başarınızı etkilediğini düşünüyor musunuz? Neden?” şeklindeki soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, öğrencilerin gazete tasarım etkinliğinin akademik başarılarına etki etme durumuna ilişkin “doğrudan etki” teması altında yer alan yanıtları şu şekilde örneklendirilmiştir:

“Konuları daha iyi anlamamızı sağlıyor ve bu şekilde daha çok aklımızda kalıyor, okuduklarımızı unutmuyoruz. Sınavlarda daha iyi yapmamızı sağlıyor.” (Ö.5)

“Evet çünkü hem daha fazla okumak istiyorum hem de akılda daha fazla kalıyor.” (Ö.6)

“Başarımı etkilediğini düşünüyorum çünkü kendi gazetemizde haberleri okumak güzel bir etkinlik oldu. Hem eğlenceli oldu hem de konuları zevkle okudum. Konuları daha iyi anlamamı sağladı.” (Ö.25)

“Hem eğlenceli hem de eğitici bir etkinlik oldu. Dersimizi daha iyi anlamamızı sağladı ve akılda kalıcı bir etkinlik oldu.” (Ö.29)

“Tarih konuları hemen unutuluyor ama kendi gazetemizde resimlerle ve haberlerle okuyunca hem eğlendik hem de daha iyi anladık.” (Ö.28)

Öğrencilerin verdiği yanıtlar değerlendirildiğinde öğrencilerin gazete tasarım etkinliklerinin akademik başarılarına etki etme sebebi olarak; unutulması kolay olan tarih konularının gazete tasarımı sayesinde kalıcı olması, dersin daha eğlenceli ve daha anlaşılır olması, sınavlarda daha başarılı olmaya katkı sağlaması, öğrendiklerinin kalıcı olması, derse aktif katılımı artırması şeklinde ifade edilebilir.

Gazete tasarım etkinliği sayesinde derse anlatılan konuların daha anlaşılır olması ve kalıcı olması doğrudan etki olarak değerlendirilirken, etkinlik sayesinde öğrencilerin derse karşı olan motivasyonlarının artırılması ve dersin ilgi çekici olması dolaylı etki olarak değerlendirilmiştir. “Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarım etkinliklerinin başarınızı etkilediğini düşünüyor musunuz? Neden?” şeklindeki soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, öğrencilerin gazete tasarım etkinliğinin akademik başarılarına etki etme durumuna ilişkin “dolaylı etki” teması altında yer alan yanıtları şu şekilde örneklendirilmiştir:

“Başarımızı etkilediğini düşünüyorum. Çünkü hem öğrenci daha çok ders çalışmak isteyecek ve daha çok sevecek o dersi. Şahsen ben daha çok sevdim.” (Ö.3)

“Başarımı etkilediğini düşünüyorum çünkü okuması çok zevkli ve çok güzel. İnsanın gazete okuma isteği geliyor. Hem eğleniyoruz hem de konularımızı öğrenmiş oluyoruz.” (Ö.11)

“Her zaman gazete okuma isteği geliyor ve kendi gazetemi okuyarak hem mutlu oluyorum hem de bir şeyler öğreniyorum.” (Ö.35)

“Başarımı etkilediğini düşünüyorum. Çünkü severek eğlenerek gazete okudum. Dersi daha fazla sevmemi sağladı bu da başarımı artırdı.” (Ö.36)

“Başarımı etkilediğini düşünüyorum. Hem eğlenip hem ders çalışmış olmak hoşuma gitti. Çok resimli ve ilginç eğlenceli yazıları ile konuları okumak daha güzel oldu.” (Ö.14)

“Evet. Çünkü sıkılmadan okuyorum ve eğlenceli geliyor. Konuları daha iyi anlamamı sağlıyor.” (Ö.17)

“Başarımı etkilediğini düşünüyorum çünkü eğlenerek öğreniyorum ve sıkılmıyorum. Konuları daha iyi anlıyorum.” (Ö.22)

Öğrencilerin verdiği yanıtlar değerlendirildiğinde öğrencilerin gazete tasarım etkinliklerinin akademik başarılarına etki etme sebebi olarak, dersin sıkıcı geçmemesi ile ilginin artması, derse karşı motivasyonu artırması, resimli ve ilginç içerikleri okumanın daha güzel olması, gazetenin sevilerek ve eğlenerek okunması, gazete okuma isteğinin konuları öğrenmeye etki etmesi şeklinde ifade edilebilir.

“Deney grubu öğrencilerinin “Gazete tasarım etkinliklerinin diğer derslerde de uygulanmasını ister miydin? Neden?” şeklindeki soruya ilişkin görüşleri ve bu görüşlere yönelik istatistiksel veriler Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28.

Deney Grubundaki Öğrencilerin Gazetede Tasarım Etkinliğinin Diğer Derslerde Uygulanması Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Tema / Kod	f	%
Tema 1: Motivasyonel		
nedenler		
Eğlenceli	27	67,50
İlgi çekici	9	22,50
Tema 2: Akademik başarı		
Verimlilik	4	10

Tablo 28 incelendiğinde, deney grubundaki öğrencilerin gazete tasarım etkinliğinin diğer derslerde uygulanmasına ilişkin görüşlerinin 2 tema altında yer aldığı görülmektedir. Bu temalardan motivasyonel nedenle temasında eğlenceli ile ilgi çekici kategorileri yer almaktadır. Akademik başarı temasında verimlilik kategorisi yer almaktadır.

Deney grubundaki öğrenciler gazete tasarım etkinliğinin derse karşı olan motivasyonlarını artırmaları ve ilgi çekici olması nedeniyle bu etkinliğin diğer derslerde de olmasını istemektedir. “Gazete tasarım etkinliklerinin diğer derslerde de uygulanmasını ister miydin? Neden?” şeklindeki soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, öğrencilerin gazete tasarım etkinliğinin diğer derslerde de uygulanmasına ilişkin “Motivasyonel Nedenler” teması altında yer alan yanıtları şu şekilde örneklendirilmiştir:

“Evet isterdim. Çünkü derslerin daha eğlenceli geçeceğini düşünüyorum. Konuların daha iyi öğrenileceğini düşünüyorum. Sevmediğim derslerin daha ilgi çekici olabileceğini düşünüyorum.” (Ö.4)

“Evet çok eğlenceli ve çok güzel bir etkinlik olduğu için her derste olmasını isterdim.” (Ö.14)

“Evet diğer derslerde de olması güzel olur. Onların da eğlenceli geçeceğini düşünüyorum.” (Ö28)

“Evet isterim. Bence diğer derslerde de güzel gazeteler çıkarılabilir. Hem eğlenceli olur hem de dersi daha iyi anlamamızı sağlayabilir.” (Ö33)

Öğrencilerin verdiği yanıtlar değerlendirildiğinde öğrencilerin gazete tasarım etkinliklerinin diğer derslerde de uygulanmasını isteme nedenleri olarak, gazete tasarım etkinliği yapılmasının dersi daha eğlenceli ve ilgi çekici hale getirebileceğini, dersin daha eğlenceli ve ilgi çekici olması gösterilebilir.

Deney grubundaki öğrencileri bir bölümü gazete tasarım etkinliğinin akademik başarılarını artırdığını ve bu nedenle diğer derslerde de bu etkinliğin uygulanmasının akademik başarılarını artıracaklarını belirtmektedir. “Gazete tasarım etkinliklerinin diğer derslerde de uygulanmasını ister miydin? Neden?” şeklindeki soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, öğrencilerin gazete tasarım etkinliğinin diğer derslerde de uygulanmasına ilişkin “Akademik Başarı” teması altında yer alan yanıtları şu şekilde örneklendirilmiştir:

“Evet isterim. Çünkü dersler daha eğlenceli hale gelir ve konuları unutmamamızı sağlayabilir.” (Ö.6)

“Evet diğer derslerde de uygulanması güzel olur. Özellikle de zor derslerde daha iyi olabilir. Hem eğlenceli hem faydalı.” (Ö.7)

“Evet diğer derslerde de gazete çıkarılmasını isterim. Bu sayede diğer derslerde de konuları daha iyi anlayabilirim.” (Ö19)

“Diğer derslerde de olmasını isterim. Çünkü eğlenceli ve bilgilendirici bir etkinlik.” (Ö23)

Öğrencilerin verdiği yanıtlara bakıldığında öğrencilerin gazete tasarım etkinliklerinin diğer derslerde de uygulanmasını isteme nedenleri olarak, gazete tasarım etkinliğinin dersleri daha iyi anlamalarını sağlaması, ders konularında öğrenilenlerin

kalıcılığını sağlaması, zor derslerde bu etkinliğin uygulanmasının daha iyi olacağını düşünceleri şeklinde ifade edilebilir.

Deney grubu öğrencilerinin “Gazete tasarım etkinliklerinde başka neler olmasını isterdin? Neden?” şeklindeki soruya ilişkin görüşleri ve bu görüşlere yönelik istatistiksel veriler Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29.

Deney Grubundaki Öğrencilerin Gazete Tasarım Etkinliklerinde Olmasını İstedikleri Özelliklere İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Tema / Kod	f	%
Tema 1: Bölümler ve konular		
Eğlence / etkinlik bölümü	18	40,91
Görsel içeriği	9	20,45
Spor bölümü	6	13,64
Güncel konular	5	11,36
Hikâye içeriği	3	6,82
Tema 2: Kapsam		
Sıklık	3	6,82

Tablo 29 incelendiğinde, deney grubundaki öğrencilerin gazete tasarım etkinliklerinde olmasını istedikleri özelliklere ilişkin görüşlerinin 2 tema altında yer aldığı görülmektedir. Bu temalardan bölümler ve konular temasında eğlence / etkinlik bölümü, görsel içeriği, spor bölümü, güncel konular, hikâye içeriği kategorileri yer almaktadır. Kapsam temasında sıklık kategorisi yer almaktadır.

Deney grubundaki öğrenciler yapılan gazete tasarım etkinliğinde farklı bölümlerini sevdiğini belirtmektedir. Öğrencilerin etkinlik kapsamında olmasını istedikleri özellikler genel olarak sevdiği bölümlerin etkinlik içerisinde var olması veya bu bölümlerin miktarının artırılmasıdır. “Gazete tasarım etkinliklerinde başka neler olmasını isterdin? Neden?” şeklindeki soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, öğrencilerin gazete tasarım etkinliklerinde olmasını istedikleri özelliklere ilişkin “Bölümler ve Konular” teması altında yer alan yanıtları şu şekilde örneklendirilmiştir:

“Esprili yazıların daha fazla olmasını isterdim. Çünkü çok hoşuma gitti. Eğlenceli geliyor.” (Ö.3)

“Oyun ve müzik bölümlerinin de olmasını isterim. Daha fazla ve daha farklı bulmaca bölümlerinin olmasını isterim.” (Ö.11)

“Daha çok büyük yazılı haberlerin olmasını isterdim. Eğlence bölümünün daha fazla olmasını isterdim. Bol bulmaca ve bilmece etkinliklerinin olmasını isterdim.” (Ö.15)

“Daha fazla karikatür ve bulmaca gibi etkinliklerinin olmasını isterim.” (Ö.24)

“Daha fazla görsel ve daha fazla eğlence bölümü olabilir.” (Ö.6)

“Daha çok resim ve daha çok bulmaca eğlence bölümünün olmasını isterdim.” (Ö.18)

“Kendimize ait daha fazla yazı yer alabilir. Ayrıca resimler daha büyük ve daha net olabilir.” (Ö.32)

“Daha fazla spor bölümü olmasını isterdim. Çünkü çok ilginç ve çok eğlenceli oluyor.” (Ö.1)

“Spor sayfasının daha fazla olmasını isterdim.” (Ö.6)

“Daha çok spor ve eğlence bölümü olmasını isterdim.” (Ö.22)

“Daha fazla fotoğraf daha fazla güncel konular olmasını isterdim.” (Ö.21)

“Güncel konuların da olmasını isterim. Ayrıca daha fazla bulmaca olabilir.” (Ö.26)

“Öğrenciler kendi hikâyelerini yazıp gazete yayınlatabilir.” (Ö.8)

“Ders dışında da hikâye ve yazı ekleyebiliriz.” (Ö.25)

Öğrencilerin verdiği yanıtlara bakıldığında öğrencilerin gazete tasarımlarında olmasını istedikleri özellikler olarak, eğlenceye ilişkin bölüm içeriğinin daha fazla olmasını, gazete güncel konuların yer almasını, spor ile ilgili daha fazla bölümün olmasını ve görsel içeriklerin daha fazla olmasını istedikleri söylenebilir.

Deney grubundaki öğrencilerin bir bölümünün gazete tasarım etkinliğinde olmasını istedikleri özellikler etkinliğin kapsamıyla ilgilidir. “Gazete tasarım etkinliklerinde başka neler olmasını isterdin? Neden?” şeklindeki soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, öğrencilerin gazete tasarım etkinliklerinde olmasını istedikleri özelliklere ilişkin “Kapsam” teması altında yer alan yanıtları şu şekilde örneklendirilmiştir:

“Daha sık aralıklarla ve birçok konuda gazeteler tasarlayıp çıkarabiliriz.” (Ö.2)

“Bunun gibi daha farklı etkinlikler olmasını isterdim. Çünkü çok seviyorum. Bunun gibi daha fazla etkinlikler yapıp daha fazla gazete çıkarabiliriz.” (Ö.14)

Öğrencilerin verdiği yanıtlar değerlendirildiğinde öğrencilerin gazete tasarımlarında etkinliğin daha fazla yapılmasını istedikleri, etkinlik sıklığının ve konu kapsamının artırılmasını istedikleri görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu tez çalışması ortaokul 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait ders kazanımlarının “gazete tasarım etkinlikleriyle yapılan öğretim uygulamalarının öğrenme süreçlerine, akademik başarıya, bilginin kalıcılığına, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinlikleri ile ilgili elde edilen bulgular doğrultusunda yeni öneriler sunulmuştur.

Deney ve kontrol grubu üzerinden yürütülen çalışmada, öncelikle ön test uygulanmış ve deney ve kontrol grupları birbirine yakın seviyede oluşturulmuştur. Kontrol grubuna araştırmacı tarafından mevcut öğrenim programı uygulanmış, deney grubuna ise “*gazete tasarım etkinlikleriyle*” düzenlenmiş bir program yine araştırmacı tarafından bizzat uygulanmıştır. Deney grubunda “*gazete tasarım etkinlikleri*” kapsamında öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenmelerinin sağlanması için öğrencilere gazeteci, araştırmacı kimliği verilmiştir. Daha sonra “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait ders kazanımlar incelenmiş ve bu kazanımlara dair sorular ve bilgi notları çıkarılmıştır. Konu paylaşımı yapılan öğrencilerin öncelikle mevcut gazetelerin tasarım niteliklerini, haberleri, bilgi notlarını nasıl verdiklerini, mevcut gazete bölümlerinin neler olduğunu incelemeleri istenmiştir.

İş bölümü yapılan öğrencilerin belirlenen konuda araştırmalar yapmaları sağlanmış ve araştırma sonucunda elde ettikleri bilgileri daha önce inceledikleri gazeteler şeklinde haber hazırlamaları, gazete bölümü tasarlamaları istenmiştir. Hazırlanan gazete tasarım taslakları öğretmen tarafından toplanılmış ve değerlendirilmeye alınmıştır. Toplanan gazete haber ve bölüm taslakları öğretmen tarafından dijital ortama aktarılıp nihai olarak web 2 araçları kullanılarak gazete tasarımı gerçekleştirilmiştir. Dijital ortamda hazırlanan gazete tasarımlarının basımı yapılarak kâğıt üzerine aktarılıp öğrencilere dağıtılmıştır.

Çıkarılan gazeteler sınıf içi öğrenim uygulamalarında kullanılmakla beraber sınıf dışında, ev ortamında, mekândan bağımsız olarak herhangi bir ortamda ders materyali

olarak işlev görmektedir. Gazete tasarım etkinliklerinin üçüncü aşamasında, hazırlanan gazetelerin sınıf ortamında sunumuna geçilmiş ve bu aşamada da öğrencilerden haber sunucusu kimliği ile haber sunmaları istenmiştir. Etkinliğin bu aşamasında sınıf içinde haber stüdyosu oluşturulmuş ve öğrencilere sunacakları haber başlıkları veya gazete bölüm ve ekleri dağıtılmıştır. Daha sonra öğrenciler dağıtılan haber ve bölümleri, içeriğin niteliğine göre TV haber programı formatında sunmuşlardır.

Çalışma, “Kültür ve Miras” öğrenme alanı ile sınırlandırılmış olup araştırmada verileri toplama sürecinde akademik başarıyı ölçen Şahin (2021) tarafından geliştirilen “Başarı Testi” ve çalışma grubunda bulunan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yilişkin tutumlarını ölçmek için Demir ve Akengin (2010) tarafından geliştirilmiş olan “Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Uygulanan başarı testi, ünite kazanımlarını karşılayacak biçimde hazırlanıp geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır. Ayrıca “gazete tasarım etkinliklerine” yönelik öğrenci görüşlerini almak için araştırmacı tarafından hazırlanan “Standartlaştırılmış Açık Uçlu Görüşme Formu” hazırlanmış ve öğrencilerin “gazete tasarım etkinliklerine” yönelik görüşleri alınıp değerlendirilmiştir. Buradaki amaç bireyin iç dünyasına girmek ve onun bakış açısını anlamaktır (Patton, 1990). Araştırma sonunda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Deney grubu ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin ön test, son test ve kalıcılık testi puanları incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin ön test puanlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Yapılan son test ve kalıcılık testinde ise deney grubunun puan ortalamasının kontrol grubunun puan ortalamasından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum deney grubunda yer alan öğrencilerinin, kontrol grubunda yer alan öğrencilerinden daha yüksek seviyede kazanımlara ulaştığının göstergesidir. Ayrıca son testte ve kalıcılık testinde deney grubunun, kontrol grubundan daha yüksek puan alması, deney grubunda uygulanmış olan gazete tasarım etkinlikleriyle destekli yürütülen öğretim-öğrenim uygulamalarının bilgilerin zihinde yapılandırılması ve öğrenilenlerin tekrar hatırlanmasını kolaylaştırdığı şeklinde açıklanabilir.

2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulanan Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeğinin ön uygulaması sonucunda deney grubu ve kontrol grubu arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Daha sonra yapılan Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeğinin son uygulamasında deney grubu öğrencilerinin tutum puanlarının, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarından anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür.

Yapılan uygulamada deney grubunun son tutum puanlarının, kontrol grubunun son tutum puanlarından daha yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Bu durum gazete tasarım etkinlikleriyle yapılan öğretim-öğrenim uygulamalarının öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğinin göstergesidir.

3. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin demografik özelliklerine ilişkin, cinsiyet, anne-baba eğitim durumları, aile gelir durumu değişkenlerine göre benzerlik gösterdiği ve aralarında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi puanlarının kontrol grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ifade edilebilir.

4. Gazete tasarım etkinlikleri ile yapılan eğitim-öğretim faaliyetleri sonucunda, hem gazete tasarım sürecinde hem de tasarlanan gazetelerin sınıf içi uygulamalarda ve sınıf dışında bir eğitim materyali olarak kullanımında öğrencilerin aktif olarak yer aldığı gözlemlenmiştir.

5. Gazete tasarım etkinlikleri ne dayalı olarak Sosyal Bilgiler dersi işlenmesiyle ilgili olarak hazırlanan standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu uygulama sonuçlarından öğrencilerin tamamının daha önce Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinlikleriyle karşılaşmadıkları, gazete tasarım etkinliklerinin öğrencilerde olumlu duygular oluşturduğu, gazete tasarım etkinliklerinin öğrenci başarılarını olumlu anlamda etkilediği, gazete tasarım etkinliklerinin artırılacağı, diğer derslerde de gazete tasarım etkinliklerinin uygulanabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bununla birlikte standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formundan elde edilen sonuçlar ile akademik başarıyı ölçen yapı bilgisi başarı testi ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği uygulama sonuçlarının tutarlılık göstermesi yapılan araştırma sonuçlarını daha da güvenilir kıldığı söylenebilir.

Sonuç olarak, gazete tasarım etkinlikleriyle yapılan Sosyal Bilgiler dersi öğretiminin yapı bilgisi başarısını, öğrenilenlerin kalıcılığını anlamlı bir şekilde olumlu etkilediği, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına olumlu yönde katkı sunduğu ve öğrencilerin büyük çoğunluğunun gazete tasarım etkinlikleriyle öğretim yapılması hakkında olumlu görüş geliştirdikleri görülmüştür.

5.2. Tartışma

Bilindiği üzere ilkokul ve ortaokul düzeyindeki öğrenciler öğrenme ortamlarında somut yaşantılara çok daha fazla ihtiyaç duyarlar. Bundan dolayı özellikle yeni bir konunun veya yeni bir kavramın öğrenilmesi söz konusu olduğunda öğrencilere gerçek yaşamla bağlantı kurabilecekleri somut yaşantılar edinmelerine yardımcı olabilecek öğretim materyalleri tasarlanması gerekmektedir. Sosyal Bilgiler dersi, çoğunlukla toplumsal konularla birlikte soyut ve yabancı kökenli kelimeler içermesinden dolayı öğrencilerin bu derste öğrenme ve anlama konusunda zorluk çektikleri görülmektedir (Çümen, 2021). Bu da Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin gerçek yaşamla bağlantı kurabilecekleri somut yaşantılar edinmelerini sağlayacak farklı materyallerin kullanımını zorunlu kılmaktadır. Sosyal Bilgiler öğretiminde birçok öğretim yöntemi kullanılmakla beraber, özellikle öğrencinin analiz edebilmesine, sosyalleşmesine, araştırma ve inceleme yapabilmesine imkân tanıyan yöntemlerin tercih edilmesi gerekmektedir. Bu noktada özellikle öğrenilenlerin kalıcılığını ve etkililiğini sağlamak için öğrencilerin tüm duyu organlarına hitap edecek çoklu eğitim ortamlarının oluşturulması önemlidir (Egüz, 2017). Bu bağlamda kullanılacak materyallerden biri de günlük hayatta önemli bir yere sahip olan gazetelerdir. Araştırmada ortaokul 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Kültür ve Miras” öğrenme alanına yönelik gazete tasarımı etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına ve Sosyal Bilgiler dersine karşı olan tutumlarına olan etkilerini tespit edilmiştir.

Yapılandırmacı eğitim yaklaşımı açısından düşünüldüğünde öğrenmede temel olan öğrencinin aktif olmasıdır. Yapılandırmacı kuram, bilgiyi yapılandırmayı amaçlayan bir öğrenme kuramıdır. Bu kuramda bilginin yapılandırılmasından kastedilen, öğrenilen bilgiler arasında ilişkiler kurmak ve elde edilen her yeni bilgiyi önceki bilgilerle bütünleştirip zihinsel süreçlerden geçirip yeniden yapılandırmaktır (Yılmaz, 2009). Etkin bir öğrenme, öğrencinin öğrenmeyi öğrenmesine bağlıdır. Öğrenmeyi öğrenme süreci, öğrencinin öğrenme sürecini kendisinin kontrol etmesine ve sorumlu olmasına bağlıdır. Bu şekilde öğrenci, neyi, nasıl, nerede ne neden öğrendiğini bilip değerlendirebilmektedir (Koçoğlu, 2012).

Yapılandırmacı eğitim yaklaşımının temsilcilerinden biri olan Piaget'e göre öğrenme öğrencinin çevresiyle kurduğu etkileşim sonucunda gerçekleşir. Öğrenme sürecinde öğrenci bilgiyi pasif biçimde zihnine yerleştirmez. Aksine, bilgiyi aktif olarak üretir. Öğrenci, bilgiyi araştırma, sorgulama, sorun çözme gibi yöntemlerle elde

eder ve kendi ön bilgileriyle bütünleştirerek zihnine yerleştirir. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı açısından değerlendirildiğinde, araştırmacının yapmış olduğu uygulamalar sonucunda, gazete tasarım etkinlikleriyle yapılan eğitim uygulamalarının öğrencileri aktif kılp, onları düşünmeye ve sorgulamaya yönlendirdiği için öğrenim-öğretim sürecinde alternatif bir yöntem olarak kullanılabilceği ortaya konulmuştur. Gazete tasarım etkinlikleriyle yapılan eğitim uygulamalarında öğrencinin tasarım sürecinde aktif bir şekilde rol aldığı, gazeteleri hangi amaçla tasarlayıp kullanacağını bilmesi öğrenme sürecinde öğrencinin etkinliğini temele alan yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının amaçladığı öğrenci profiliyle örtüşmektedir.

Araştırmada ortaokul 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde “Kültür ve Miras” öğrenme alanının gazete tasarım etkinlikleriyle yapılan öğretim uygulamaları ile mevcut programa göre yapılan öğretim uygulamaları arasında öğrenci başarısı arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacı ile araştırmacı tarafından deney ve kontrol grupları dikkate alınarak bir takım deneysel işlemler yapılmıştır. Çalışmada, ön test ve son test uygulamaları yapılarak gazete tasarım destekli öğretim uygulamalarının yapıldığı deney grubu öğrencileri ile mevcut programın uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin başarı düzeyleri ile ilgili verilere ulaşılmıştır.

Çalışmada, deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön testte iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı, son testte ise deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Uygulama öncesi yapılan ön testte gruplar arasında anlamlı bir farkın olmaması, çalışma gruplarının başarı düzeyleri anlamında homojen yapıda olduklarını göstermektedir. Uygulama sonunda yapılan son testte ise deney grubu lehinde anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Son testte çalışma grupları arasında oluşan başarı farkı gazete tasarım etkinlikleriyle yapılan öğretim uygulamalarının etkisini ortaya çıkarmaktadır. Araştırmanın Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanılarak yapılan öğretim, gazete kullanılmadan yapılan öğretime göre akademik başarıyı artırmasında daha etkili olduğunu ortaya koyan bulgusu Hicks’in (2001), Munck’un (2006) ve Ol (2019) ortaya koyduğu araştırma bulgularıyla uyushmaktadır.

Araştırma deney ve kontrol grubunun Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılmasında, uygulama öncesi yapılan ön test verilerine bakıldığında deney ve kontrol grubu öğrencileri arasında anlamlı bir farkın olmadığı, ancak yapılan son test verileri incelendiğinde deney grubunun lehine anlamlı bir farkın ortaya çıktığı görülmektedir. Elde edilen bu verilere bakıldığında Sosyal Bilgiler dersinde gazete

tasarım etkinlikleriyle yapılan öğretim faaliyetlerinin öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik ilgi ve tutum düzeylerini olumlu anlamda etkilediğini göstermektedir. Araştırmanın Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanılarak yapılan öğretim, gazete kullanılmadan yapılan öğretime göre Sosyal Bilgiler dersine yönelik olumlu tutum oluşturmada daha etkili olduğunu ortaya koyan bulgusu Dewell'in (1980), Lentnek'in (1997) ve Yahşi'nin (2011) ortaya koyduğu araştırma bulgularıyla uyusmaktadır.

Araştırmanın Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinliklerinin kullanımı ile ilgili olarak hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu ile deney grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinliklerinin uygulanmasına yönelik görüşleri alınmıştır. Bu sorulara öğrencilerin verdiği cevaplar deney grubu öğrencilerinin son test başarı puanlarının neden yüksek olduğunun cevabı niteliğindedir. Görüşme formundan elde edilen cevapların oluşturduğu temalardan hareketle öğretim sürecinde birden fazla duyuya hitap edecek materyallerin kullanımının öğrencilerin hem akademik başarılarını hem de derse karşı ilgi ve tutumlarını olumlu anlamda etkilediğini göstermektedir. Araştırmanın yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen, birden fazla duyuya hitap edecek materyallerin kullanımının öğrencilerin hem akademik başarılarını, hem de derse karşı ilgi ve tutumlarını olumlu anlamda etkilediği bulgusu Arın (2006), Ünlüer (2017) ve Topcubaşı'nın (2020) koyduğu araştırma bulgularıyla uyusmaktadır.

Araştırmada deney gurubu öğrencilerine uygulanan ön test, son test, kalıcılık testi, tutum ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler ile kontrol grubu öğrencilerine uygulanan ön test, son test, kalıcılık testi ve tutum ölçeğinden elde edilen verilerin birbirini destekler nitelikte olması, ulaşılan sonuçların gruplar bazında tutarlılık göstermesi araştırma sonuçlarını daha güvenilir yapmaktadır. Araştırma elde edilen bütün bulgulardan hareketle Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinlikleriyle yapılan öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığı ve öğrencilere Sosyal Bilgiler dersine yönelik olumlu tutumlar kazandırdığı söylenebilir.

5.3. Öneriler

Bu araştırma sonucunda elde edinilen tecrübeler ışığında okuyuculara aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- Ortaokul Sosyal Bilgiler ders programında gazete tasarım etkinliklerine yer verilerek bu durumun ders kitaplarına da yansıtılması yararlı olabilir.
- Ortaokul Sosyal Bilgiler dersinin “Kültür ve Miras” öğrenme alanının kazanımlarının öğrenilmesinde akademik başarıyı, bilginin kalıcılığını ve öğrencilerin derse karşı tutumunu olumlu yönde etkileyen “gazete tasarım etkinlikleri” ortaokul 5. 6. 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinin diğer konu ve kazanımları için de geliştirilebilir.
- Sosyal Bilgiler dersine yönelik bütün becerilerin kazandırılması aşamasında “gazete tasarım etkinliklerine” yer verilmelidir. Çünkü “gazete tasarım etkinlikleri” kazandırılması ve anlaşılması zor olan becerilerin öğrencilere aktarılmasında eğlendirici ve öğretici yönü ile olumlu yönde bir etki yapabilir.
- Sosyal Bilgiler dersine yönelik etkinlikler, gazete tasarım etkinlikleri gibi hem araştırmaya sevk eden hem merak duygusu uyandıran, hem mizah hem de düşünce boyutu olan materyallerle desteklenmelidir. Bunun sonucunda daha fazla duyunun eğitim, öğretim ortamında aktif olarak kullanılması ile kazanımların gerçekleşmesi sağlanmış olur.
- Derse giren öğretmenlerin öğrenim-öğretim sürecinde klasik yöntemlerden farklı olarak öğrencileri daha aktif hale getirebilecek yapılandırmacı anlayışa uygun olan gazete tasarım etkinlikleri yapılmalıdır.
- Sosyal Bilgiler dersinde içeriğinde yer alan soyut ve anlaşılması zor konu ve kavramların öğretilmesinde konunun veya kavramın somut ve daha net bir şekilde anlaşılmasını sağlamak için gazete tasarım etkinliklerinden yararlanılabilir.
- Gazete tasarımları hem eğlendirici hem de öğretici şekilde tasarlanabildiği için, bu özelliğinden faydalanılarak öğrencilerin dikkatinin dağılmasını engelleyen ve derse karşı olumlu tutum ve bakış açısı geliştirmesini sağlayan gazete tasarım etkinliklerine yer verilmelidir.
- Eğitim, öğretim sürecinde tasarlanıp öğrenciye sunulacak gazete tasarımları “öğrenciye görelilik” ilkesine göre kullanılmalıdır. Aksi halde bu ilkeyi

dikkate almadan hazırlanacak gazete tasarımları ve etkinlikleri öğrenciler için hiçbir anlam taşımayabilir.

- Ders sırasında kullanılan gazete tasarımları bazı öğrencilerin derse karşı ilgisini ve dikkatini dağıtabilir. Böyle bir durumun oluşmaması için hazırlanacak gazete tasarımlarının konuyla ilgili görsel zenginlikle birlikte öğrencileri eğlendirebilecek konuyla ilgili ifadeler ve yazılara yer verilmelidir.
- Gazete tasarımı öğrenci ile birlikte hazırlanabileceği gibi ders öğretmeni tarafından önceden de hazırlanabilir. Öğretmen rehberliğinde öğrencilerin sürece dâhil edilip gazete tasarımının birlikte hazırlanması daha etkili olacaktır.

KAYNAKÇA

- Açıklan, M. (2010). Sosyal bilgiler eğitiminde yeni yaklaşımlar: Çok kültürlü ve küresel eğitim. *İlköğretim Online*, 9(3), 1226-1237.
- Akbaba, B. (2005). Tarih öğretiminde fotoğraf kullanımı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 185-197. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefad/issue/59536/856346Clever, 1999>.
- Akengin, H., ve İbrahimoglu, Z. (2010). Sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarısına ve derse ilişkin görüşlerine etkisi. *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 1-19.
- Akkoyunlu, B., ve Yılmaz, M. (2005). Türetimci çoklu ortam öğrenme kuramı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 9-18.
- Altınışik, S., ve Orhan, F. (2002). Sosyal bilgiler dersinde çoklu ortamın öğrencilerin akademik başarıları ve derse karşı tutumları üzerindeki etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7815/102623>
- Altuntaş, B. (2023). *Sosyal bilgiler dersinde medya okuryazarlığı aracılığı ile yurttaş gazeteciliği uygulamaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arın, D. (2006). *Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Arslan, M. (2007). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aydın, M. Z. (2001). Aktif öğretim yöntemlerinden buldurma (Sokrates) yöntemi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5(1), 55-80.
- Bal, H. (2019). *Öğretmenlerin eğitimde yeni teknolojileri ve web 2.0 araçlarını kullanımlarının değerlendirilmesi*. Ankara: MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü.

- Bass, R. (2003). *Engines of inquiry: Teaching, technology, and learner-centered approaches to culture and history*. <https://blogs.baruch.cuny.edu/ctl/files/2013/09/Engines.pdf>
- Başbay, M. (2019). Proje tabanlı öğrenme., Ö. Demirel (Ed.). *Eğitimde yeni yönelimler* (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi, (ss. 67-80).
- Başol, G. (2016). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Berryman, C. (1971). *Newspaper in the elementary school: a research report to anpa foundation*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED058138.pdf>
- Blumenfeld, P., Soloway, E., & Marx, R. A. (1991). Motivating project based learning: Sustaining the doing supporting the learner. *Educational Psychologist*, 26(3-4), 369-398.
- Burns, W. S. (1999). *The newspaper in education program: an examination of curriculum, purposes and goals*. Columbia University Teachers College.
- Büyükbaykal, C. I. (2014). *Küreselleşme ve küresel çağda medya*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Büyükbaykal, M., ve Aydemir, C. (2011). Küreselleşmenin tarihsel gelişimi. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 14-36.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Deneyisel desenler: Ön test-son test kontrol grubu desen ve veri analizi* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara, Pegem Akademi.
- Brezinka, W. (1981). *Grundbegriffe der erziehungswissenschaft*. Basel: Ernst Reinhardt Verlag.
- Can, Ş. (2005). Öğretme-öğrenmede ipuçları ve pekiştireçlerin rolü. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(14), 97-109.

- Candemir T. (2011). *Gazete sayfa tasarımı, sayfa düzeni, mizanpaj ve gazete sayfa tasarımı sayfa düzeni mizanpaj ve Antalya yerel gazete ana sayfa çözümlenmeleri*. Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Antalya İl Müdürlüğü ile Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Yerel Medya Eğitim Semineri, Antalya.
- Cihaner, C. (2007). *Eleştirel düşünme kazandırma yönüyle Bilgin Adalı' nın çocuk kitapları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Collingwood, R. G. (1990). *Tarih tasarımı*. İstanbul: Ara Yayıncılık.
- Craver, K. (1994). *School library media centers in the 21st century: Changes and challenges (libraries unlimited professional guides in school librarianship)*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Craver, K. (1999). *Using internet primary sources to teach critical thinking skills in history*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Creswell, W. J. (2002). *Research design: Qualitative and quantitative and mixed methods approaches*. London: Sage Publications.
- Çakır, H. (2012), *Gazeteciliğe giriş*. İstanbul: Tablet Yayınları.
- Çakmak, Z., Akgün, İ. H., ve Salur, M. (2021). Sosyal bilgiler eğitiminde proje tabanlı öğretim ile ilgili çalışmaların analizi: Bir meta-sentez çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 10(3), 1224-1245.
- Çalışkan, N., ve Karadağ, E. (2009). *Temel kavramlar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çar. A. (2018). *Sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan gazete ve internet haberlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aksaray.
- Çümen, D., ve Demirkaya, H. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kavram yanılgılarını belirlemeye ve gidermeye ilişkin görüşleri. *International Journal of Social Science Research*, 10(1), 66-81.
- Davey, L. (1991). The application of case study evaluations. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 2(9). <http://pareonline.net/getvn.asp?v=2&n=9>

- Demirci, F. (2007). İki siyasal eğitim modeli: Sokrates ve Platon'un eğitim ve insan anlayışları (Sokratik ve Platonik eğitim). 38. *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi* (10-15 Eylül 2007 Ankara), 105-127.
- Demirel, Ö. Başbay, A., Uyangör, N., ve Bıyıklı, C. (2001). Proje tabanlı öğrenme modelinin öğrenme sürecine ve öğrenci tutumlarına etkisi. *X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi* (7-8 Haziran 2001 Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bolu), 87-93.
- Dewell, B. M. (1980). *A test of an affective model of reading: The study of the use of newspaper in education*. Tulsa: The University of Tulsa.
- DeRoche, E., Sullivan, B., & Garrett, D. (1999). *Character matters using newspaper to teach character*. U.A: Dr.Betty Sullivan & Associate.
- Deschênes, A. J., Bilodeau, H., Bourdages, L., Dionne, M., Gagné, P., Lebel, C., & Rada- Donath, A. (1996). Constructivisme et formation à distance. *Distances*, 1(1), 9-25.
- Deveci, H. (2005). Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımı. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 4(3), 159-166.
- Doğan, Y. (2006). Yapısalcı öğrenme modeli ile tarihsel birincil kaynakların ilişkisi ve bu ilişkinin ilköğretim 4-5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında kullanım düzeyi. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildiri Kitabı II*. Ankara: Kök Yayınları.
- Doğu, Y. (2010). *İlköğretim altıncı sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerin uygulanabilirliğinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi: Aksaray örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dönmez, A. (2021). *Fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adıyaman.
- Egüz, Ş. (2017). *Sosyal bilgiler dersindeki küresel eğitimle ilgili kazanımların iletişim teknolojileri kullanılarak öğretimi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Egüz, Ş. (2021). *Activity planning in social studies and fake news activity examples*. International Conference on Science and Education.
- Erdem, M., ve Akkoyunlu, B. (2002). İlköğretim sosyal bilgiler dersi kapsamında beşinci sınıf öğrencileriyle yürütülen ekiple proje tabanlı öğrenme üzerine bir çalışma. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 96-100.
- Erden, M. (2000). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Ersoy, M., ve Çoklar, A. (2013). Teknopedagojik eğitimde değerlendirme. I. Kabakçı Yurdakul (Ed.). *Teknopedagojik Eğitime Dayalı Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Anı Yayıncılık, ss. 241-263.
- Ertürk, S. (2016). Eğitimde program geliştirme. Ankara: Edge Akademi Yayıncılık.
- Eşkinat, R. (1998). *Küreselleşme ve Türkiye ekonomisine etkisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Faizi, R., Chiheb, R., & El Afia, A. (2015). Students' perceptions towards using web 2.0 technologies in education. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 10(6) 32-36.
- Fines, J. (1996). Evidence the basis of the disciplin? H. Bourdillon (Ed.). *Teaching History*. London: Routledge, pp. 122-125.
- Fıncı Orman, T. (2015). *Küreselleşme ve eğitimde yeni değerler*. Ankara: Gece Kitaplığı Yayıncılık.
- Fidan, N, 1985, *Okullarda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Fidan, N. (1996). Okulda öğrenme ve öğretme. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Filiz, O. (2018). Eğitimde web 2.0 araçları. A. A. Kurt (Ed.). *Öğretim Teknolojilerinin Temelleri*. Ankara: Nobel Akademi, ss.115-147.
- Friedell, E. (2004). *Antik Yunan'ın kültür tarihi*. Ankara: Dost Yayınları.
- Giddens, A. (1990). *The consequences of modernity*. Cambridge: Polity Press.
- Güneş, F. (2017a). Alıştırmalardan etkinliklere: Eğitimdeki gelişmeler. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 103-120.
- Güneş, F.(2017b). Türkçe öğretiminde etkinlik yaklaşımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, Journal Of Mother Tongue Education ADED-JOMTE*, 5(1), 48-64

- Hanaylı, G., Öztürk, A. A., Baysan, S., ve Akar Vural, R. (2020). Sosyal bilgilerin doğası, anlamı ve nasıl öğretildiği üzerine bir durum çalışması: Öğretmen görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 210-238.
- Hicks, A. J. (2001). *Teaching about newspapers*. Unpublished PhD. Thesis, University of Southampton, London.
- Hicks, D. (2003). Thirty years of global education: A reminder of key principles and precedents. *Educational Review*, 55(3), 265-275.
- Horoks, J., & Robert, A. (2007). Tasks designed to highlight task-activity relationships. *Journal Math Teacher Education*, 10, 279-287.
- Horzum, M. B. (2010). Öğretmenlerin web 2.0 araçlarından haberdarlığı, kullanım sıklıkları ve amaçlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 604-634.
- Husbands, C. (2000) *What is history teaching?: Language, ideas and meaning in learning about the past*. Philadelphia: Open University Press.
- İnan, S. (2014). Sosyal bilgiler eğitimi: Nedir, ne zaman ve neden? S. İnan (Ed.). *Sosyal Bilgiler Eğitime Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık, ss. 1-21.
- İnuğur, N. (1993). *Basın ve yayın tarihi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Kabapınar, Y. (2014). *Kuramdan uygulamaya sosyal bilgiler öğretimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kahn, M. (2008). Multicultural education in the United States: Reflection. *Intercultural Education*, 19(6), 527-536.
- Kan, Ç. (2006). Etkili sosyal bilgiler öğretimi arayışı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 537-544.
- Kaptan, F., ve Korkmaz, H. (1997). *İlköğretimde etkili öğretme ve öğrenme el kitabı: İlköğretimde fen bilgisi öğretimi*. Ankara: YÖK Öğretmen Eğitimi Dizisi.
- Karadağ, E. (2005). *Eğitim yönetimi ve öğretim yöntemleri ilişkisi kapsamında drama yönteminin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Karakaş, E. (2015). *Onur, Geleneksel Gazetecilikten Dijital Gazeteciliğe Dönüşüm: Radikal Gazetesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Katz, L.G. (1994). *The project approach*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED368509.pdf>
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kaymakçı, S. (2008). Yeni sosyal bilgiler programının ve ders kitaplarının bilim ve teknolojiye yaklaşımı. B. Ata (Ed.). *Bilim Teknoloji ve Sosyal Değişme*. Ankara: Pegem Akademi, ss. 32-49.
- Kazan, H., ve Yükselen, A. (2021). *Gazetelerin birinci sayfalarının tasarım ilkeleri bağlamında incelenmesi*. *Anasay*, 5(17), 197-223.
- Keleş, H., Ata, B., ve Köksal, İ. (2006). Tarihî dokümanla tarih öğretiminin lise öğrencilerinin başarısına etkisi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 99-112.
- Kıranatlıoğlu, M. (2019). Eğitim öğretim kavramları. *Atlas Journal*, 5(22), 765-769.
- Kırımlı, H., ve Demirezen, S. (2022). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin web 2.0 teknolojilerine yönelik görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6), 527-558.
- Kısakürek, M. A., ve Paykoç, F. (1988). Eğitim araçları. B. Özer, (Ed.). *Fen Bilgisi Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, ss. 61-70.
- Kirkwood, T. F. (2001). Our global age requires global education: Clarifying definitional ambiguities. *Social Studies*, 92(1), 10-15.
- Knight, J. (2015). *Updating the definition of internationalization*. <http://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ihe/article/viewFile/7391/6588>.
- Koçoğlu, (2012). *6. sınıf sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımının erişişe göre değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Konak, S. (2017). *Günlük gazetelerin sosyal bilgiler öğretim programındaki değerler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Afyon.

- Köksal, H. (2004) *Tarih öğretiminde eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Krajcik, J., & Czerniak, C. M. (2014). *Teaching science in elementary and middle school: A Project-Based Approach*. US: Routledge.
- Kubinova, M., Novotna, J., & Littler, G. H. (1998). Projects and mathematical puzzles - A tool for development of mathematical thinking. *European Research in Mathematics Education*. <https://www.fmd.uni-osnabrueck.de/ebooks/erme/cerme1-proceedings/cerme1-proceedings-1-vol2-v1-0.pdf#page=53>
- Leblanc, R. M. (1980). *Affecting attitudes of seventh grade students toward reading through using newspapers*. US: Houston University.
- Lentnek, R. L. (1997). *Turning the newspaper into a teaching tool: a study of the effects of newspapers incorporated into the curriculum of a fifth-grade class*. Unpublished Master of Arts Thesis. Georgia State University, Georgia.
- Maheshwari, K. (1980). *The impact of two types of reading skills development activities on listening vocabulary and reading comprehension*. Unpublished Master Thesis. University of Houston, Houston.
- MEB. (2013). *Grafik ve fotoğraf, gazete sayfası hazırlama- 1* http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Gazete%20Sayfası%20Hazırlama%20-1.pdf
- MEB. (2008). *İlköğretim 4-8. sınıf öğretim programlarının öğrenme - öğretme süreçlerinde gazete kupürlerinden yararlanma*. Ankara: MEB Publications.
- MEB. (2018). *İlköğretim kurumları fen bilimleri dersi (3-8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB. (2006). *Sosyal bilgiler kitaplarını (4-7. sınıflar) inceleme ve değerlendirme ölçütleri*. <http://ttkb.meb.gov.tr/>
- Merryfield, M. (1995). *Teacher education in global and international education*. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED384601.pdf>

- Merryfield, M. (1997). A framework for teacher education in global perspectives. M. Merryfield, E. Jarchow, & S Pickert (Eds.). *Preparing teachers to teach global perspectives: A handbook for teacher educators*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press, pp.1-24.
- Michael, E. (2006). Genuine relationship with the actual: New perspectives on primary sources, history and the internet in the classroom. *The History Teacher*, 39(3), 78-99.
- Munck, S. (2006). *Using newspapers and news magazines to teach history*. Unpublished Master's of Arts Thesis. Wayne State University, Wayne.
- NAA. (1991-92). *Newspaper asociation of America foundation: Report*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED362425.pdf>
- Neuman, L. W. (2014). *Social research methods: Qualitative and quantitative Approaches*. Essex: Pearson Education Limited.
- Newell, R. J. (2003). *Passion for learning "how project based learning meets the needs of 21. st. century students"*. USA: A Scarecrow Education Book.
- Nichol, J. (1996). *Tarih öğretimi*. İstanbul: Nadir Kitap.
- Ol, C. G. (2019). *Sosyal bilgiler derslerinde gazete haberlerini kullanmak: Bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Olivares, R., & Lisi-Pawlak, C. (1991). *Teaching language minority students throughthe newspaper*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED367172.pdf>
- Özçağlayan, M. (2008). Gazetelerin gelişimi ve gazeteciliğin geleceği (yeni teknolojiler ve medya ekonomisi açısından genel bir değerlendirme). *Marmara İletişim Dergisi*, 13(13) 131-159.
- Özdemir, S. (1998). *Medya emperyalizmi ve küreselleşme*. İstanbul: Timaş Yayınları
- Özmantar, M. F., ve Bingölbali, E. (2009). *Etkinlik tasarımı ve temel tasarım prensipleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C. (2012). Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış. C. Öztürk (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi, ss. 1-31.

- Öztürk, C., ve Deveci, H. (2011). Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programlarının değerlendirilmesi. C. Öztürk (Ed.). *Farklı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programları*. Ankara: Pegem Akademi, ss. 1-41.
- Parker, W. C. (2018). *İlkokul ve ortaokullarda sosyal bilgiler eğitimi*. (F. Zayımoğlu Öztürk ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Parlak H. (2011). *Temel grafik tasarım bilgisi*. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative research and evaluation methods*. CA: Sage Publications.
- Pelvan, A. (2010). *Haber kağıdından internete gazete tasarımı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pike, G. (2000). Global education and national identity: In pursuit of meaning. *Theory Into Practice*, 39(2), 64-73.
- Pollet, D. (2015). *Elève: acteur actif de son apprentissage : Le triple a gagnant ? Analyse*. www.fapeo.be/analyses adresinden erişilmiştir
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş: Nicel ve nitel yaklaşımlar*. (D. Bayrak, H. B. Arslan, Z. Akyüz. Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ramsey, P. G. (2008). History and trends of multicultural education. *NHSA Dialog*, 11(4), 206-214.
- Ross, G. M. (1996). Socrates versus plato: The origins and development of Socratic thinking. *Thinking: The Journal of Philosophy For Children*, 12(4), 2-8.
- Saracaloğlu, A. S., Özyılmaz Akamca, G., & Yeşildere, S. (2006). İlköğretimde proje tabanlı öğrenmenin yeri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(3), 241-260.
- Selanik Ay, T., & Konak, S. (2019). Günlük gazetelerin sosyal bilgiler öğretim programındaki değerler açısından incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(35), 1-21.
- Sevgi. Y. (2016). *Gazete haberlerindeki sosyobilimsel konuların tartışma yöntemiyle tartışılmasının ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme, karar verme ve argümantasyon özelliklerine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Schank, R. C. (1995). *What we learn when we learn by doing. (Technical Report No. 60)*. <https://www.rogerschank.com/What-We-Learn-When-We-Learn-by-Doing>
- Schmidt, K. L., & Fisher, J. C. (1992). Effective development and utilization of self-learning modules. *The Journal of Continuing Education in Nursing, 23*(2), 54-59.
- Scholte, J. A. (2005). *Globalization: A critical introduction*. New York: Palgrave.
- Shaheen, M., Pradhan, S., & Ranajee, R. (2019). *Sampling in qualitative research*. https://www.researchgate.net/publication/345131737_Sampling_in_Qualitative_Research
- Solomon, G. (2003). Project-based learning: A primer. *Technology and Learning-Dayton, 23*(6), 1-3.
- Sönmez, V., ve Alacapınar, F. G. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2005). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözer, E. (1998). *Kuramdan uygulamaya sosyal bilimlerin öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Sözer, E. (1998). Sosyal bilimler kapsamında sosyal bilgilerin yeri ve önemi. G. Can, (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Street, C. (2002). Teaching with the newspaper. *Social Studies, 93* (3), 131-134.
- Sue, S. (1991). *A teacher's questions in an adult literacy classroom: Possibilities for dialogue*. <https://catalogue.nla.gov.au/catalog/1313467>
- Swan, M. (2007). The impact of task-based professional development on teachers' practices and beliefs: A design research study. *Journal of Mathematics Education, 10*, 217-237.
- Şahin, İ. (2021). *Ters yüz sınıf uygulamalarının 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki akademik başarı ve tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir Hacıbekaş Veli Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Nevşehir.

- Şahin, Y.L. (2013). Tekno pedagojik eğitimde web 2.0 araçları. I. Kabakçı Yurdakul (Ed.). *Tekno Pedagojik Eğitime Dayalı Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Anı Yayıncılık, 163-192.
- TTKB. (2004). *İlköğretim sosyal bilgiler programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Tally, B., & Goldenberg, B. (2005). Fostering historical thinking with digitized primary sources. *Journal of Research on Technology in Education*, 38(1), 1-24.
- Teddlie, C. B., & Tashakkori, A. (2009). *Foundations of mixed methods research: Integrating quantitative and qualitative approaches in the social and behavioral sciences*. Los Angeles: Routledge.
- Thomas, J. W. (2000). *A review of research on project based learning*. <https://www.asec.purdue.edu/lct/HBCU/documents/AReviewofResearchofProject-BasedLearning.pdf>.
- Topcubaşı, T. (2020). *Hayat bilgisi dersinde gazete haberleriyle desteklenmiş örnek olay yönteminin etkililiği: Bir eylem araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tosun, C. (2012). *Din eğitimi bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Türkçapar M. H., Kahraman, M. S., ve Sargın, A. E. (2015). Bir teknik - Sokratik sorgulama ile yönlendirilmiş keşif. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 1, 47-53.
- Ukpokodu, N. (1999). Multiculturalism vs. globalism. *Social Education*, 63(5), 298-300.
- Uyanık, M. (2007). *Yeni okulun ders vasıtalarından gazete*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Ünlüer, G. ve Yaşar, Ş. (2012). Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 43-57.
- Ünlüer, G. (2017). *Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ünlü, S. (1995). *Psikoloji*. Eskişehir: AÖF Yayınları.

- Versenyi, L. (2007). *Sokratik hümanizm*. İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Watson, A., ve Mason, J. (2007). Taken-as-shared: A review of common assumptions about mathematical tasks in teacher education. *Journal of Mathematics Teacher Education*, 10(4-6), 205-215.
- Welton, D. A., & Mallan, J. T. (1999). *Children and their world: Strategies for teaching social studies*. USA: Cengage Learning.
- Wineburg, S. (2001). *Historical thinking and other unnatural acts. Charting the future of teaching the past*. Philadelphia: Temple University Press.
- Yahşi, İ. (2011). *Tarih öğretiminde gazete kullanımının çok perspektifliliğe etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yahsi, İ., ve Keles, H. (2013). Tarih öğretiminde gazete kullanımının çok perspektifliğe etkisi. *Kastamonu Education Journal*, 21(2) 693-710.
- Yaşar, Ş., ve Gültekin, M. (2007). *Sosyal bilgiler öğretiminde araç-gereç kullanımı, hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Yazıcı, H., ve Koca, M. K. (2008) Sosyal bilgiler öğretimi programı. B. Tay, A. Öcal (Editörler). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegema Yayıncılık, ss.21-36.
- Yel, S., Taşdemir, A., ve Yıldırım, K. (2008). Sosyal bilgilerde öğretim strateji, yöntem ve teknikleri. Tay, B. ve Öcal, A. (Editörler). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 93-120.
- Yesari, B. (2018). Kavram bulmacalarının sosyal bilgiler 6. sınıf demokrasinin serüveni ünitesindeki öğrenci başarısına etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, S. (2007). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde proje tabanlı öğrenme modelinin araştırma becerilerinin gerçekleşme düzeyine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yılmaz, M. (2009). *Öğrenme ve bilgi ilişkisi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 173-191.

Yükselen, A. & Kazan, H. (2021). Gazetelerin birinci sayfalarının tasarım ilkeleri bağlamında incelenmesi. *Anasay*, 17, 197-223.

EKLER

Ek 1. Sosyal Bilgiler Başarı Testi

SOSYAL BİLGİLER 6. SINIF 2. ÜNİTE BAŞARI TESTİ

SORULAR

1-) Orta Asya Türk Devletleri, kendi ana yurtlarında genelde kalıcı eser bırakamamışlardır.

Bunun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sürekli savaşların olması,
- B) Ekonomik yapıların el vermemesi,
- C) Göçebe bir hayat sürmeleri,
- D) Ticarete önem vermemeleri

2-) Türkler yerleşik hayata zor alıştıkları için onlarla ilgili bilgiyi başka kaynaklardan araştırmak zorunda kalıyoruz.

Orta Asya Türk Tarihi'ni daha ayrıntılı bir şekilde araştırmak isteyen bir tarihçi, aşağıdaki ülkelerden hangisinin kaynaklarından yararlanmak zorundadır?

- A) Çin
- B) Hindistan
- C) İran
- D) Rusya

3-) Peygamber Efendimiz (SAV) aşağıdaki savaşlardan hangisine bizzat katılmamıştır?

- A) Hendek
- B) Puvatya
- C) Bedir
- D) Uhud

4-) 751 yılında Çinliler ile Araplar arasında yapılan Talas Savaşı'nda Karluk Türklerinin Araplarla beraber Çinlilere karşı savaşmaları,

Türkler açısından aşağıdaki olumlu sonuçlardan hangisini doğurmuştur?

- A) Türkler arasında İslamiyet'in yayılmaya başlaması,
- B) Türklerin savaş tekniklerini geliştirmeleri,
- C) Türklerin, dünyada kendilerini duyurmaları,
- D) Türklerin Çin baskısından tamamen kurtulması,

5-) Orta Asya Türk Devletleri'nin yazılı kanunları yoktu. Adalet, gelenek ve göreneklere göre yürütülüyordu. **İşte bu adalet sistemine ne ad verilirdi?**

- A) Yuğ
- B) Töre
- C) Balbal
- D) Şad

6-) Orta Asya'da yapılan kazılarda değirmen, saban ve tohumlar bulunmuştur. **Bu bilgiye dayalı olarak buradaki yaşam ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Tarım yapmaktadırlar
- B) Ekip biçmesini bilmektedirler
- C) Beslenmelerinde tarım ürünleri yer almaktadır
- D) Süs eşyası yapmayı bilmektedirler

7-) Türklerde toprak “yurt” olarak isimlendirilmekteydi. Türkler sadece hür yaşadıkları toprakları yurt kabul etmişler bağımsızlıklarını kaybettikleri zaman topraklarını da kolayca terk etmişlerdir.

Yukarıda verilen bilgilerde Türklerin hangi özelliği vurgulanmaktadır?

- A-Yerleşik Düzene Bağlılıkları
- B-Geçmiş Hatıralarını Canlı Tuttukları
- C-İnanç Sistemleri
- D-Vatan sevgisi ve bağımsızlık anlayışları

8-)

- I. İpek Yolunu denetimleri altına almaları
- II. Devlet işlerini kurultay adına bir mecliste görüşmeleri
- III. Onluk düzeni kurarak askerlik sisteminin temelini atmaları.

Yukarıdaki bilgilerden hangisi ya da hangileri Asya Hunları'nın teşkilatlanmaya başladıklarını gösterir?

- A-Yalnız I
- B-Yalnız II
- C-Yalnız III
- D-II ve III

9)

- I. İslamiyet'in yayılmak istenmesi
- II. Hızlı nüfus artışı karşısında otlakların yetersiz kalması
- III. Türk boyları arasında hakimiyet mücadelesinin yaşanması

Gelişmelerinden hangileri, Türklerin Orta Asya'dan göç etmelerinin nedenlerindedir?

- A)Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) II ve III

10-)Türk mimarisinde ilk kervansaray yapımını Karahanlılar gerçekleştirmiştir. Türkiye Selçukluları

ile kervansaray yapımına çok önem verilmiş ve bu alanda ileri gitmişlerdir.

Bunun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A-Asker yetiştirmek
- B-Yolcuları korumak
- C-Ticareti geliştirmek
- D-İslam'ı yaymak

11-) Türk devletlerinde Hakan, yaptığı her işi halkının refahını temin için yapmaktadır. Orhun kitabelerinde “Fakir milletin zenginleştirilmesi, açların doyurulması, çıplakların giydirilmesi” gibi anlatımlar bize Türk devlet anlayışının nasıl bir yapıda olduğunu göstermektedir?

- A) Sosyal devlet anlayışına sahip
- B) Laik devlet anlayışına sahip
- C) Teokratik devlet anlayışına sahip
- D) Kutsal devlet anlayışına sahip

12-)Kavimler Göçü'nün sonuçlarından bazıları şunlardır:

- Avrupa'nın bugünkü etnik yapısı ortaya çıkmıştır.
- Avrupa'da Avrupa Hun Devleti kurulmuştur.
- Avrupa'da Feodalite(Derebeylik) rejimi ortaya çıkmıştır.
- Roma İmparatorluğu ikiye ayrılmıştır.

Verilen bilgilerde Kavimler Göçü'nün hangi sonuçları üzerinde durulmuştur?

- A-)Siyasi
- B-) Ekonomik
- C-)Dini
- D-) Askeri

13) “Malazgirt Zaferi’nden sonra, Türkmenler gruplar halinde Anadolu’ya gelerek yerleşmişler ve Anadolu’da ilk Türk beyliklerini kurmuşlardır.”

Bu durumun aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenemez?

- A) Bizans’ın Anadolu’daki etkinliğini artırmasına,
- B) Anadolu’da Türk kültürünün yayılmasına,
- C) Anadolu’nun Türkleşmesinin hızlanmasına,
- D) Anadolu’da Türk nüfusunun artmasına,

14-) Kağan öğretmen, öğrencilerinden Anadolu’nun Türk yurdu haline gelmesi için yapılan mücadelelere örnek vermelerini istemiş ve bazı öğrenciler şu örnekleri vermişlerdir.

Alperen; Malazgirt Savaşı

Melis; Miryakefalon

Ceren; Pasinler Savaşı

Emre; Ankara Savaşı

Hangi öğrencinin verdiği örnek yanlıştır?

A-)Alperen

B-)Melis

C-)Ceren

D-)Emre

15-)Hunlarda hakan öldüğünde hanedanın bütün erkek üyelerinin tahta geçme hakkı vardı.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisine yol açması beklenebilir?

- A. Taht kavgalarının yaşanmasına
- B. Yerleşik kültürün yayılmasına
- C. Sınırların genişlemesine
- D. Çin ile olan ilişkilerin artmasına

16) Emevilerin devlet yönetiminde uyguladığı aşağıdaki politikalardan hangisi bu devlet döneminde İslamiyet’in yayılmasını geciktirmiştir?

- A) Fetih politikası uygulamaları.
- B) Daha çok Afrika topraklarını fethetmeleri.
- C) Halifelîği saltanat haline getirmeleri.
- D) Arap ırkçılığı yapmaları.

17) - Anadolu Selçukluları döneminde şehirlerarasında kervanların konaklaması için kervansaraylar yaptırıldı.

Bu yapılar, aşağıdakilerden hangisi için bir kanıt olur?

- A) Ticari yaşama önem verildiğine
- B) Sosyal yardım kurumlarının yaygınlığına
- C) Devletin din ayrımı gözetmediğine
- D) Zanaatkârlar arasındaki işbirliğine

18-)Türklere Anadolu’nun kapısını açan padişah ve savaş aşağıdakilerden hangisidir?

- A)Fatih Sultan Mehmet-Koyunhisar savaşı
- B)2.Murat-yassı çemen
- C)1.Selim-Çaldıran Savaşı
- D)Sultan Alparslan-Malazgirt Savaşı

19-) Saltuklular, kervansaray, hamam, mescit ve türbeden oluşan Mama Hatun Külliyesini yaptırmıştır. Bu eserin,

I-Dini ve inanç

II- Sosyal yaşam

III. Ticaret

Alanlarından hangilerine yönelik hizmet verdiği söylenebilir?

A)Yalnız I

B) I ve II

C) II ve III

D) I , II ve III

20-) İlk Türk toplumlarında insanlar genelde yanlarında rahatlıkla taşıyabilecekleri malzemeleri kullanmayı tercih ederlerdi.

İnsanlar neden taşınabilen türde eşyalar yapmış olabilirler?

A) Yazı kullanmayı bilmedikleri için

B) Göçebe olarak yaşadıkları için

C) Savaşmayı sevmedikleri için

D) Nüfusları fazla olduğu için

21-) İslam öncesi dönemde Orta Asya’da kurulan Türk devletlerinde hükümdarların yetkileri sınırsız değildi.

Aşağıdakilerden hangisi Türklerde hükümdarın yetkilerinin sınırsız olmasını engellemiştir?

A) Göçebe hayat yaşamaları

B) Askeri yapının güçlü olması

C) Kurultay denilen meclisin olması

D) Hayvancılıkla uğraşmaları

22-) Günlerden bir gün Ay Han bir erkek çocuk doğurdu. Bu çocuk anasından bir defa süt emdi ve bir daha emmedi. Çiğ et, çorba ve kıymız istedi. Kırk gün sonra büyüdü yürüdü oynadı. Günlerden gecelerden sonra yiğit oldu.

Yukarıdaki paragraf Oğuz Kağan destanından bir alıntıdır. Paragrafa bakarak destanlarla ilgili aşağıdakilerden hangisini söyleyebiliriz?

A)Destanlar tamamen uydurma hikâyelerdir

B)Destanlar sadece Türk Milleti’ne özgüdür.

C)Eski Türklerde bebeklere çiğ et ve kıymız verirlerdi

D)Destanların abartılı da olsa gerçeklik payı büyüktür.

23-) İpek Yolu üzerinde ipeğin yanı sıra; baharat, porselen, kürk, kâğıt, tahıl, cam, fildişi vs. taşınırdı.

Bu yol yaklaşık iki bin yıldır insanlık tarihinde devletlerarası siyasi, ekonomik ve kültürel alanda önemli bir köprü olmuştur.

Verilen bilgilere göre hangi yargıya ulaşabiliriz?

A) İpek Yolu’nda sadece tarım ürünleri taşınmıştır.

B) İpek Yolu’ndan en fazla Türkler yararlanmıştır.

C) İpek Yolu’nun varlığı Avrupalıları farklı yol arayışından vazgeçirdiğine.

D) İpek Yolu sayesinde devletlerarasında birçok alanda etkileşim yaşandığına.

24) Büyük Hun Devleti, Orta Asya’daki Türk boylarını bir çatı altında toplamıştır.

Bu gelişmenin doğal sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çin karşısında zor duruma düşülmesi

B) Siyasi birliğin sağlanması

C) Halkın yönetime katılması

D) Yerleşik yaşamın başlaması

25)Aşağıdaki şehirlerden hangisinde Türkiye Selçuklu Devletine ait izler bulunmaz?

A) Sivas

B) Kayseri

C) Konya

D) Edirne

Ek 2. Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği

	Maddeler	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. BOYUT (Öğrenme İsteği)	1-Sosyal Bilgiler dersinde zilin nasıl çaldığını anlamıyorum.					
	2-Sosyal Bilgiler dersinden nefret ediyorum.*					
	3-Sosyal Bilgiler dersi yerine başka bir derse girmeyi tercih ederim.*					
	4-Mecbur olmasam Sosyal Bilgiler dersine girmem.*					
	5-Keşke her ders Sosyal Bilgiler olsa...					
	6-Bence Sosyal Bilgiler dersine ayrılan sürenin azaltılması gerekir.*					
	7-Ah Ah keşke Soysa Bilgiler olmasa...*					
2. BOYUT (Sosyal Bilgiler Dersinden Hoşlanma)	8-Sosyal Bilgiler dersinin konuları bana çok eğlenceli geliyor.					
	9-Sosyal Bilgiler dersinde yeni konuları öğrenmek bana heyecan veriyor.					
	10 Sosyal Bilgiler dersi bende güzel duygular uyandırıyor.					
	11-Sosyal Bilgiler dersini ipe çekiyorum.					
	12-Sosyal Bilgiler sevdiğim dersler arasındadır.					
	13-Mümkün olsa boş derslerimde Sosyal Bilgiler dersine girmek isterim.					
	14-Tarihi hikâyeleri dinlemek bana zevk verir.					
15-Boş zamanlarımda Sosyal Bilgiler dersiyle ilgili kitapları okurum.						

3. BOYUT (Öğretmen Kaynaklı Tutumlar)	16-Sosyal Bilgiler öğretmenimiz beni Sosyal Bilgiler dersinden soğuttu. *					
	17-Sosyal Bilgiler öğretmeni yüzünden Sosyal Bilgiler kelimesini bile duymak istemiyorum. *					
	18-Sosyal Bilgiler öğretmeninden nefret ediyorum. *					
	19-Sosyal Bilgiler dersinde asla başarılı olamam. *					
	20-Sosyal Bilgiler öğretmenim bana Sosyal Bilgiler dersini sevdirdi.					
	21- Sosyal Bilgiler dersine çalışmam gerektiği zaman kendimi yorgun hissediyorum. *					
4. BOYUT (Sosyal Bilgiler Sevgisi)	22-Hata yapmaktan korktuğum için Sosyal Bilgiler dersinde konuşmam. *					
	23-Sosyal Bilgiler dersine asla iyi bir not alamam. *					
	24-Sosyal Bilgiler dersi olmasaydı, okulu daha çok severdim. *					
	25-Sosyal Bilgiler dersi zaman kaybıdır. *					
	26-Sosyal Bilgiler dersinde canım çok sıkılıyor. *					
	<i>* Olumsuz Tutum Cümleleri ifade etmektedir</i>					

Ek 3. Görüşme Formu

Sevgili Öğrenciler,

Bu görüşme formu, Sosyal Bilgiler Dersinde gazete tasarım etkinlikleri ile ders işleme süreci ile ilgili görüş ve önerilerinizi almak için hazırlanmıştır. Anket sonucunda toplanacak bilgiler sadece bilimsel amaçlarla kullanılacak olup başka kişi veya kuruluşlara verilmeyecektir. Ayrıca görüşülen öğrencilerin isimleri kesinlikle araştırmaya yansıtılmayacaktır. Araştırmada sağlıklı sonuçlar elde edilebilmesi için anket sorularını dikkatle ve samimiyetle yanıtlamanız gerekmektedir. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Mecnun BAYRAM

GÖRÜŞME FORMU

1. Gazete okumayı sever misin?

Evet ( ) Hayır ( )

2. Bir gazetede en sevdiğiniz bölüm hangisidir?

3. Bir gazetede en sevdiğiniz özellik nedir?

4. Daha önce Sosyal Bilgiler dersinde gazeteler ile hiç karşılaştınız mı?

Evet ( ) Hayır ( )

5. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarımı etkinliklerinin konuyu anlamınıza katkısı olduğuna inanıyor musunuz?

Evet ( ) Hayır ( )

6. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarım etkinlikleri hoşunuza gitti mi?
Neden?

Evet, gitti.

Çünkü,.....
.....
.....

Hayır, gitmedi.

Çünkü,.....
 .....
 .....

7. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarım etkinliklerinin başarınızı etkilediğini düşünüyor musunuz? Neden?

Evet, etkilediğini düşünüyorum.

Çünkü,.....
 .....
 .....

Hayır, etkilediğini düşünmüyorum.

Çünkü,.....
 .....
 .....

8. Gazete tasarım etkinliklerinin diğer derslerde de uygulanmasını ister miydin? Neden?

Evet, isterdim.

Çünkü,.....
 .....
 .....
 .....

Hayır, istemezdim.

Çünkü,.....
 .....
 .....
 .....

9. Gazete tasarım etkinliklerinde başka neler olmasını isterdin? Neden?

.....
 .....
 .....
 .....

Ek 4. Öğrenci Tanıma Formu

Sevgili öğrenci arkadaşım:

Bu kitapçık sizleri tanımak amaçlı oluşturulmuş olup, tanıma formu ve başarı testinden oluşmaktadır. Başarı testinden alınan sonuçlar “**Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Tasarım Etkinlikleriyle Yapılan Öğretim Uygulamalarının Akademik Başarıya Etkisi**” isimli akademik çalışmada kullanılacaktır. Anket formu ve başarı testi ile toplanan tüm veriler; bireysel olarak değerlendirilmeyecek, bilimsel amaç doğrultusunda grup içinde değerlendirilecektir. Ayrıca elde edilen sonuçların yazımında öğrencilerin isimleri kesinlikle araştırmaya yansıtılmayacaktır. Süre 40 dakikadır. İlginiz için teşekkür eder, başarılar dilerim.

Mecnun BAYRAM

ÖĞRENCİ TANIMA FORMU

1. Cinsiyetiniz nedir?

Kadın Erkek

2. 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler dersi karnenizde kaçtı?

1 2 3 4 5

3. Babanızın eğitim durumu nedir?

Okuma – yazma bilmiyor İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Lisansüstü

4. Annenizin eğitim durumu nedir?

Okuma – yazma bilmiyor İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Lisansüstü

5. Kitap okuma sıklığınız nedir?

Her gün Haftada bir Ayda bir Hiç

6. Gazete okuma sıklığınız nedir?

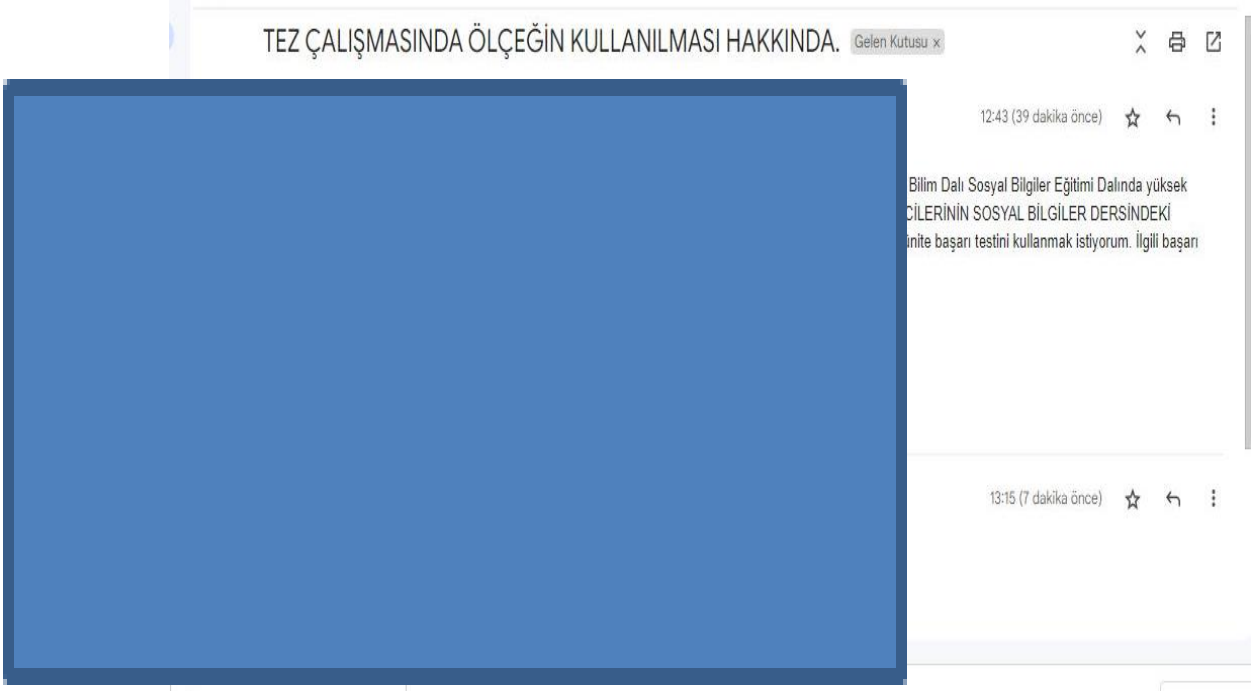
Her gün Haftada bir Ayda bir Hiç

7. Ailenizin aylık geliri ne kadardır?

0-2000 ₺ arası 2000-4000 ₺ arası 4.000-6000 ₺ arası

6000-8.000 ₺ arası 8.000 ₺ ve üstü

Ek 5. Ölçek Kullanım İzni

Ek 6. Etik Kurulu Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 27/10/2022-E.241242

T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE ETİK KURULU Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma Etik Kurulu		
Oturum Tarihi : 26/10/2022	Oturum Sayısı : 20	Karar Sayısı : 2022/20-7
Etik Açısından Uygun		
Çalışma Adı	Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Tasarım Etkinlikleriyle Yapılan Öğretim Uygulamalarının Akademik Başarıya Etkisi	
Araştırmacılar	Yükseklisans Öğrencisi MECNUN BAYRAM (Yürütücü)	
Başkan Kurul Üyesi Prof.Dr. Mehmet ÜSTÜNER Kurul Üyesi Prof.Dr. Mehmet GÜNGÖR Kurul Üyesi Prof.Dr. Süleyman ÇALDAK Kurul Üyesi Prof.Dr. Nesrin SİS Kurul Üyesi Prof.Dr. Mehmet ÖNAL Kurul Üyesi Prof.Dr. Lütfiye ÖZDEMİR Kurul Üyesi Prof.Dr. Yusuf BATAR Sekreter Hatice CİHAN		

E-İmzalıdır.
Etik Kurul Başkanı
Mehmet ÜSTÜNER

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak doğrulaması <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=3837&eD=BSE6J3ARCL&eS=241242> adresinden yapılabilir.

Ek 7. Valilik İzin Dilekçesi

T.C.
ADİYAMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-67610468-774.99-65726313
Konu : Uygulama İzin İsteği

13.12.2022

VALİLİK MAKAMINA

- İ l g i : a) İnönü Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 16.11.2022 tarih ve 248755 sayılı yazısı.
b) İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma ve Değerlendirme Komisyonunun 29.11.2022 tarihli kararı.

İnönü Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının ilgi (a) yazısında; Üniversitenin Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Mecnun BAYRAM'ın Doç.Dr. Şule EGÜZ danışmanlığında İlimiz Merkez Şehit Turan Çelik İmam Hatip Ortaokulu öğrencilere yönelik "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Tasarım Etkinlikleri ile Yapılan Öğretim Uygulamalarının Akademik Başarıya Etkisi" Konulu araştırma- anket uygulamasının yapılması talep edilmektedir.

Bu bağlamda; İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Mecnun BAYRAM'ın Doç.Dr. Şule EGÜZ danışmanlığında İlimiz Merkez Şehit Turan Çelik İmam Hatip Ortaokulu öğrencilere yönelik "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Tasarım Etkinlikleri ile Yapılan Öğretim Uygulamalarının Akademik Başarıya Etkisi" Konulu araştırma- anket uygulamasını okul idaresinin sorumluluğu ve gözetiminde eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) komisyon kararı doğrultusunda yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Hamza ÇELENK
Müdür a.
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR

Ramazan AŞCI
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: 1 Adet Yazı, Ölçek ve Değerlendirme Formu

Adres : İl M.E.Müdürlüğü 02100/ADİYAMAN

Telefon No : 0 (416) 216 10 21
E-Posta: hizmetci02@meb.gov.tr
Kep Adresi : mebzhs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Bekir DOYAN

Unvan : Şef

İnternet Adresi: www.adiyaman.meb.gov.tr

Faks:4162164570

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://ecraksorun.meb.gov.tr> adresinden **d3ac-3d00-376c-h595-e5cc** kodu ile teyit edilebilir.

Ek 8. Valilik Uygula İzni

T.C.
ADYAMAN VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-67610468-774.99-65767046
Konu : Araştırma Uygulama izni

13.12.2022

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: a) İnönü Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 16.11.2022 tarih ve 248755 sayılı yazısı.
b) Valilik Makamının 13.12.2022 tarih ve 65726313 sayılı Makam Oluru.

İnönü Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının ilgi (a) yazıya istinaden, Üniversitesinin Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Mecnun BAYRAM'ın Doç.Dr. Şule EGÜZ danışmanlığında İlimiz Merkez Şehit Turan Çelik İmam Hatip Ortaokulu öğrencilere yönelik "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Tasarım Etkinlikleri ile Yapılan Öğretim Uygulamalarının Akademik Başarıya Etkisi" Konulu araştırma-anket uygulamasını okul idaresinin sorumluluğu ve gözetiminde eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde yapması ile ilgili Valilik Makamının ilgi (b) Oluru ve ekleri yazımız ekinde gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

Ramazan AŞCI
İl Milli Eğitim Müdürü

Ek: Valilik Makam Oluru ve ekleri

Dağıtım:

- İnönü Üniversitesi Rektörlüğüne (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)
- Şehit Turan Çelik İmam Hatip Ortaokulu Müdürlüğüne

Adres : İl M.E. Müdürlüğü 02100/ADYAMAN

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (416) 216 10 21
E-Posta: hizmetci02@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi: www.adiyaman.meb.gov.tr

Faks: 4162164570

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrskc.gov.tr> adresinden 7511-3c04-3828-a1f5-f829 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 9. Ölçek Kullanım İzni

Ek-1

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Tasarım Etkinlikleriyle Yapılan Öğretim Uygulamalarının Akademik Başarıya Etkisi" adıyla, 01/12/2022- 20/05/2023 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinlikleri kullanılarak yapılan öğretim uygulamalarının akademik başarıya ve bilginin kalıcılığına etkisini ortaya çıkarmaktır

Araştırma Uygulaması: Anket / Görüşme / Gözlem şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğimiz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : M
İletişim bilgileri : m

Velisi bulunduğu
.....
(Lütfen formu imz

Veli Adı-Soyadı :
Telefon Numarası :

Öğrenci Tanıma Formu

Sevgili öğrenci arkadaşım:

Bu kitapçık sizleri tanımak amaçlı oluşturulmuş olup, tanıma formu ve başarı testinden oluşmaktadır. Başarı testinden alınan sonuçlar "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Tasarım Etkinlikleriyle Yapılan Öğretim Uygulamalarının Akademik Başarıya Etkisi" isimli akademik çalışmada kullanılacaktır. Anket formu ve başarı testi ile toplanan tüm veriler; bireysel olarak değerlendirilmeyecek, bilimsel amaç doğrultusunda grup içinde değerlendirilecektir. Ayrıca elde edilen sonuçların yazımında öğrencilerin isimleri kesinlikle araştırmaya yansıtılmayacaktır.

Süre 40 dakikadır. İlginiz için teşekkür eder, başarılar dilerim.

Mecnun BAYRAM

ÖĞRENCİ TANIMA FORMU

1.Cinsiyetiniz nedir?

Kadın Erkek

2. 5. Sınıfta Sosyal Bilgiler dersi karnenizde kaçtı?

1 2 3 4 5

3. Babanızın eğitim durumu nedir?

Okuma – yazma bilmiyor İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Lisansüstü

4. Annenizin eğitim durumu nedir?

Okuma – yazma bilmiyor İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Lisansüstü

5. Kitap okuma sıklığınız nedir?

Her gün Haftada bir Ayda bir Hiç

6. Gazete okuma sıklığınız nedir?

Her gün Haftada bir Ayda bir Hiç

6. Ailenizin aylık geliri nedir?

0-2000 ₺ arası

6000-8,000 ₺ arası

Ek-2

Sayın Katılımcımız

Katılacağınız bu çalışma, "Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Tasarım Etkinlikleriyle Yapılan Öğretim Uygulamalarının Akademik Başarıya Etkisi" adıyla. Mecnun BAYRAM tarafından 01/12/2022- 20/05/2023 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Sosyal Bilgiler dersinde gazete tasarım etkinlikleri kullanılarak yapılan öğretim uygulamalarının akademik başarıya ve bilginin kalıcılığına etkisini ortaya çıkarmaktır

Araştırmanın Nedeni: Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): Adıyaman Şehit Turan Çelik İmam Hatip Ortaokulu

Araştırma Uygulaması: Başarı Testi, Anket, Görüşme

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz.Saygılarımızla,

Araştırmacı :Mecnun BAYRAM

İletişim Bilgileri : mecnunby2@gmail.com Tel:05052279300

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

.....

İsim-Soyisim İmza:

Katılımcı Adı-Soyadı

Telefon Numarası

Ek-3

Sevgili Öğrenciler,

Bu görüşme formu, Sosyal Bilgiler Dersinde gazete tasarım etkinlikleri ile ders işleme süreci ile ilgili görüş ve önerilerinizi almak için hazırlanmıştır. Anket sonucunda toplanacak bilgiler sadece bilimsel amaçlarla kullanılacak olup başka kişi veya kuruluşlara verilmeyecektir. Ayrıca görüşülen öğrencilerin isimleri kesinlikle araştırmaya yansıtılmayacaktır. Araştırmada sağlıklı sonuçlar elde edilebilmesi için anket sorularını dikkatle ve samimiyetle yanıtlamanız gerekmektedir. Katkılarımızdan dolayı teşekkür ederim.

Mecnun BAYRAM

GÖRÜŞME FORMU

1. Gazete okumayı sever misin?

Evet ( ) Hayır ( )

2. Bir gazetede en sevdiğiniz bölüm hangisidir?

3. Bir gazetede en sevdiğiniz özellik nedir?

4. Daha önce Sosyal Bilgiler dersinde gazeteler ile hiç karşılaştınız mı?

Evet ( ) Hayır ( )

5. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarımı etkinliklerinin konuyu anlamanıza katkısı olduğuna inanıyor musunuz?

Evet ( ) Hayır ( )

6. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarım etkinlikleri hoşunuza gitti mi? Neden?

Evet, gitti.

Çünkü.....

.....

.....

Hayır, gitmedi.

Çünkü,.....
.....
.....

7. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan gazete tasarım etkinliklerinin başarınızı etkilediğini düşünüyor musunuz? Neden?

Evet, etkilediğini düşünüyorum.

Çünkü,.....
.....
.....

Hayır, etkilediğini düşünmüyorum.

Çünkü,.....
.....
.....

8. Gazete tasarım etkinliklerinin diğer derslerde de uygulanmasını ister miydin? Neden?

Evet, isterdim.

Çünkü,.....
.....
.....

Hayır, istemezdim.

Çünkü,.....
.....
.....

9. Gazete tasarım etkinliklerinde başka neler olmasını isterdin? Neden?

.....
.....
.....

SOSYAL BİLGİLER 6. SINIF 2. ÜNİTE BAŞARI TESTİ

Adı:
Soyadı:
Sınıfı:
Numarası:

SORULAR

1-) Orta Asya Türk Devletleri, kendi ana yurtlarında genelde kalıcı eser bırakamamışlardır.

Bunun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sürekli savaşların olması,
B) Ekonomik yapıların el vermemesi,
C) Göçebe bir hayat sürmeleri,
D) Ticarete önem vermemeleri

2-) Türkler yerleşik hayata zor alıştıkları için onlarla ilgili bilgiyi başka kaynaklardan araştırmak zorunda kalıyoruz. Orta Asya Türk Tarihi'ni daha ayrıntılı bir şekilde araştırmak isteyen bir tarihçi, aşağıdaki ülkelerden hangisinin kaynaklarından yararlanmak zorundadır?

- A) Çin B) Hindistan C) İran D) Rusya

3-) Peygamber Efendimiz (SAV) aşağıdaki savaşlardan hangisine bizzat katılmamıştır?

- A) Hendek B) Puvatya C) Bedir D) Uhud

4-) 751 yılında Çinliler ile Araplar arasında yapılan Talas Savaşı'nda Karluk Türklerinin Araplarla beraber Çinlilere karşı savaşmaları,

Türkler açısından aşağıdaki olumlu sonuçlardan hangisini doğurmuştur?

- A) Türkler arasında İslamiyet'in yayılmaya başlaması,
B) Türklerin savaş tekniklerini geliştirmeleri,
C) Türklerin, dünyada kendilerini duyurmaları,
D) Türklerin Çin baskısından tamamen kurtulması,

5-) Orta Asya Türk Devletleri'nin yazılı kanunları yoktu. Adalet, gelenek ve göreneklere göre yürütülüyordu. İşte bu adalet sistemine ne ad verildi?

- A) Yuğ B) Töre C) Balbal D) Şad

6-) Orta Asya'da yapılan kazılarda değirmen, saban ve tohumlar bulunmuştur. Bu bilgiye dayalı olarak buradaki yaşam ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tarım yapmaktadırlar
B) Ekip biçmesini bilmektedirler
C) Beslenmelerinde tarım ürünleri yer almaktadır
D) Süs eşyası yapmayı bilmektedirler

7-) Türk'lerde toprak "yurt" olarak isimlen-dirilmekteydi. Türkler sadece hür yaşadıkları toprakları yurt kabul etmişler bağımsızlıklarını kaybettikleri zaman topraklarını da kolayca terk etmişlerdir.

Yukarıda verilen bilgilerde Türklerin hangi özelliği vurgulanmaktadır?

- A- Yerleşik Düzene Bağlılıkları
B- Geçmiş Hatıralarını Canlı Tuttukları
C- İnanç Sistemleri
D- Vatan sevgisi ve bağımsızlık anlayışları

8-)

- I. İpek Yolu denetimle
II. Devlet işlerini kurultay
III. Onluk düzeni kurarak

Yukarıdaki bilgilerden hangisi

- A- Yalnız I B- Yalnız II

9)

- I. İslamiyet'in yayılmak istenmesi
- II. Hızlı nüfus artışı karşısında otlakların yetersiz kalması
- III. Türk boyları arasında hakimiyet mücadelesinin yaşanması

Gelişmelerinden hangileri, Türklerin Orta Asya'dan göç etmelerinin nedenlerindedir?

- A)Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III   D) II ve III

10-)Türk mimarisinde ilk kervansaray yapımını Karahanlılar gerçekleştirmiştir. Türkiye Selçukluları ile kervansaray yapımına çok önem verilmiş ve bu alanda ileri gitmişlerdir.

Bunun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A-Asker yetiştirmek   B-Yolcuları korumak   C-Ticareti geliştirmek   D-İslam'ı yaymak

11-) Türk devletlerinde Hakan, yaptığı her işi halkının refahını temin için yapmaktadır. Orhun kitabelerinde "Fakir milletin zenginleştirilmesi, açların doyurulması, çıplakların giydirilmesi" gibi anlatımlar bize Türk devlet anlayışının nasıl bir yapıda olduğunu göstermektedir?

- A) Sosyal devlet anlayışına sahip
B) Laik devlet anlayışına sahip
C) Teokratik devlet anlayışına sahip
D) Kutsal devlet anlayışına sahip

12-)Kavimler Göçü'nün sonuçlarından bazıları şunlardır:

- Avrupa'nın bugünkü etnik yapısı ortaya çıkmıştır.
- Avrupa'da Avrupa Hun Devleti kurulmuştur.
- Avrupa'da Feodalite(Derebeylik) rejimi ortaya çıkmıştır.
- Roma İmparatorluğu ikiye ayrılmıştır.

Verilen bilgilerde Kavimler Göçü'nün hangi sonuçları üzerinde durulmuştur?

- A-)Siyasi   B-) Ekonomik   C-)Dini   D-) Askeri

13) "Malazgirt Zaferi'nden sonra, Türkmenler gruplar halinde Anadolu'ya gelerek yerleşmişler ve Anadolu'da ilk Türk beyliklerini kurmuşlardır."

Bu durumun aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenemez?

- A) Bizans'ın Anadolu'daki etkinliğini artırmamasına,
B) Anadolu'da Türk kültürünün yayılmasına,
C) Anadolu'nun Türkleşmesinin hızlanmasına,
D) Anadolu'da Türk nüfusunun artmasına,

14-) Kağan öğretmen, öğrencilerinden Anadolu'nun Türk yurdu haline gelmesi için yapılan mücadelelere örnekler vermelerini istemiş ve bazı öğrenciler şu örnekleri vermişlerdir.

Alperen; Malazgirt Savaşı

Melis; Miryakefalon

Ceren; Pasinler Savaşı

Emre; Ankara Savaşı

Hangi öğrencinin verdiği örnek yanlıştır?

- A-)Alperen   B-)Melis   C-)Ceren   D-)Emre

15-)Hunlarda hakan öldüğünde hanedanın bütün erkek üyelerinin tahta geçme hakkı vardı.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisine yol açması beklenebilir?

- A. Taht kavgalarının yaşanması
B. Yerleşik kültürün yayılması
C. Sınırların genişlemesine
D. Çin ile olan ilişkilerin artması

16) Emevilerin devlet yönetiminde uyguladığı aşağıdaki politikalarından hangisi bu devlet döneminde İslamiyet'in yayılmasını geciktirmiştir?

- A) Fetih politikası uygulamaları.
- B) Daha çok Afrika topraklarını fethetmeleri.
- C) Halifeliği saltanat haline getirmeleri.
- D) Arap ırkçılığı yapmaları.

17) - Anadolu Selçukluları döneminde şehirler arasında kervanların konaklaması için kervansaraylar yaptırıldı. Bu yapılar, aşağıdakilerden hangisi için bir kanıt olur?

- A) Ticari yaşama önem verildiğine
- B) Sosyal yardım kurumlarının yaygınlığına
- C) Devletin din ayırımı gözetmediğine
- D) Zanaatkarlar arasındaki işbirliğine

18-)Türklere Anadolu'nun kapısını açan padişah ve savaş aşağıdakilerden hangisidir?

- A)Fatih Sultan Mehmet-Koyunhisar savaşı
- B)2.Murat-yassı çemen
- C)1.Selim-Çaldıran Savaşı
- D)Sultan Alparslan-Malazgirt Savaşı

19-) Saltuklular, kervansaray, hamam, mescit ve türbeden oluşan Mama Hatun Külliyesini yaptırmıştır. Bu eserin, I-Dini ve inanç

II- Sosyal yaşam

III. Ticaret

Alanlarından hangilerine yönelik hizmet verdiği söylenebilir?

- A)Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I , II ve III

20-) İlk Türk toplumlarında insanlar genelde yanlarında rahatlıkla taşıyabilecekleri malzemeleri kullanmayı tercih ederlerdi.

İnsanlar neden taşınabilen türde eşyalar yapmış olabilirler?

- A) Yazı kullanmayı bilmedikleri için
- B) Göçebe olarak yaşadıkları için
- C) Savaşmayı sevmedikleri için
- D) Nüfusları fazla olduğu için

21-) İslam öncesi dönemde Orta Asya'da kurulan Türk devletlerinde hükümdarların yetkileri sınırsız değildi.

Aşağıdakilerden hangisi Türklere hükümdarın yetkilerinin sınırsız olmasını engellemiştir?

- A) Göçebe hayat yaşamaları
- B) Askeri yapının güçlü olması
- C) Kurultay denilen meclisin olması
- D) Hayvancılıkla uğraşmaları

22-) Günlerden bir gün Ay Han bir erkek çocuk doğurdu. Bu çocuk anasından bir defa süt emdi ve bir daha emmedi. Çiğ et, çorba ve kımız istedi. Kırk gün sonra büyüdü yürüdü oynadı. Günlerden gecelerden sonra yiğit oldu.

Yukarıdaki paragraf Oğuz Kağan destanından bir alıntıdır. Paragrafa bakarak destanlarla ilgili aşağıdakilerden hangisini söyleyebiliriz?

- A)Destanlar tamamen uydurma hikâyelerdir
- B)Destanlar sadece Türk Milleti'ne özgüdür.
- C)Eski Türklere bebeklere çiğ et ve kımız verirdi
- D)Destanların abartılı da olsa gerçeklik payı büyüktür

23-) İpek Yolu üzerinde ipeğin yanı sıra; baharat, porselen, kürk, kâğıt, tahıl, cam, fildişi vs. taşınırdı. Bu yol yaklaşık iki bin yıldır insanlık tarihinde devletlerarası siyasi, ekonomik ve kültürel alanda önemli bir köprü olmuştur.

Verilen bilgilere göre hangi yargıya ulaşabiliriz?

- A) İpek Yolu'nda sadece tarım ürünleri taşınmıştır.
- B) İpek Yolu'ndan en fazla Türkler yararlanmıştı.
- C) İpek Yolu'nun varlığı Avrupalıları farklı yol arayışından vazgeçirdiğine.
- D) İpek Yolu sayesinde devletlerarasında birçok alanda etkileşim yaşandığına.

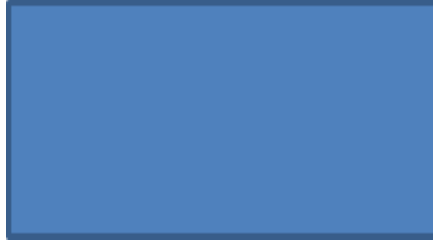
24) Büyük Hun Devleti, Orta Asya'daki Türk boylarını bir çatı altında toplamıştır.

Bu gelişmenin doğal sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çin karşısında zor duruma düşülmesi
- B) Siyasi birliğin sağlanması
- C) Halkın yönetime katılması
- D) Yerleşik yaşamın başlaması

25) Aşağıdaki şehirlerden hangisinde Türkiye Selçuklu Devletine ait izler bulunmaz?

- A) Sivas
- B) Kayseri
- C) Konya
- D) Edirne

Ek 5. Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği

	Maddeler	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. BOYUT (Öğrenme İsteği)	1-Sosyal Bilgiler dersinde zilin nasıl çaldığını anlamıyorum.					
	2-Sosyal Bilgiler dersinden nefret ediyorum.*					
	3-Sosyal Bilgiler dersi yerine başka bir derse girmeyi tercih ederim.*					
	4-Mecbur olmasam Sosyal Bilgiler dersine girmem.*					
	5-Keşke her ders Sosyal Bilgiler olsa...					
	6-Bence Sosyal Bilgiler dersine ayrılan sürenin azaltılması gerekir.*					
	7-Ah Ah keşke Soysa Bilgiler olmasa...*					
2. BOYUT (Sosyal Bilgiler Dersinden Hoşlanma)	8-Sosyal Bilgiler dersimin konuları bana çok eğlenceli geliyor.					
	9-Sosyal Bilgiler dersinde yeni konuları öğrenmek bana heyecan veriyor.					
	10 Sosyal Bilgiler dersi bende güzel duygular uyandırıyor.					
	11-Sosyal Bilgiler dersini iple çekiyorum.					
	12-Sosyal Bilgiler sevdiğim dersler arasındadır.					
	13-Mümkün olsa boş derslerimde Sosyal Bilgiler dersine girmek isterim.					
	14-Tarihi hikâyeleri dinlemek bana zevk verir.					
3. BOYUT (Öğretmen Kaynaklı Tutumlar)	15-Boş zamanlarımda Sosyal Bilgiler dersiyle ilgili kitapları okurum.					
	16-Sosyal Bilgiler öğretmenimiz beni Soysal Bilgiler dersinden soğuttu.*					
	17-Sosyal Bilgiler öğretmeni yüzünden Soysal Bilgiler kelimesini bile duymak istemiyorum.*					
	18-Sosyal Bilgiler öğretmeninden nefret ediyorum.*					
	19-Sosyal Bilgiler öğretmenimden hoşlanmıyorum.					
	20-Sosyal Bilgiler öğretmenimden hoşlanmıyorum.					
	21-Sosyal Bilgiler öğretmenimden hoşlanmıyorum.					

4. BOYUT (Sosyal Bilgiler Sevgisi)	22-Hata yapmaktan korktuğum için Sosyal Bilgiler dersinde konuşmam *						
	23-Sosyal Bilgiler dersine asla iyi bir not alamam.*						
	24-Sosyal Bilgiler dersi olmasaydı, okulu daha çok severdim.*						
	25-Sosyal Bilgiler dersi zaman kayıdır.*						
	26-Sosyal Bilgiler dersinde canım çok sıkılıyor.*						
	<i>* Olumsuz Tutum Cümleleri ifade etmektedir</i>						

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 10. Çalışma ile İlgili Görseller

